

אוניברסיטת תל אביב

התכנית לפסיכותרפיה

ידיעון תשע"ט 2018/19

הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר, מרכז אקדמי ללימודי המשך ברפואה

כתובת ומקום הלימודים:

התכנית לפסיכותרפיה, מרכז אקדמי ללימודי המשך ברפואה
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר, אוניברסיטת ת"א,
ת"ד 39040 תל אביב 6997801.

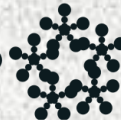
טלפונים: 03-6409902, 03-6406853

פקסימיליה: 03-6406387

smilshtein@tauex.tau.ac.il

אתר התכנית: <https://med.tau.ac.il/psychotherapy>

בית הספר ללימודי המשך ברפואה
 הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
 אוניברסיטת תל אביב

יו"ר הוועד המנהל:
ד"ר גיורא ירון

יו"ר חבר הנאמנים:
פרופ' יעקב פרנקל

* * *

רקטור:
פרופ' ירון עוז

נשיא:
פרופ' יוסף קלפטר

סגן רקטור:
פרופ' אייל זיסר

פרו-רקטור:
פרופ' דני לויתן

סגן נשיא:
פרופ' רענן ריין

סגן נשיא למחקר ופיתוח:
פרופ' יואב הניס

דקאן סטודנטים:
פרופ' יואב אריאל

סגן נשיא לפיתוח משאבים
עמוס אלעד

* * *

מזכירה אקדמית:
מריאנה שדה

מנהל כללי:
מרדכי כהן

נציב קבילות סטודנטים:
פרופ' חנה איילון

ראש המרכז האקדמי
 ללימודי המשך ברפואה
פרופ' רוני טפר

דקאן הפקולטה לרפואה
פרופ' אהוד גרוסמן

רכזת המרכז האקדמי
 ללימודי המשך ברפואה
סימה הילה אליה

משנה מנהלי לדקאן
מיכל גלבוע

רכזת התכנית לפסיכותרפיה
שירלי מילשטיין

ראש התכנית
 לפסיכותרפיה
ד"ר בעז שלגי

תוכן עניינים

6	<u>סגל התכנית. חברי הועדות</u>
8	<u>תכניות הלימודים</u>
תכנית הליבה בפסיכותרפיה פסיכואנליטית	
10	<u>מטרת הלימודים</u>
10	<u>תנאי רישום וקבלה</u>
11	<u>מסגרת הלימודים</u>
12	<u>רישום לקורסים</u>
13	<u>תנאי תשלום</u>
14	<u>הדרכה וסיכומה</u>
14	<u>קבלת תעודה</u>
16	<u>מבנה הלימודים</u>
1. קורסי חובה	
18	<u>שנה א'</u>
21	<u>שנה ב'</u>
22	<u>שנה ג'</u>
23	<u>מורים מלווים - טיוטורים</u>
23	<u>מפגשי כיתה באמצע ובסוף השנה</u>
2. קורסי בחירה	
24	<u>קורסים בחירה סמסטרים א'+ב'</u>
28	<u>סדנאות חורף</u>
31	<u>סדנאות קיץ</u>
34	<u>לוח שנת הלימודים 2018/19</u>
35	<u>מערכת שעות שנתית</u>

תוכן עניינים (המשך)

37	<u>לימודים מתקדמים</u>
38	<u>מסלולי התמחות</u>
40	<u>הזרם העצמאי בפסיכואנליזה – פורצי דרכים</u>
62	<u>פסיכותרפיה פסיכואנליטית קליינאנית: תיאוריה ומעשה</u>
79	<u>פסיכותרפיה קבוצתית בגישה פסיכואנליטית</u>
81	<u>פסיכותרפיה פסיכואנליטית בגישה ההתייחסותית</u>
92	<u>מצבים מנטאליים ראשוניים</u>
109	<u>פסיכולוגיית העצמי והמעשה הטיפולי</u>
119	<u>הנחיות לכתיבת עבודת גמר – מסלולים מתקדמים</u>
121	<u>קורס בחירה לתלמידי המסלולים: סמינר כתיבה פסיכואנליטית</u>
122	<u>סדנאות בחירה לתלמידי המסלולים</u>
124	<u>לוח מועדים ללימודים המתקדמים לשנת תשע"ט</u>

126 **לימודי תואר שלישי (PhD)**

קורסי העמקה

130	<u>פורם ביון - רעיונותיו של ביון ככר פורה למחשבות ורעיונות יצירתיים</u>
-----	---

מסגרת לימודים שנתית

131	<u>מפגשים – עקרונות וכלים פסיכודינמיים במפגש הטיפולי</u>
-----	--

נספחים

136-141	<u>הנחיות לכתיבת סיכום טיפול ועבודת גמר</u>
142-144	<u>רשימת המדריכים האישיים</u>
145-146	<u>רשימת המורים והמדריכים הקבוצתיים</u>
147-153	<u>כללי התנהגות אתית</u>

ועדת הוראה

ראש התכנית - ד"ר בעז שלגי
רכזת התכנית – שירלי מילשטיין

ד"ר משה ברגשטיין	חגית צאן
ד"ר חגי הררי	ד"ר מירב רוט
חנה וקשטיין	נילי שור

ועדת קבלה

יו"ר: ד"ר חגי הררי

ברנע דורית	ד"ר טרבס אילן
ד"ר גביעון ירי	יופה ינקלביץ נאווה
ד"ר דורון עדיאל	ד"ר לוי דני
חזן ניצה	ד"ר רוט מירב
חסון כץ אורלי	שור נילי
	שטרסבורג שרון

ועדת עבודות גמר וסיכומי טפול

יו"ר: מיקי תודר-גולדין

עירית בנקיר	נעמי מילר
יעל חזקיהו	אלברטו מסצ'יאני
ידידה טורקניץ'	ד"ר דורית קבילי
ד"ר לוסיאן לאור	ארנה שור

יו"ר ועדת סיכומי טיפול – נילי שור

ועדת אתיקה

יו"ר: ניצה חזן

שכטר מירה	אשר גליה
ד"ר שלמה מנדלוביץ	לימור דישון
ד"ר איתי שוב-עמי	אסתר הירשפלד

ועדה למתן הקלות בשכ"ל

ד"ר בעז שלגי
שירלי מילשטיין

תכניות הלימודים*

בסוף שנות ה-60 התעורר בקרב הקהילה הפסיכותרפוטית בארץ צורך בהקמת מוסד לימודי, אשר יעניק הכשרה מקיפה תיאורטית ומעשית לאנשי בריאות הנפש, העוסקים בפסיכותרפיה.

החזון קרם עור וגידים בהשקעתם הרבה של פרופ' פרנץ בריל ז"ל מאוניברסיטת תל אביב, פרופ' אלברטה שליטא, אז יועצת לארגון הבריאות הבינלאומית ופרופסור לפסיכיאטריה באוניברסיטת קולומביה, פרופ' לאון גרינברג, שחי באותו זמן בארגנטינה ופרופ' אדי רוזנברג ז"ל מאוניברסיטת תל אביב. עזרתם התבטאה לא רק בהקמת החוג, אלא במעורבות רבה ותמיכה בהתפתחות החוג לשלב של עצמאות מחשבתית וארגונית.

החוג לפסיכותרפיה נוסד בשנת 1971 ובסתיו של אותה שנה מחזור ראשון של 20 תלמידים החל ללמוד, כאשר פרופ' בריל היה ראש החוג ופרופ' שליטא יו"ר ועדת הוראה.

במהלך השנים עמדו בראש התוכנית: פרופ' פרנץ בריל, פרופ' אדי רוזנברג, פרופ' אבנר אליצור, ד"ר מקס שטרן, ד"ר רינה קרטש, ד"ר רינה לזר, ד"ר מישל גרנק וד"ר שלמה מנדלוביץ.

כיום, מהווה התכנית לפסיכותרפיה את מסגרת הלימודים הרחבה והותיקה ביותר בארץ. התכנית משלבת לימודי ליבה ולימודים מתקדמים, ומקפידה על העמקה רבה, מחד, ועל עדכנות וחדשנות מאידך. על מנת ליצור חוויית למידה מעמיקה ומגוונת בזמנית, הלימודים משלבים קורסי חובה, העוסקים בתיאוריות הקנוניות בפסיכואנליזה ובסוגיות העומדות בתשתיתה, וקורסי בחירה, המאפשרים לכול תלמיד להעמיק בנושאים החשובים לו וקרובים לליבו במיוחד. החיבור בין לימודים תיאורטיים מקיפים, סמינרי הדרכה קבוצתית והדרכה אישית, כמו גם מסלולי ההמשך השונים המוצעים לבוגרי התכנית, מיועדים ליצור חוויית למידה מיטבית, עשירה, המשכית ומרתקת.

הלימודים בתכנית לפסיכותרפיה מתקיימים במסגרות הבאות:*

- א. תכנית הליבה בפסיכותרפיה פסיכואנליטית**
תכנית זו מקנה לבוגרים תעודה בפסיכותרפיה מטעם אוניברסיטת תל-אביב
- ב. לימודים מתקדמים / מסלולים**
התוכניות השונות בלימודים המתקדמים מיועדות לבוגרים של תכניות יסוד בפסיכותרפיה, לחברי סגל ולאנשי מקצוע בכירים.
הלימודים במסלולי ההתמחות מקנים לבוגרים תעודה מטעם אוניברסיטת תל-אביב.
- ג. מסגרת לימודים שנתית מפגשים - עקרונות וכלים פסיכודינמיים במפגש הטיפולי**
- ד. פורום ביון – רעיונותיו של ביון ככר פורה למחשבות ורעיונות יצירתיים.**
- ה. לימודים לתואר שלישי בשיתוף המדרשה לתארים מתקדמים**

* יתכנו שינויים בתכניות הלימודים
פתיחת מסלול לימודים/שנת לימודים במסלול, כמו גם פתיחת קורס, מותנית במספר הנרשמים למסלול/שנה/קורס.

תכנית הליבה בפסיכותרפיה פסיכואנליטית **מרכזת ההוראה: חנה וקשטיין**

מטרת הלימודים

מטרת הלימודים היא להקנות לפסיכיאטרים, לפסיכולוגים ולעובדים סוציאליים קליניים ידע מעמיק ומקיף בפסיכותרפיה פסיכואנליטית. תכנית הלימודים משלבת בין קורסי חובה, המעניקים ידע מקיף ותשתיתי בתיאוריות הקנוניות בפסיכואנליזה, קורסי בחירה המקיפים מגוון רחב של נושאים ומאפשרים לכל תלמיד להעמיק בתחומים הקרובים לליבו. הלימודים שמים דגש הן על רמת למידה גבוהה ביותר ומגוונת, הן על חיבור תמידי לעבודה הקלינית היומיומית והן – אולי חשוב מכל – על בניית תשתית הידע באופן שכזה כך שכל תלמיד ותלמיד יוכלו לפתח, לגבש וליצור מתוכה את העמדות, האמונות והקולות הטיפוליים הייחודיים שלהם.

תנאי רישום וקבלה

רשאים להירשם:

רופאים בעלי תואר מומחה בפסיכיאטריה או מתמחים בפסיכיאטריה לאחר לפחות שנתיים של התמחות ושנתיים בקורס לפסיכותרפיה במסגרת לימודי המשך ברפואה. נדרש ניסיון מקצועי בפסיכותרפיה באוריינטציה דינאמית במשך שנה אחת לפחות עם לפחות שני מטופלים.

פסיכולוגים קליניים או פסיכולוגים בעלי תואר שני בפסיכולוגיה במסלול הקליני, הנמצאים בעת ההרשמה לפחות שנתיים בהתמחות בפסיכולוגיה קלינית במוסד מוכר להתמחות בפסיכולוגיה קלינית.

עובדים סוציאליים בעלי תואר שני במסלול בריאות הנפש, לאחר שלוש שנות ניסיון בפסיכותרפיה בהיקף של 1/2 משרה לפחות לאחר סיום לימודיהם, במוסדות מוכרים להתמחות בפסיכיאטריה או בפסיכולוגיה קלינית.

פסיכולוגים שיקומיים, חינוכיים, רפואיים והתפתחותיים לאחר סיום התמחות, אשר במהלך עבודתם ערכו לפחות שלושה טיפולים ארוכי טווח (מעל שנה) באוריינטציה פסיכודינמית, שניים מהם תחת הדרכה של פסיכולוג קליני מדריך העובד בגישה פסיכודינמית. (*תנאי קבלה מעודכנים החל משנת הלימודים 2019/20)

מכל מועמד נדרש ניסיון מקצועי בפסיכותרפיה באוריינטציה דינאמית. על כל מועמד להיות לאחר התנסות כמטופל בפסיכותרפיה באוריינטציה דינאמית של לפחות שנה במועד ההרשמה.

הלימודים בתכנית מחייבים קיום של פסיכותרפיות בגישה פסיכודינאמית לכל אורך תקופת הלימודים.

מסגרת הלימודים

תכנית הלימודים מתוכננת לשלוש שנים, בהן נדרש מהלומד:

1. 24 יחידות לימוד סמסטריאליות הכוללות: 10 שיעורי חובה, 8 שיעורי בחירה (הכוללים קורסים סמסטריאליים וסדנאות מרוכזות) ו-6 סמינרים קליניים.
 2. שתי פסיכותרפיות (לפחות) בכל שנת לימוד.
 3. **הדרכה אישית בכל שנת לימוד** (כלולה בשכר הלימוד).
 4. בסוף שנות לימוד א' וב' נדרשת עבודת סיכום טיפול (ראה עמ' 148).
 5. השתתפות במפגשי הכיתה עם הטיטור באמצע ובסוף השנה.
 6. הגשת עבודת גמר עם סיום הלימודים. לאחר מפגש המשוב, יהא/תהא התלמיד/ה זכאי/ת לתעודה בפסיכותרפיה מטעם אוניברסיטת תל אביב.
- הלימודים מתקיימים בימי שני אחר הצהריים בין 15:00-20:30. שיעורי הבחירה נלמדים בשנים ב' ו-ג' בלבד.

בחופשה בין הסמסטרים ובתחילת חופשת הקיץ תתקיימה סדנאות מרוכזות, המהוות חלק בלתי נפרד משיעורי הבחירה הנדרשים.

במהלך 3 שנות הלימוד ישתתפו התלמידים ב-6 סדנאות מרוכזות:
שנה א' – 2 סדנאות חובה – סדנת אתיקה המתקיימת בסוף סמסטר א' והמזכה בנקודה, וסדנא מרוכזת בפסיכותרפיה המתקיימת בסמסטר קיץ והמזכה בנקודה.
שנים ב' ו-ג' – 2 סדנאות בחירה בכל שנה המזכות בנקודה כל סדנא.

נדרשת נוכחות ב- 80% לפחות מהשיעורים בכל קורסי החובה והבחירה והסדנאות.
כמו כן **נדרשת קריאה של כל המאמרים** המומלצים על ידי המורים.

במהלך השנה יתקיימו כנסים, ימי עיון והרצאות לסגל, לבוגרים ולתלמידי התכנית.
פעילויות אלה הן חלק אינטגרלי של הלימודים בתכנית.

במידה ותלמיד נאלץ להפחית בעומס לימודיו בשנת לימודים מסוימת, עליו להשתתף, על פי סדר העדיפויות המצוין, ב: הדרכה קבוצתית ואישית; קורסי חובה; קורסי בחירה. לימודים חלקיים דורשים אישור מוקדם של מזכירות התכנית.

במידה ותלמיד בתוכנית הנמצא בשלבי ההתמחות (התמחות בפסיכולוגיה קלינית או בפסיכיאטריה) מתכנן להפסיק (באופן זמני או לצמיתות) את התמחותו, עליו להודיע על כך למזכירות התוכנית כשלושה חודשים טרם הפסקת ההתמחות. במקרה של הפסקת ההתמחות, תידון בועדת ההוראה שאלת המשך לימודיו של התלמיד. עם שובו של התלמיד להתמחות (תוך שלוש שנים לכל היותר ממועד הפסקת התמחותו), יוכל להמשיך לימודיו בתכנית לפסיכותרפיה.

רישום לקורסים*

בניית מערכת השעות מתקיימת לפני תחילת שנת הלימודים. תלמידי שנה ב' ו-ג' צריכים לדאוג לשלם את שכר הלימוד לשנה"ל הבאה עד לתאריך הרישום (הודעה על התאריך תתקבל עם סיום שנת הלימודים), וכן לוודא שהמדריך שלהם שלח אישור על הגשת עבודת סוף השנה משנה"ל הקודמת. התלמידים יקבלו במייל את רשימת קורסי הבחירה כשבוע לפני מועד הרישום ויתבקשו לדרג שלושה קורסי בחירה מועדפים בכל סמסטר. השיבוץ בקורסים יתבצע על ידי המשרד, כאשר תינתן עדיפות לתלמידי שנה ג', אך יעשה מאמץ לשבץ את כל התלמידים באחד הקורסים שסומנו בעדיפות גבוהה. הודעה על השיבוץ לקורסי הבחירה תתקבל כמה ימים לאחר מועד הרישום.

יש לוודא סידור תשלום שכר הלימוד והגשת אישור על עבודת סיכום טיפול לפני מועד הרישום!

לאחר הרשמה לקורס בחירה וסדנאות, אין אפשרות לעבור לקורס וסדנא אחרים.

ההרשמה להמשך הלימודים מותנית במילוי כל דרישות התכנית.

***פתיחת קורסי הבחירה והסדנאות מותנית במספר מינימום של נרשמים.**

תנאי תשלום*

א. שכר הלימוד אשר כולל את 24 הנקודות הנדרשות, ואת ההדרכה האישית (שבועית) הוא כדלהלן:

שנה א'	100% שכ"ל	15,000 ₪
שנה ב'	100% שכ"ל	15,000 ₪
שנה ג'	100% שכ"ל	15,000 ₪

ב. תלמידים שלא משלמים את 24 הנקודות הנדרשות בשלוש שנים ומפצלים לימודיהם עד ארבע שנות לימוד, יחויבו לפי:

שנה ד' 25% שכ"ל 3,750 ₪.

ג. תלמידים, המגישים התחייבות לתשלום שכ"ל ממקום העבודה, מתבקשים להשלים את ההפרש בין התחייבות מקום העבודה לבין שכר הלימוד ולשלוח את ההתחייבות עם התשלום לשכר הלימוד.

ד. המשך ההדרכה האישית בסמסטר קיץ (לבחירה) מותנה בתשלום נוסף של 2,000 ₪ (10 מפגשים).

ה. הגשת עבודת גמר במועד מאוחר יותר מתום שנת הלימודים הרביעית, כרוכה בתשלום של 2,000 ₪.

התשלום הינו עבור כל שנה"ל ויש להסדירו לפני קבלת מערכת השעות. ניתן לשלם באשראי עד 10 תשלומים ובהמחאות עד 8 תשלומים לפקודת אוניברסיטת תל אביב.

במקרים חריגים, קיימת אפשרות להקלה בשכ"ל. ניתן לפנות למזכירות לקבלת טופס בקשה לקבלת הקלות בתשלומי שכר הלימוד. את הבקשה המנומקת (בצירוף 3 תלושי משכורת אחרונים) יש להגיש למזכירות התכנית עד התאריך **30.11.18**.
לא ניתן יהיה לדון בבקשות אשר תוגשנה לאחר תאריך זה.

1. מועמד שהתקבל לתכנית ושילם 1000 ₪ מקדמה על חשבון שכ"ל לשריון מקומו לשנה א' והודיע על ביטול לימודיו טרם פתיחת שנה"ל, המקדמה בסך 1000 ₪ לא תוחזר.

2. תלמיד, אשר שילם שכ"ל שנתי כנדרש והודיע על הפסקת לימודיו עד שישה שבועות מפתיחת שנת הלימודים, יוכל לקבל החזר שכ"ל, למעט 50% משכ"ל של סמסטר א'.

***לאחר תהליך הקבלה, הסדרת תשלום היא תנאי להצטרפות כתלמיד/ה בתכנית.**

הדרכה וסיכומה (נילי שור – מרכזת הדרכה)

כל תלמיד ישתתף בסמינר קליני באותו הרכב קבוצתי במשך שלוש שנים ובמהלכן יקבל גם הדרכה אישית שבועית. ההדרכה האישית תחל עם פתיחת שנה"ל ותסתיים עם סיומה כולל חופשת סמסטר חורף (נדרשת נוכחות של 80% לפחות מפגישות ההדרכה). קיימת אפשרות להמשיך את ההדרכה האישית בסמסטר קיץ (10 פגישות) בהסכמה הדדית של המדריך והמודריך ובתוספת תשלום של 2000 ש"ח לתכנית.

המדריך האישי יקבע עד לתחילת שנת הלימודים ובכל שנה יתואם מדריך חדש. במידה והתלמיד יבחר ויבקש להמשיך שנה נוספת עם המדריך, בתיאום ובהסכמה של שניהם, תהיה אפשרות להמשיך הדרכה אישית במשך שנתיים.

בסיום שנים א'- ב' יש להגיש סיכום טיפול שיימסר למדריך האישי לכל המאוחר עד תום שנת הלימודים. הגשת הסיכום תהווה תנאי להרשמה לשנת הלימודים הבאה (הנחיות לכתיבת סיכום בעמ' 148).

בסיום שנה ג' יש להגיש הצעה לעבודת גמר ועם סיום הלימודים יש להגיש עבודת גמר (הנחיות לכתיבת עבודת הגמר בעמ' 149).

קבלת תעודה* (מיקי תודר-גולדין - יו"ר ועדת עבודת גמר)

בסיום הלימודים על התלמיד/ה להגיש עבודת גמר בהתאם להנחיות (ראה עמ' 149). את ההצעה לעבודת הגמר יש להגיש עד לתחילת שנת הלימודים העוקבת, ואת העבודה עצמה עד לחודש אפריל של שנה זו.

הגשת העבודה עד למועדים אלו אינה כרוכה בתשלום.

הגשת עבודת גמר לאחר מועד זה ועד ל- 7 שנים מיום תחילת הלימודים, כרוכה בתשלום של 2,000 ₪.

תלמיד/ה, אשר סיים/ה את כל חובותיו/ה לתכנית, מסר/ה את עבודתו/ה בהדפסה סופית כנדרש בשני עותקים והשתתף במפגש המשוב זכאי/ת לתעודה.

שנת הלימודים התשע"ט תפתח ביום ב' 15/10/2018.

מבנה הלימודים

מרכזת הוראה: חנה וקשטיין

- א. קורסים תיאורטיים וקליניים (חובה ובחירה)**
ב. קורסים קליניים (חובה)

א. קורסים תיאורטיים וקליניים

התכנית כוללת 14 יחידות לימוד בקורסי חובה תיאורטיים וקליניים. שיעורי החובה כוללים קורסים סמסטריאליים ייחודיים לכל שנתון, בנוסף תתקיים סדנת סיום שנה לתלמידי שנים א' ו-ב' וסדנת "סיום ופרידות" לתלמידי שנה ג' (ביום האחרון ללימודים).

כמו כן, התכנית כוללת 10 יחידות לימוד בקורסי בחירה, כולל סדנאות מרוכזות בחופשת הסמסטר ו/או בסוף שנה"ל. בין קורסי הבחירה מוצע מגוון נושאים למטפלים בילדים ונוער.

קורסי חובה וסדנאות חובה:

שנה א':	המסע הפסיכואנליטי: מפרויד להתייחסותית	סמסטר א'	ד"ר בעז שלגי
	אבני דרך בפסיכואנליזה פרוידיאנית	סמסטר א'	ד"ר שלומית ידלין גדות
	סדנת אתיקה	סדנת חורף	צוות ועדת אתיקה
	החשיבה של מ. קליין	סמסטר ב'	ד"ר מירב רוט
	המעשה הטיפולי: מושגי מפתח בפסיכותרפיה פסיכואנליטית.	סמסטר ב'	ממי שלוש
	פסיכותרפיה מהי?	סדנת קיץ	רות זכרין, מיכל טפר,
	מפגשי כיתה	מחכת	שרון שטרסבורג
		בתום כל	ד"ר חגי הררי וחבר
		סמסטר	ועדת הוראה נוסף
שנה ב':	קריאה בכתבי ד. ויניקוט	סמסטר א'	חמוטל רז שילוח
	פסיכולוגיית העצמי מייסודו של היינץ קוהוט-היבטים תיאורטיים וקליניים	סמסטר ב'	אסתי דינור
	מפגשי כיתה	בתום כל	ד"ר משה ברגשטיין
		סמסטר	וחבר ועדת הוראה נוסף
שנה ג':	מושגי יסוד בחשיבה התייחסותית	סמסטר א'	ד"ר מומי ביינארט
	השימוש במטפל – דיאלוג בין גישות	סמסטר ב'	ד"ר יוסי טריאסט
	מפגשי כיתה	בתום כל	חנה וקשטיין
		סמסטר	וחבר ועדת הוראה נוסף

קורסי בחירה וסדנאות

חשיבה וחלימה במחשבתו של ביון	סמסטר א'	ד"ר משה ברגשטיין
היבטים חדשים והיבטים חזרתיים בטרנספרנס; תרומתה של פסיכולוגיית העצמי	סמסטר א'	רינת רב הון
הפרעות אישיות-קיפאון מול תנועה	סמסטר א'	ד"ר חגי הררי
סירלס ובאלינט: מסע לאזור השבר	סמסטר א'	ד"ר אילן אמיר
הגוף בטיפול הנפשי	סדנת חורף	נילי שור
מגדר ומיניות במרחב הפסיכואנליטי	סדנת חורף	ד"ר לוסיאן לאור
ממשיכה של מלאני קליין - מושגים עכשוויים ויישומם בקליניקה	סדנת חורף	הוגו גולדיוק
שלישיים אנליטיים במפגש עם כתיבתו של Thomas Ogden	סדנת חורף	אנקה דיטרוי
על סיומי טיפול	סדנת חורף	עדית ניר
האמת והשקר שמספרת הפרברסיה	סדנת חורף	מרגי קפלינסקי
מיניות ילדית	סמסטר ב'	יואל מילר
ויניקוט הקליני: רגרסיה, "פחד מהתמוטטות" ומטפל עם מטופל בחוויית הטיפול	סמסטר ב'	עפרה אשל
הטראומה הנפשית כזיכרון ללא מילים - תיאוריה וטיפול	סמסטר ב'	ד"ר דניאל לוי
חרדות ראשוניות	סמסטר ב'	אלינה שלקס
טיפול באמצעות מנטליזציה	סדנת קיץ	ד"ר אילן דיאמנט ד"ר יואב ברושי
הלא מודע כאן שם ובכל מקום	סדנת קיץ	ניצה חזן
מי מפחד/מסתקרן מטיפול קבוצתי	סדנת קיץ	חגית צאן וסמדר אשוח
יומיים בין שפת הרוך לשפת התשוקה של פרנצי	סדנת קיץ	ד"ר עמית פכלר
מילים נוגעות: עבודה עם המטופל הקשה	סדנת קיץ	נעמה קינן
הפסיכואנליזה הפרוידיאנית – בין התיאוריה של הטכניקה והקליניקה	סדנת קיץ	ד"ר הנרי שור

ב. הדרכה קבוצתית חובה לכל השנים*

שנה א'	שנה ב'	שנה ג'
אורנה אלבק	חנה וקשטיין	טלי תמיר-אורון
בטו מסצ'יאני	נאוה יופה	דפנה ערן
דורית ברנע	מרגי קפלינסקי	נילי שור
חגית צאן	יפה פרץ צדוק	אלונה תימור

פירוט הקורסים **מרכזת הוראה: חנה וקשטיין**

קורסי חובה שנה א'

סמסטר א'

המפה הפסיכואנליטית: מפרויד להתייחסויות – ד"ר בעז שלגי

מטרת הקורס הינה לחקור את התפתחות החשיבה הפסיכואנליטית מפרויד ועד ימינו. הקורס יבחן את התפתחות התיאוריה הפסיכואנליטית, ואת הנחות היסוד המטא-תיאורטיות ואף הפילוסופיות שעמדו בבסיסה, דרך התבוננות בשלוש שאלות-על מרכזיות: מהי המוטיבציה העיקרית של נפש האדם (תורת האישיות); מה עשוי להשתבש בתהליך התפתחותה ומימושה של מוטיבציה זו, ומדוע (פסיכופתולוגיה); כיצד ניתן להתמודד עם שיבוש זה, וכנגזרת מכך, מהו תפקידו של המטפל בתהליך התמודדות זה (פסיכותרפיה). ההתבוננות בשאלות אלה תיעשה מתוך תנועה בין המודלים העיקריים שהציגה הפסיכואנליזה: מודל הדחף, מודל קשר ויחסי-אובייקט, מודל מבנה החוויה, מודל יצירת המשמעות, ומודל התנועה בין חוויות עצמי והדיסוציאציה ביניהן. כפי שינסה הקורס להראות, מודלים אלה, שמחד מחליפים זה את זה לאורך התפתחות הפסיכואנליזה ומאידך שזורים עמוק זה בזה, מציעים תשובות שונות לשאלות אלה, תשובות אשר יוצרות את התיאוריה הפסיכואנליטית ואת המודל הטיפולי הנגזר מהן.

סמסטר א' יום שני, בין השעות 15:00-16:30

אבני דרך בפסיכואנליזה פרוידיאנית – ד"ר שלומית ידלין גדות

בקורס נעקוב אחר התפתחות החשיבה הפרוידיאנית אודות נפש האדם ונתרכז בכמה נקודות מפנה דרמטיות במהלכה. נסקור את שלושת הנוסחים של מודל הדחף הפרוידיאני: הקתרטי, הטופוגראפי, והסטרוקטוראלי ונבחן את השלכותיהם הקליניות-יישומיות השונות. נתחקה אחר עלייתה ונפילתה של תיאוריית הפיתוי, ניסוח תיאוריית המיניות הילדית והתסביך האדיפאלי. נציג את מושג הדחף ואת המעבר מהדואליות הדחפית הראשונה לשנייה, ונחשוב על דחף המוות בביטוייו הקליניים ובהקשר לפסימיות של פרויד בערוב חייו. במהלך הקריאה והלמידה נבחן ונאיר את הרלוונטיות של החשיבה הפרוידיאנית לקליניקה בת-זמננו.

סמסטר א' יום שני, בין השעות 19:00-20:30

סמסטר ב'

החשיבה של מלאני קליין – ד"ר מירב רוט

מטרת הקורס היא לערוך הכרות מקרוב עם מושגים מרכזיים בתיאוריה ובטכניקה הקלייניאנית, כגון: חרדה-מרכזית, פנטסיה לא-מודעת, עמדות, הזדהות השלכתית, צרות עין, תיקון, העברה כסיטואציה טוטאלית ועוד. נקרא קובץ ממאמרי המפתח של קליין עצמה, תוך התייחסות לאופן בו התפתחה החשיבה הקלייניאנית בהמשך, מתוך אבני היסוד שהציבה. במהלך העיסוק בחומר התיאורטי, ננסה להתבונן ביחד בשעות קליניות שיביאו המשתתפים, בכל פעם מתוך הזווית המודגשת באותו מאמר/שיעור, על מנת לנסות להפוך את המושגים מושא למשחק, עיבוד ושימוש קליני.

סמסטר ב' יום שני, בין השעות 15:00-16:30

המעשה הטיפולי: מושגי מפתח בפסיכותרפיה פסיכואנליטית – ממי שלוש

הקורס ינסה לעקוב אחר גלגוליהם של מושגי המפתח העיקריים במעשה הטיפולי הפסיכואנליטי, בדגש על העברה והעברה נגדית. מתוך נקודת מבט בינוקולרית במרחב שבין התיאוריה והקליניקה, נבחן מושגים אלה, את הדרך שבה הם נגזרים מהתיאוריה ומעצבים אותה, ואת האופנים השונים שמאפשרים להשתמש בהם בעבודה היומיומית בחדר הטיפול. הקורס יתמקד בתהליכי ההעברה וההעברה הנגדית בטיפול הפסיכואנליטי. נכיר את האטיולוגיה ההיסטורית והתיאורטית של מושגים מרכזיים אלו שקיבלו פנים שונות דרך התפתחות האסכולות השונות בפסיכואנליזה. נקרא טקסטים של תיאורטיקנים מרכזיים העוסקים בנושא (פרויד, קליין, ראקר, ויניקוט, אוגדן ובולאס). דגש מיוחד יינתן להקשבה לאופן בו כלים אלו באים לידי ביטוי במפגש הטיפולי ומסייעים לנו בהקשבה למטופל ובהבנת מציאותו הפנימית. בצד קריאה תיאורטית שתעמיק את הבנת המושגים, נתבונן בשעות טיפוליות של משתתפי הקורס ודרכן נעקוב אחר פרישתם בחומר הקליני.

סמסטר ב' יום שני, בין השעות 19:30-20:00

סדנת חובה סמסטר חורף

דילמות אתיות בהכשרת מטפלים - צוות ועדת האתיקה

מטרת המפגש היא לחשוב עם תלמידים ועם מנחים מועדת האתיקה של התכנית על מספר דילמות אתיות, מתוך מכלול הדילמות שעולות בתהליך הכשרת מטפלים. המפגש יפתח בהרצאת מבוא, בהמשך יודגמו דילמות תוך דיון בהן במשותף עם התלמידים, ולבסוף נתחלק לקבוצות ונדון בבעיות אתיות המעסיקות את התלמידים בעבודתם ובלימודיהם. לפני המפגש המשתתפים מתבקשים לקרוא:

1. הקוד האתי של התכנית לפסיכותרפיה.
 2. ויצטום א., מרגולין י. (2002). תיאורי מקרה לשמירת הסודיות והפרטיות של מטופלים. שיחות. כ' ט"ז.
 3. רובין ש. (1998). איזון בהדרכה בפסיכותרפיה: מחויבות למטפל ומחויבות למטופל. שיחות. כ' י"ב.
- מנחים: ד"ר עדיאל דורון, לימור דישון, אסתר הירשפלד, ניצה חזן, ד"ר שלמה מנדלוביץ, ד"ר איתי שוב-עמי, אילנה שנבל.

סדנא מרוכזת, יום שני 28.01.2019 בין השעות 15:00-20:00

סדנת חובה סמסטר קיץ

פסיכותרפיה מהי? – רות זכרין, מיכל טפר, שרון שטרסבורג

הסדנא הינה במסגרת שיעורי החובה לתלמידי שנה א'. התלמידים יתפצלו לשלוש קבוצות למידה ויתבקשו לקרוא ולהכין דוגמאות קליניות. הסדנא עוסקת בשאלת מהותה של "נוכחות טיפולית", בה נתבונן באופנויות נוכחות המטפל אל מול תפיסות שונות של צרכי המטופל במרחב שבין פירוש להחזקה. נעלה שאלות לגבי הצורך ב"משהו יותר או אחר מפירוש" כאשר המילים והסימבוליות שלהן קורסות. ננסה לתהות יחד ב"נוכחות טיפולית" מהי, דרך מחשבה על מהות מבנה המסגרת הטיפולית, התחלה וסוף טיפול, ומשמעות הקשר הטיפולי.

סדנת חובה קיץ יום שני 24.06.19 +01.07.19, בין השעות 09:00-17:00

קורסי חובה שנה ב'

קריאה בכתבי ויניקוט – חמוטל רז-שילוח

במהלך הקורס נעסוק ברעיונות המרכזיים בעבודתו של ויניקוט, שחוללו מהפכה בתיאוריה ובטיפול הפסיכואנליטי.

נעקוב אחר קו ההתפתחות ששרטט באינטראקציה אם תינוק, כדגם לטיפול הפסיכואנליטי. נלמד על חשיבות "אובייקט ותופעות המעבר" ו"השימוש באובייקט" כחוויות המשפיעות וצובעות את התפתחות ההתייחסות של האדם לעולם המציאות שמחוצה לו.

נבחן את מורכבות התנאים ההופכים את האדם לאדם אמיתי יצירתי -חי, ואת חייו לבעלי ערך, כמו גם את ההפרעות והשברים המובילים לעיוות בהתפתחות העצמי וגיבוש "עצמי מזויף" ופתולוגיה.

לאורך הקורס נקשר את מושגיו התיאורטיים של ויניקוט לפסיכותרפיה, ונדון בחידושים שיצר בטיפול הפסיכואנליטי.

סמסטר א' יום שני, בין השעות 15:00-16:30

הכרות עם היינץ קוהוט ופסיכולוגיית העצמי; השקפת העולם ותפיסת

העמדה הטיפולית – אסתי דינור

מה טבענו ולאן אנחנו הולכים? מה מאפשר ומה עוצר, מה פותח ומה סוגר?

בקורס זה נצלול לתוך החשיבה של היינץ קוהוט ופסיכולוגיית העצמי על אודות העצמי ומהותו, כמו גם בדבר המצע האמפתי החוקר והיוצר ההכרחי לכינונו.

נכיר נוכחויות זולתעצמי המתניעות העברות זולתעצמי, ואת האופן שבו אלה מאפשרות את תנועת הנפש לקראת מימושה המבני, צמיחת עצמיותה והתרחבותה אל עבר התמרתיות. יחד עם זאת, נעקוב אחר האופן שבו העדר של מטריצה אמפתית נוכחת גורם לקשיים בגיבוש חוויית העצמי או להתפרקותו.

מתוך אלה, נעקוב אחר התבוננותה של פסיכולוגיית העצמי על תוקפנות, מיניות, הגנתיות, זעם נרקסיסטי ופיצול אנכי.

סמסטר ב' יום שני, בין השעות 15:00-16:30

קורסי חובה שנה ג'

מושגי יסוד בחשיבה התייחסותית – ד"ר מומי ביינארט

מטרת הקורס היא להכיר את מושגי היסוד והישומים הקליניים של הגישה ההתייחסותית. בקורס יוצג הרקע להתפתחות הגישה ההתייחסותית כתיאוריה ביקורתית, והאופן בו הביאה הביקורת לקריאה מחודשת של מושגי יסוד בחשיבה האנליטית. יוצגו רעיונות מרכזיים כמו "פסיכולוגיה של שני אנשים", השדה האינטרסובייקטיבי, השפעה והשפעה הדדית בטיפול, טכניקה בגישה התייחסותית ועוד. נעסוק בתפיסת הלא מודע בגישה ההתייחסותית ובתפקיד החשוב שיש לדיסוציאציה ואנקטמנט בפיענוח האזורים הלא מנוסחים של הנפש. בקורס נקרא מכתביהם של לו ארון, ג'סיקה בנג'מין, ג'ודי דיוויס, ארוין הופמן, סטיבן מיטשל.

סמסטר א' ימי שני, בין השעות 15:00-16:30

השימוש במטפל - דיאלוג בין גישות - ד"ר יוסי טריאסט

השאלה "מה עובד בטיפול" (ומה לא) עומדת במרכז השיח המקצועי שלנו כמו גם במוקד ויכוחנו הנסערים לעיתים. הקורס ידון בדיאלוג בין הגישות מנקודת מבט תיאורטית-קלינית של "השימוש במטפל" (בהשראת ויניקוט אך בהגדרה רחבה יותר), והתמקמותו במרחב הטיפולי כ"אובייקט" ו/או כ"סובייקט" של טרנספורמציה. המודלים השונים – מודל הדחף הפרוידיאני, מודל יחסי האובייקט הקליניאני, פסיכולוגיית העצמי של ויניקוט ולהבדיל של קוהוט והגישה ההתייחסותית – יוצגו במהלך הסמסטר על ידי אנשי מקצוע המזוהים עמם. הדיון בסוגיית השימוש במטפל ובטיפול יערך מנקודת מבטם האישית והתיאורטית, בהתבסס על ניתוח חומר קליני שיובא על ידי משתתפי הקורס (מורים ותלמידים).

סמסטר ב' ימי שני, בין השעות 15:00-16:30

מורים מלווים - טיטורים

חברי ועדת ההוראה מלווים כל שנתון לאורך שלוש שנות הלימודים כל תלמיד/ה יכול/ה ליזום פגישה עם המורה המלווה (הטיטור) של השנתון, לפי הצורך.

מפגשי כיתה באמצע ובסוף השנה

פעמיים בשנה, שבוע לאחר סיום הסמסטר הראשון ושבוע לאחר סיום שנת הלימודים, יערכו מפגשים בני שלוש שעות של כל שנתון עם הטיטור שלו וחבר ועדת ההוראה נוסף.

מטרת המפגשים היא לאפשר חשיבה, התבוננות ושיתוף בחוויות הלמידה, הן זו האישית של כל תלמידה ותלמיד, והן ככיתה לימודית המתפתחת יחד.

מועדי המפגשים:

מפגש אמצע השנה: יום שני, 21.01.2019 בין השעות: 17:00-20:00

מפגש סוף השנה: יום שני, 17.06.2019 בין השעות: 17:00-20:00

הטיטורים הם:

שנה א': ד"ר חגי הררי

שנה ב': ד"ר משה ברגשטיין

שנה ג': חנה וקשטיין

קורסי בחירה שנים ב' ו-ג'

סמסטר א'

סירלס ובאלינט: מסע לאזור השבר הבסיסי - ד"ר אילן אמיר

השבר הבסיסי הינו שבר שנוצר בחיבור הראשוני בין התינוק לבין אימו, המטביע את חותמו בנפשו של האדם. שבר זה יבוא לידי ביטוי בהמשך חייו של האדם במגוון רחב של פתולוגיות נפשיות. גם מיכאל באלינט וגם הרולד סירלס טוענים שעל מנת לטפל בפסיכותרפיה פסיכואנליטית במטופלים שמאחורי סיבת פנייתם לטיפול עומד קיומו של שבר בסיסי, יש לאפשר קיומו של תהליך גרגריבי משמעותי, וזאת על מנת להגיע לאזור השבר הבסיסי ולאחר מכן לצאת ממנו באופן חדש וטוב יותר. מסע טיפולי שכזה דורש מהמטפל להתייבץ בטיפול עם עמדה טיפולית מיוחדת. המאפיינים הקליניים של אזור השבר הבסיסי והעמדה הטיפולית הנדרשת על מנת להגיע אליו הם הנושאים שנתמקד בהם במהלך הקורס. גישתם של מיכאל באלינט והרולד סירלס לגבי סוגיות אלה דומה, אך גם שונה. באלינט מתכנס לעבר יחסי-אובייקט ראשוניים, בהם האינטראקציה עם מטפל והמסגרת הטיפולית מהווים סביבה ראשונית לא-אובייקטלית (כמו אויר, מים, אדמה), ומספקים נוכחות ראשונית הכרחית ומיטיבה; בעוד סירלס, נע לכוון התחברות עמוקה של מטפל ומטופל, המצליחים להגיע דרך קשר סימביוטי אמביוולנטי (תלות מערערת) לקשר סימביוטי פרה-אמביוולנטי (תלות מיטיבה).

ההשוואה בין הדומה והשונה בשתי הגישות מרחיבה ומחדדת את המבט על אזור השבר הבסיסי ומספקת למטפלים הכרות ראשונית עם הגישה הטיפולית הנדרשת על מנת לעבור את המסע הזה בהצלחה.

חשיבה וחלימה במחשבתו של ביון כההליכי יסוד בהתפתחות הנפש - ד"ר משה ברגשטיין

הקורס יעסוק בתהליכי חשיבה וחלימה כההליכים הבונים את הנפש ומקיימים את החיים הנפשיים, כפי שאלו מתבטאים בחשיבתו של ביון. תיבחן חשיבתו התיאורטית והקלינית של ביון אודות תהליכים אלה, דרך סקירת מושגי יסוד בכתביו כגון פונקציית α , חלימת ערות, מחסום מגע, מיכל-מוכל, $PS \leftrightarrow D$, הרשת, O, והאופן בו אלה מסייעים לחשוב על מנגנוני החשיבה והחלימה, במצבים פסיכויים ולא-פסיכויים. מושגים אלו ואחרים יילמדו תוך קריאה משותפת בכתביו של ביון. יודגש השימוש הקליני ברעיונות אלו בעזרת ויניטות שיובאו על ידי המשתתפים.

הפרעות אישיות - קיפאון מול תנועה - ד"ר חגי הררי

מטרת הקורס הינה לבחון את הפרעות האישיות הקשות בהיבט הדינמי. הפרעות האישיות הינן פנומנים קליניים, הבאים לתאר 'מבנה קבוע', 'ארגון' של הנפש כדרך התמודדות עם חוויה גרעינית בלתי נסבלת. מצבים כגון: מצב נרקסיסטי, סכיזואידי, או קונפליקט היסטרי וכו' קיימים בכל אחד מאתנו. בעוד שבנפש הבריאה יש תנועה מתמדת ודיאלקטית בין ובתוך מצבים ועמדות, הרי שבהפרעות האישיות, המכונות לעיתים באותו שם, יש התייחסות להקפאת מצב, מעין עמדה סטטית שקשה לזוז ממנה. בטיפול לעיתים קרובות, אזורי נפש אלו, יתעוררו לחיים בעוצמה גם בעולמו של המטפל הפוגש בהפרעת אישיות ולא אחת ישתלטו על הטיפול. במהלך הקורס נבחן מצבים אלו ואת הדילמות הטיפוליות שהם מעוררים, דרך קריאה משותפת ודיון בוויניטות קליניות של המשתתפים.

היבטים חדשים והיבטים חזרתיים בטרנספרנס; תרומתה של פסיכולוגיית העצמי – רינת רב הון

פסיכולוגיית העצמי מניחה שתהליכי הטרנספרנס מושפעים לא רק מעולמו הפנימי של המטופל, אלא גם מאופן נוכחותו של המטפל. זיהוי צרכי העצמי, ביטויים בהעברה והבנתם כניסיון של העצמי למצוא סביבה שתתמוך בהמשך התפתחותו, הינם ההיבטים החדשים בהעברה. ההיבטים החזרתיים מורכבים מהחשש מרה-טראומטיזציה שמא הסביבה העכשווית תכשל בזיהוי צרכי העצמי ומהחשש שהעצמי ייסוג לתגובות אוטומטיות אשר הגנו עליו בעבר. ההיבטים החזרתיים וההיבטים החדשים שזורים זה בזה בתהליכים העברתיים. במהלך הקורס נעסוק בזיהוי ההיבטים השונים, בקבלתם, הבנתם והשפעתם על הפירוש. הקורס אינו דורש ידע מוקדם בפסיכולוגיית העצמי. הקריאה המשותפת בכתביו של קוהוט וממשיכי דרכו תלווה בדוגמאות קליניות של המשתתפים.

קורסי בחירה שנים ב' ו-ג'

סמסטר ב'

ויניקוט הקליני: רגרסיה 'פחד מהתמוטטות', ומטפל-עם-מטופל בחיית הטיפול – עפרה אשל

מחשבת הרגרסיה הטיפולית של ויניקוט שונה מאוד מהגישה הפסיכואנליטית המסורתית, ומציעה הרחבה מרחיקת-לכת של טווח הטיפול הנפשי. הדגש הוא שבמטופלים שבילדותם היה כשל מוקדם בהתאמה לצרכיהם הראשוניים, צריך שיתרחש בטיפול עם המטפל מצב רגרסיה, כי רק היא נותנת הזדמנות חוויתית בהווה להתפתחות חדשה – הזדמנות אשר מתהווה ונחוות עם המטפל בטיפול – לשם תיקון היסטוריית-העבר המוקדמת של המטופל ולהתפתחות עצמיותו. זוהי רגרסיה לתלות, שבמהלכה המטופל והמטפל יחזרו לכשל המקורי של הסביבה הראשונית ותתהווה אפשרות תיקון. כתיבתו המאוחרת של ויניקוט עוד הוסיפה אפשרויות חדשות ורדיקליות למחשבותיו אלה על הטיפול הנפשי במצבי שבר מוקדמים וחרדה-בלתי-ניתנת-לחשיבה ולחוויה. בהקשר זה נקרא את מאמרו החשוב מאוד של ויניקוט "פחד מהתמוטטות" (נכתב כנראה ב- 1963?, פורסם ב- 1974), והמשכו במאמרים "הפסיכולוגיה של השיגעון" (1965) ו"מושג הרגרסיה הטיפולית בהשוואה לזה של ארגון ההגנות" (1967), שפורסמו כולם לאחר מותו, ומאמרים ממשיכים של קלייר ויניקוט, אוגדן, אייגן, ואשל. מתוך כל אלה נתמקד ונבחן בעבודה הטיפולית את מהות ומשמעות האפשרויות הרדיקליות האלה של נוכחות המטפל והתחברותו למטופל, נפש-עם-נפש, בתוך אימת טראומה מסיבית והתמוטטות מוקדמת.

הטראומה הנפשית כזיכרון ללא מילים - תיאוריה וטיפול - ד"ר דניאל לוי

חקר הטראומה הנפשית מתאפיין באמנזיה אפיזודית. תקופות של מחקר נמרץ מתחלפות בתקופות של הכחשה ורצון שלא לדעת. האמנזיה איננה תוצר של תהליכי שכחה או חוסר עניין. חקר הטראומה הנפשית גווע בגלל הידיעה של דברים שאין להעלותם על הדעת. הטראומה קשורה במציאות ובתגובה הסובייקטיבית של האדם למציאות זו. מטרת הקורס: להקנות ידע בסיסי בהבנת מהות הטראומה הנפשית, אבחנה של צורות הטראומה השונות וטכניקות הטיפול המקובלות כיום. התגובות הטראומטיות מתעוררות, כאשר אין כל תועלת בפעולה. האירועים הטראומטיים מחוללים שינויים עמוקים ומתמידים בגוף, ברגש, בהכרה ובזיכרון. יתר על כן, הם עלולים לנתק זו מזו את הפונקציות האלה. לסימפטומים הטראומטיים יש

נטייה להתנתק ממקורם ולחיות חיים משלהם. אנו מבדילים בין טראומה ממוקדת היצרת PTSD ובין טראומה ממושכת (מורכבת). טראומה ממושכת אחראית להיווצרות הפרעות מגוונות ושונות כגון: הפרעות סומטיזציה, הפרעת אישיות רבת פנים, הפרעת אישיות גבולית והפרעות אישיות אחרות, הפרעות אכילה, הפרעות בשליטה ועוד. בנוסף להבנת מהות ההפרעות השונות, נעסוק בלימוד הטכניקות הטיפוליות השונות: Traumatic Reconstruction, זיהוי הטראומה הבסיסית ועיבודה. הטכניקות הללו מאפשרות להרחיב את טווח ההתערבות אל מעבר למטופלים הסובלים מתסמונת פוסט-טראומטית בלבד. חשוב לרכוש מיומנות בטכניקות השחזור והחשיפה לטראומה בכדי למנוע רטראומטיזציה של המטופל המביאה להחמרה במצבו. הבנת מהות הטראומה הנפשית מאפשרת הבנה טובה יותר של הפסיכופתולוגיה בכלל ושל הפסיכופתולוגיה הפוסט טראומטית בפרט. רכישת מיומנות בטכניקות הטיפוליות הרלוונטיות מגדילה את הגמישות הטיפולית של המטפל ואת יכולתו להתמודד עם טווח רחב יותר של פסיכופתולוגיה.

מיניות ילדית – יואל מילר

"The great discovery of psychoanalysis is perhaps less the existence of infantile sexuality than its active presence in the unconscious psychic life of the adult."

המושג של מיניות ילדית מהווה את אחת מאבני היסוד של חשיבתו של פרויד ובפסיכואנליזה. לדבריו היצירות מהווה גורם מרכזי בהתפתחות ובהבניית האישיות. היא מהווה ציר התפתחותי מבנה בנפש של כל אחד ואחד. לעומת זאת כבר כמה עשורים שבשיח התאורטי והקליני נעדרת חשיבה ממוקדת מיניות. הדגשי התיאוריה הפסיכואנליטית מתמקדים ביחסי אובייקט ובהתפתחות העצמי. בסמינר נלמד שיצר מיני וקשר הם שני צירים התפתחותיים מקבילים ששזורים זה בתוך זה בהבנית ובהבנת האישיות, ושתיאוריה אחת איננה מוציאה החוצה את השנייה. יחסי האובייקט משפיעים על המיניות והמיניות משפיעה על יחסי האובייקט שלו. ננסה ליצור מרחב של חשיבה והמשגה של שני צירים אלה ונחדד את המבט של האנליטיקאי על מופעי המיניות בשיח הטיפולי. נתבונן במיניות כפנטזיה שמעצבת מבנים תוך אישיים (פנטזיה, מבני חשיבה, יכולת הכלה, מנטילזציה וסימבוליזציה, רמות ארגון) ובין אישיים (יחסי האובייקט הפנימיים). בסמינר נקרא ספרות קלאסית (פרויד, קליין, ומלצר) וגם ספרות עכשווית בנושא (בריסון, בירקסטד-ברין, וילדלושר, סקרפונה, לאפלנש, בוטלה ובוטלה).

חרדות ראשוניות והישרדות נפשית מולן: בחיים, בטיפול - אלינה שלקס

מטרת הקורס היא להכיר כיצד תיאורטיקנים שונים מתארים ומסבירים חרדות בעלות אופי ראשוני וכיצד חרדות אלה מתבטאות בראשית החיים, במצבים קליניים שונים ובתוך חדר הטיפול. נדון בהיבט התיאורטי שהתפתח בנושא זה החל מקליין וממשיכה ועד תיאוריות עכשוויות. על פי קצב הדיון והלמידה של הקבוצה נקרא מאמרים מתוך כתביהם של קליין (על חרדת איון), ביק ומלצר (על העור המשיני והזדהות היצמדית), סטטין (על הגרעין האוטיסטי והחרדות המאפיינות אותו) ויניקוט (על חרדות ההתפרקות שלא ניתנות לחשיבה), גדיני (חרדת אובדן האני) אנזייה (על מושג המעטפת הנפשית), גרוטשטיין (על מושג החור השחור), מיטרני (על חוויות שלא עברו מנטליזציה), אוגדן (על האופן האוטיסטי-מגעני), קוהוט (על חרדות דיסאינטגרציה של האני), סטולרו (על חרדת איון בהקשר אינטרסובייקטיבי). הדיון התיאורטי ילווה בדוגמאות קליניות ובהעלאת דילמות טיפוליות הקשורות לנושא הקורס.

סדנאות חורף

שנים ב' וג'

ימי שני 28.01.2019 + 04.02.2019

בין השעות 09:00-17:00

ממשיכה של מלאני קליין, מושגים עכשוויים ויישומם בקליניקה - הוגו גולדיוק

מלאני קליין פיתחה והעמיקה את תרומתו החלוצית של פרויד להבנת נפש האדם. כמה מרעיונותיה המקוריים, השפיעו ומשפיעים על עבודתם הקלינית של מטפלים המשתייכים לזרמים שונים בתוך הפסיכואנליזה. בסדנא נתמקד במספר רעיונות ומושגים קלייניאנים, אשר פותחו והורחבו ע"י ממשיכי דרכה של קליין (סגל, רוזנפלד, בטי ג'וזף, סטינר, פלדמן, בריטון ואחרים). אנו נדון במושגים כגון העברה טוטאלית, הזדהות השלכתית, נרקיסיזם ויחסי אובייקט, הכלה, חשיבה וסימבוליזציה, חלקים פסיכוטטיים ולא פסיכוטטיים במרחב הנפשי, דחף המוות וצרות עין. בהתאם למסורת הקלייניאנית ננסה לחבר בין המושגים שנדון עליהם לבין הקליניקה, באמצעות דוגמאות קליניות, הן מהספרות הפסיכואנליטית והן של משתתפי הסדנא.

שלישיים אנליטיים במפגש עם כתיבתו של Thomas Ogden - אנה דיטרוי

אוגדן כותב באופן יצירתי, אישי וקומוניקטיבי את מושגיו התיאורטיים; דוגמאותיו הקליניות, המתארות תנועה תוך-נפשית ואינטרסובייקטיבית-הן חגיגה. מה שאפשר לשמוע בין התיאוריה והקליניקה שלו יוצר מסע הנבנה במשותף-בהדדיות בין הכותב,

הקורא והשיח שנוצר על כך. הדבר מצריך תמהיל מאוד מסוים של התמסרות מחד ומשמעת עצמית מאידך. העבודה בקבוצה תאפשר היכרות מעמיקה עם ניסוחים חשובים מאוד של Ogden על מושג הסובייקט, השלישי האנליטי, רוורי, טכניקה אנליטית, צורות של חיוניות ומוות במפגש נקרא את המאמרים הרלוונטיים בשילוב הצגת חומר קליני ע"י המשתתפים. בסדנא נשתמש בשדה האינטראקציות שבקבוצה, על מנת להקשיב למוסיקה של הדברים של Ogden המהדהדת בכל אחד מאיתנו. קריאה מומלצת תפורסם בהמשך. המשתתפים מוזמנים לחשוב על דוגמאות קליניות, אשר יעשירו את השיח בינינו ויהפכו את הלמידה לחוויה אישית.

מגדר ומיניות במרחב הפסיכואנליטי – ד"ר לוסיאן לאור

הסדנא תעסוק בהשפעות המגדר והמיניות על חדר הטיפולים. נדון בשינויים התיאורטיים שחלו בתחומים אלו לאורך התפתחותה של הפסיכואנליזה, כמו גם בהשלכות הקליניות של מימדים אלו. בסדנא נעסוק במושג המיניות הפרוידיאני, דרך הביקורות המוקדמות עליו ועל המשגת המגדר ועד לתיאורטיקנים בני זמננו כמו מיטשל, ג'ודי מסלר דיוויס, קן קורבט ואדריאן האריס.

על סיומי טיפול – עדית ניר

"סיום הוא הרגע בו מטופל ומטפל יושבים יחד, אוחזים בחוטים השונים של השטיח הארוג של משמעויות שהם טוו במהלך הטיפול. אנו יודעים שמגיע זמן, בו עלינו לסיים באופן כלשהו את האריג, לחתוך את הקצוות החופשיים, ולחבר יחד את הצבעים, הטקסטורות והדוגמאות, באופן שיצליח בדרך כלשהי להחזיקם ביחד" (דיוויס, 2005).

מדוע, מתי ואיך נחליט עם מטופלנו לסיים את הטיפול? ואם כבר החלטנו שנעשתה מספיק עבודה (..תמיד אפשר יותר), איך ניצור תהליך של סיום טוב? מהו סיום טוב, או אולי טוב-דיו? ומה על סיום טיפול פחות אידיאלי שמועדו כפוי, או על טיפול המסתיים באופן חד צדדי בטרם עת?

סיום טיפול מהווה דילמה מורכבת ומעוררת רגשות גם עבור המטופל וגם עבור המטפל. אנו מקווים ל"סוף טוב", שבו שני הגיבורים מסיימים את מסעם המאומץ המשותף, כשהם חווים את הפרידה והאובדן מחד, וחולקים התרגשות משותפת מההישגים ומהקשר האמיץ שנרקם ביניהם, מאידך. בפועל, סיום טיפול לובש פנים רבות ומגוונות, חלקן מפתיעות, ומפגיש את המטופל והמטפל באופן בלתי נמנע גם עם חוסר המושלמות של עצמם, של זולתם ושל הטיפול.

נכיר את ההתייחסויות התיאורטיות לסיום טיפול בהיסטוריה הפסיכואנליטית החל מפרויד ופראנץ, דרך האופן בו תיאוריות יחסי אובייקט האירו את ההתרחשויות התוך

נפשיות של המטופל בזמן פרידה, ונתוודע לתרומתה של הגישה ההתייחסותית בת זמננו, להבנת הדינמיקה האינטר-סובייקטיביות בסיום טיפול, שבה נוטלים חלק היבטים לא-מודעים של המטופל והמטפל, לעתים באמצעות אנאקטמנט משותף. נעסוק בהשתמעויות הקליניות של הבנותינו לגבי המאפיינים היחודיים והאתגרים של שלב סיום הטיפול. ניעזר בדוגמאות קליניות מהספרות הפסיכואנליטית ומניסיונם של המשתתפים בסדנה, וכן נשאב השראה מסיפורי פרידה בספרות ובקולנוע.

האמת והשקר שמספרת הפרברסיה – מרגי קפלינסקי

בסדנא נעסוק בנושאים הנראים לכאורה מעולמות תוכן שונים, הפרברסיה והאמת. נלמד את הגישות השונות להבנת הפרברסיה במשמעותה הנרחבת לכלל אזורי הנפש והיחסים. נשאל האם הפרברסיה היא הפתרון השקרי לאמת שממנה מנסה האדם להימלט? ואם כך האם ישנה אמת פסיכואנליטית? מה מהותה? שיטוט זה בין עולמות שונים אלה, בין האמת לסטיה, בין הידיעה לאי הידיעה יוביל אותנו לחשוב ולהבהיר את המתרחש בעולמם של פציינטים הלכודים בעולם של יסורים שהחזרה הכפייטית שולטת בהם. את אלה המפצלים ומשליכים באופן מתעתע וחמקמק. נקרא ונלמד את התיאורטיקנים פרויד, קליין, ביון, מלצר, מסעוד חאן ורחל בלאס. כמו כן הצגות המקרים שתביאו ימחישו ויחדדו את ההבנות התיאורטיות והקליניות.

הגוף בטיפול הנפשי – נילי שור

הפסיכואנליזה החלה את התפתחותה דרך הגוף, מתוך הטיפול בסימפטומים גופניים של היסטריה, והשאלה של היחס גוף-נפש היא שאלה מהותית שנותרה חידתית ומלווה אותנו מאז ועד היום. בסדנה נבחן ונתייחס, דרך חומרים תיאורטיים וקליניים, למקום הגוף ולסוגיית הגוף-נפש בטיפול הנפשי.

סדנאות קיץ

שנים ב' וג'

ימי שני 24.06.19 + 01.07.19

בין השעות 09:00-17:00

טיפול באמצעות מנטליזציה - ד"ר אילן דיאמנט, ד"ר יואב ברושי

"אמא חושבת - משמע אני קיים" היא לא רק הכרזה בנוסח דקארט-ויניקוט, אלא תמצית הרעיון שאנחנו מוצאים את התודעה (mind) שלנו בתודעה של זולתנו. זוהי מהות העמדה הטיפולית המודגשת בגישת טיפול מבוסס מנטליזציה, אותו פיתחו פונגי, בייטמן ואחרים. ליכולת לדמיין מצבים מנטאליים אצל עצמנו ואצל אחרים. באמצעות כישור זה אנחנו מפתחים את היכולת להבין את התגובות ההתנהגותיות שלנו ושל אחרים כניסיונות לתקשר מצבים פנימיים. יכולת זו מתפתחת בסביבות התקשרות (attachment) ומאפשרת פיתוח ייצוג של מצבים מנטאליים, מחזקת את היכולת לחשוב על מחשבות, רגשות, עמדות ואמונות. רעיונות מודל המנטליזציה נטועים עמוק בחשיבה הפסיכואנליטית. גישה זו אינה מציעה חידוש, אלא הבנה שיטתית ורעננה של משמעות העיסוק ביכולת אנושית בסיסית זו, ודרכי הגברתה כאשר היא נחלשת.

בחלקה הראשון של הסדנה נעסוק בהבנת תהליכי מנטליזציה, באופן בה הם מתפתחים, ובמצבים בהם חלה קריסה. בחלקה השני, נתמקד בתרומת המודל הטיפולי להעשרת עמדת המטפל, כנקודה ארכימדית. נראה כיצד שכלול היכולת שלנו לעסוק במנטליזציה, כמטפלים, הלכה למעשה, משמשת כמור דרך להתמודדות עם מצבים טיפוליים טעונים רגשית ומאתגרים במיוחד, וכמנחה לשימוש בשיתוף המטופל בחשיפת תודעת המטפל ובפירושי ההעברה, כמרכיבים טרנספורמטיביים.

הלא מודע כאן שם ובכל מקום – ניצה חזן

"האני אינו אדון בביתו", אומר פרויד. בסדנה נעקוב אחר התפתחות חשיבתו של פרויד אחר הלא מודע, אבן הדרך של הפסיכואנליזה. החלום, הסימפטום, פליטות הפה הבדיחה וההומור, מהווים צוהר ללא מודע. נלמד את שפת הלא-מודע: שפה ללא זיקה לזמן, ללא סתירות וניגודים. נתייחס ללא מודע המודחק ולהדחקה ראשונית. נקרא את פרויד, קליין, ביון, בולאס ועוד. המשתתפים יביאו מעבודתם הקלינית ונרחיב דרך התבוננות על הלא מודע דרך הקולנוע והספרות.

מי מפחד/מסתקרן מטיפול קבוצתי – חגית צאן, סמדר אשוח

בסדנה ננסה לפגוש את הפנטזיות, המיתוסים, החששות כמו גם המשיכה לטיפול הקבוצתי.

נפגוש את האמירה של פוקס (אבי האנליזה הקבוצתית) שאין תינוק ללא קבוצה ושהיחידה הגרעינית הראשונית לטיפול הינה הקבוצה.

נכיר מתוך למידה חוקרת ומתוך התנסות חוויתית מושגים ותהליכים המתרחשים בקבוצות כמו הקבוצה כשלם, עבודה בכאן ועכשיו, הדהוד, מירורינג ועוד.

הפסיכואנליזה הפרוידיאנית - בין התיאוריה של הטכניקה והקליניקה – ד"ר הנרי שור

הסדנה תיקח כנקודת המוצא את "המאמרים הטכניים" של פרויד ותפגיש את הדיון בהם בחומר קליני, הן מתוך הכתבים של פרויד והן מן הויניטות שנעלה במשותף בסדנה.

מטרת הסדנה היא לחדד את היכולת שלנו "לחשוב" טיפול נפשי, להמשיג אותו ו"להעלות על הדעת" את העשייה הטיפולית במורכבותה התיאורטית והקלינית, מראשיתה ולאורך השנים בגוף הידע הפרוידיאני.

מילים נוגעות: עבודה עם המטופל הקשה - נעמה קינן

בסדנא נעסוק בתיאוריה של הטכניקה בעבודתנו עם המטופלים הקשים: המטופלים החסוכים שמביאים לטיפול את נפשם השבורה והמחוררת, אלו ש"עוד לא נולדו" והם מתהווים בהדבקות נצמדת בלתי מובחנת לכל משטח כדי להיות, אלו שמתנתקים ומתכמסים בתוך תחושתיות עצמית מרוקנת ומצמיתה, אלו שמוצפים ונשאבים עד טביעה בתוך ריגושים אקסטימיים, אלו שחשים נחדרים, מותקפים ונגזלים מול מרווחים. במטופלים מאד פגועים אלה, המילים אינן נוגעות והן מאבדות את הפונקציה המכילה והקומוניקטיבית ואילו השתיקות מלאות בחרדות פרנואידיות מחניקות או בהתקשחות אילמת הקרובה למוות נפשי.

המטופלים הקשים שלנו מאתגרים את השימוש בשפה כאחד מהכלים העיקריים בטיפול הן בשיח בין מטפל ומטופל והן בדיבור הפנימי של המטפל עם עצמו. נלך מעבר לגישות התאורטיות השונות על מנת להרחיב את השפה והדקדוק שלנו למצבים של טרום התהוות ואולי אפילו טרום נרקיסיזם, לשים במילים את מה שמתרחש טרום היות מילים ולאפשר יצירת מרחב פנימי.

נעזר בקריאה של: אוגדן, אייגן, אלורז, אנזייה, בוטלה, גרין, ויניקוט, מלצר, פרו.

יומיים בין שפת הרוך לשפת התשוקה של פרנצי – ד"ר עמית פכלר

"אולי יועיל הדבר אם אקדים ואומר לכם איך הגעתי להצגת הבעיה שעליה רומזת הכותרת": כך פותח שנדור פרנצי, תלמידו, מטופלו ועמיתו של פרויד, את ההרצאה האחרונה שנתן בחייו. הרצאה זאת היתה למאמר החלוצי, שעורר בתחילה תרעומת והביא לנידויו של מחברו, בלבול השפות בין המבוגרים לילד: שפת הרוך ושפת התשוקה. בסדנה נקרא במאמר 'יחדיו, תוך השתהות על הרעיונות ועל המושגים המרכזיים המופיעים בו: המטופלים כקוראי-המחשבות של מטפליהם, הצביעות המקצועית של הפסיכואנליטיקאי, הטראומה כגורמת מחלה, ה'הזדהות עם התוקפן' כהמשגה ראשונית של דינמיקת ההזדהות ההשלכתית, 'הטרור של הסובלים' ועוד. במהלך הקריאה המשותפת נתחקה אחר בלבולי שפות בחייו האישיים והמקצועיים של פרנצי, לרבות ביחסיו הטעונים עם פרויד וביומן הקליני שכתב. המשתתפים יוזמנו לבחון את מידת התוקף טיעוניו של פרנצי במאמר זה להתנסותם היומיומית בקליניקה.

לוח שנה"ל תשע"ט 2018/2019 תכנית הליבה

15/10/2018	ב'	יום	יום ראשון ללימודים וערב פתיחת שנה
01/11/2018	ה'	יום	מפגש תלמידי שנה א' ליבה עם ועדת ההוראה, 20:00
26-27/11/2018	ב'	יום	כנס בינתחומי בשיתוף התכנית לפסיכותרפיה והחוג לספרות 20.00-22.00
26-27/11/2018	ג'	יום	כנס בינתחומי בשיתוף התכנית לפסיכותרפיה והחוג לספרות 16:00-09:00
03/12/2018	ב'	יום	חופשת חנוכה ליבה
07/01/2019	ב'	יום	ערב תומכי כתיבה לשנה ג', 20:30
11/01/2019	ו'	יום	כנס משותף של כל המסלולים
14/01/2019	ב'	יום	היום האחרון לסמסטר א'
14/01/2019	ב'	יום	ערב מורים ומדריכים קבוצתיים 22:00-20:15
			מפגשי אמצע שנה עם הטיטורים לכל השנים
21/01/2019	ב'	יום	בין השעות 20:00-17:00
28/01/2019	ב'	יום	סדנת אתיקה חובה שנה א' 20:00-15:00
28/01/19+04/02/19	ב'	ימי	סדנאות בחירה חורף שנים ב'-ג' 17:00-09:00
04/03/2019	ב'	יום	יום ראשון לסמסטר ב' וערב קליני של תכנית הליבה
14/04/2019	א'	יום	כנס מסלול פסיכולוגיית העצמי, ד"ר גבי מן
16/04/19-26/04/19		יום	חופשת פסח
29/04/2019	ב'	יום	היום הראשון ללימודים אחרי פסח
03/05/2019	ו'	יום	כנס המסלול המתקדם "מצבים מנטליים ראשוניים"
06/05/2019	ב'	יום	ערב תומכי כתיבה לשנה ג', 20:30
13/05/2019	ב'	יום	ערב אתיקה למורים ומדריכים בליבה, 20:30
03/06/2019	ב'	יום	היום האחרון ללימודים ליבה וערב סיום
17/06/2019	ב'	יום	מפגש סוף שנה לכל השנים עם הטיטורים בין השעות 20:00-17:00
17/06/2019	ב'	יום	ערב מורים ומדריכים קבוצתיים 22:00-20:15
24/06+01/07/19	ב'	יום	סדנת חובה "פסיכותרפיה מהי" שנה א' ליבה 17:00-09:00
24/06+01/07/19	ב'	יום	סדנאות בחירה קיץ שנים ב'-ג' 17:00-09:00

מערכת שעות לימוד - תשע"ט 2018/19

סמסטר א' מספר השיעורים 13

20:30-19:00	18:30-17:00	16:30-15:00
אבני דרך בפסיכואנליזה פרוידיאנית ד"ר שלומית ילדין גדות שנה א' חובה	סמינר קליני* אורנה אלבק דורית ברנע בטו מסצ'יאני חגית צאן שנה א' חובה	המפה הפסיכואנליטית מפריד להתייחסותיות ד"ר בעז שלגי שנה א' חובה
תרומתה של פסיכולוגיית העצמי רינת רב הון בחירה שנים ב' + ג'	סמינר קליני* חנה וקשטיין נאוה יופה מרגי קפלינסקי יפה פרץ צדוק שנה ב' חובה	קריאה בכתבי ד. ויניקוט חמוטל רז-שילוח שנה ב' חובה
חשיבה וחלימה במחשבתו של ביון ד"ר משה ברגשטיין בחירה שנים ב' + ג'		מושגי ייסוד בחשיבה התתיחסותית ד"ר מומי ביינארט שנה ג' חובה
הפרעות אישיות קיפאון מול תנועה ד"ר חגי הררי בחירה שנים ב' + ג'		סירלס ובאלינט מסע לאזור השבר הבסיסי ד"ר אילן אמיר בחירה שנים ב' + ג'

*כפוף לשינויים

מערכת שעות - תשע"ט 2018/19
סמסטר ב' מספר השיעורים 13

20:30-19:00	18:30-17:00	16:30-15:00
המעשה הטיפולי ממי שלוש חובה שנה א'	סמינר קליני* אורנה אלבק בטו מסצ'יאני דורית ברנע חגית צאן שנה א' חובה	החשיבה של מלאני קליין ד"ר מירב רוט שנה א' חובה
מיניות ילדית יואל מילר בחירה שנים ב' + ג'	סמינר קליני* חנה וקשטיין נאוה יופה מרגי קפלינסקי יפה פרץ צדוק שנה ב' חובה	הכרות עם היינץ קוהוט ופסיכולוגיית העצמי: השקפת העולם ותפיסת העמדה הטיפולית אסתי דינור שנה ב' חובה
הטראומה הנפשית ד"ר דני לוי בחירה שנים ב' + ג'		
ויניקוט הקליני עפרה אשל בחירה שנים ב' + ג'	סמינר קליני טלי תמיר-אורון דפנה ערן נילי שור אלונה תימור שנה ג' חובה	השימוש במטפל - דיאלוג בין גישות ד"ר יוסי טריאסט שנה ג' חובה
חרדות ראשוניות אלינה שלקס בחירה שנים ב' + ג'		

*כפוף לשינויים

לימודים מתקדמים*

מרכז המסלולים: ד"ר משה ברגשטיין

I. מסלולי התמחות

הזרם העצמאי בפסיכואנליזה – פורצי דרכים (לימודי תעודה של שלוש וחצי שנים)
פסיכותרפיה פסיכואנליטית קלייניאנית (לימודי תעודה תלת שנתיים)
פסיכותרפיה קבוצתית בגישה פסיכואנליטית (לימודים דו שנתיים)
פסיכותרפיה פסיכואנליטית בגישה ההתייחסותית (לימודי תעודה תלת שנתיים)
מצבים מנטאליים ראשוניים (לימודי תעודה תלת שנתיים)
פסיכולוגיית העצמי והמעשה הטיפולי (לימודי תעודה ארבע שנתיים)

II. קורס בחירה שנתי לתלמידי המסלולים המתקדמים

סמינר כתיבה פסיכואנליטית

* ראה הקריטריונים לקבלה בהמשך.

I. מסלולי התמחות

תנאי תשלום*

שכר הלימוד בעבור מסלולי ההתמחות לשנה"ל תשע"ט הוא כדלהלן:

הזרם העצמאי בפסיכואנליזה	שנה א'	10,600 ₪
הזרם העצמאי בפסיכואנליזה	שנה ג'	10,600 ₪
פסיכותרפיה קליניאנית	שנה א'	10,600 ₪
פסיכותרפיה קליניאנית	שנה ג'	10,600 ₪
פסיכותרפיה קליניאנית (ללא הדרכה קבוצתית)	שנה ה'	6,400 ₪
פסיכותרפיה קבוצתית	שנה א'	7,000 ₪
הגישה ההתייחסותית	שנה ב'	10,600 ₪
הגישה ההתייחסותית (לימודי המשך – אחת לשבועיים)	שנה ה'	4,000 ₪
מצבים מנטאליים ראשוניים	שנה ב'	10,600 ₪
מצבים מנטאליים ראשוניים (ללא הדרכה קבוצתית)	שנה ד'	6,400 ₪
מצבים מנטאליים ראשוניים (ללא הדרכה קבוצתית)	שנה ו' + ח'	6,400 ₪
מצבים מנטאליים ראשוניים (עם הדרכה קבוצתית)	שנה י' + י"ב	9,600 ₪
מצבים מנטאליים ראשוניים (ללא הדרכה קבוצתית)	שנה י' + י"ב	6,400 ₪
פסיכולוגיית העצמי והמעשה הטיפולי	שנה ב'	13,600 ₪
פסיכולוגיית העצמי והמעשה הטיפולי	שנה ד'	13,600 ₪
סמינר כתיבה פסיכואנליטית		350 ₪

התשלום הינו עבור כל שנה"ל ויש להסדירו לפני תחילת השנה, בהתאם למפורט במכתב התשלום שנשלח לתלמידים.

הגשת עבודת גמר במועד מאוחר יותר מתום שנת הלימודים הרביעית (החמישית במסלול פסיכולוגיית העצמי והזרם העצמאי בפסיכואנליזה) כרוכה בתשלום של 1,000 ₪.

במקרים חריגים, קיימת אפשרות להקלה בשכ"ל. ניתן לפנות למזכירות לקבלת טופס בקשה לקבלת הקלות בתשלומי שכר הלימוד. את הבקשה המנומקת (בצירוף 3 תלושי משכורת אחרונים) יש להגיש למזכירות התכנית עד התאריך **29/11/2018**.

תלמיד, אשר שילם שכ"ל שנתי כנדרש והודיע על הפסקת לימודיו עד שישה שבועות מפתיחת שנת הלימודים, יוכל לקבל החזר שכ"ל, למעט 50% משכ"ל של סמסטר א'.

*לאחר תהליך הקבלה, הסדרת תשלום היא תנאי להצטרפות כתלמיד/ה לתכנית.

I. מסלולי התמחות

מרכז: ד"ר משה ברגשטיין

1. הזרם העצמאי בפסיכואנליזה – פורצי דרכים^{א ב}

לפגוש וללמוד דרכים חדשות בחשיבה הפסיכואנליטית ובמעשה הטיפולי
(שנה א', שנה ג')

מסלול לימודי תעודה בן שלוש וחצי שנים
ראש המסלול: עפרה אשל

א. הלימודים מיועדים לפסיכיאטרים, פסיכולוגים קליניים ועובדים סוציאליים העוסקים בבריאות הנפש, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב או שהנם בכירים בתחום, 10 שנות ניסיון לפחות, לאחר סיום ההתמחות.

ב. הלימודים יתאפשרו למטפלים (MA) ממקצועות טיפוליים נוספים, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב, ושעוסקים בתחום הטיפולי.

המסלול מציע תכנית לימודים בת שלוש וחצי שנים, ייחודית, מקיפה וחדשנית ביותר, אשר בונה גוף ידע רחב, מרכזי, מתפתח ומגוון של ההתפתחויות התיאורטיות והקליניות הרדיקליות של הזרם העצמאי בפסיכואנליזה, ומאפשרת הכרות מעמיקה עם התפתחויות תיאורטיות אלה, משמעויותיהן הקליניות, והאופן שבו פרצו וסללו **דרכים חדשות בטיפול הנפשי**. זו חשיבה קלינית המתחילה במאבק הטרגי של פרנצי ופריד על משמעות טראומה בילדות; מקבלת לראשונה את הגדרתה כ"קבוצה האמצעית" שאינה פרוידיאנית או קלייניאנית בעת העימותים בין אנה פרויד למלאני קליין בלונדון; ומפתחת את דרכה העצמאית ממחצית המאה העשרים סביב הגותם הייחודית של ויניקוט ושל ביון - בעיקר ביון המאוחר, שעוזב את המרכז הקלייניאני בלונדון ועובר ללוס אנג'לס כדי לנסח את עמדתו המהפכנית בשתיים-עשרה השנים האחרונות של חייו. בעשרות השנים האחרונות חידושי הזרם העצמאי מתפתחים בפסיכואנליזה הבריטית (באלינט, פאולה היימן, מריון מילנר, מסעוד חאן, מרגרט ליטל, קלייר ויניקוט, גאנטריפ, נינה קולטארט, בולאס, סימינגטון), האמריקאית (אוגדן, אייגן), הצרפתית (לפלאנש, אנדרה גרין, בוטלה ובוטלה), והאיטלקית (פרו וסיווירטה).

תכנית הלימודים מציעה למידה שיטתית ומפורטת של ההתפתחויות התיאורטיות והקליניות האלה לאורך השנים, ובמיוחד תתמקד בתחומים הקשים של טראומה, גרסיה טיפולית (פרנצי-באלינט-ויניקוט וממשיכיו), ראיית המפגש הטיפולי מעמדה אינטרסובייקטיבית (אוגדן) ותיאורית השדה הביוניאני (פרו וסיוויטרזה), עד לחיבור-נפשות אחדותי (סירלס, ויניקוט, ביון המאוחר), והדגשת הנוכחות והחווייה, ולא הפירוש. הפנורמה שיוצרים חידושים אלה ומשמעותם מרחיקת-הלכת יבחנו במימדים התיאורטיים והקליניים-טכניים של המעשה הטיפולי. כל אלה מאפשרים טיפול בגישה פסיכואנליטית במגוון רחב מאוד של מטופלים מטווח אבחנות שונות.

הוועדה המייעצת:

Prof. Zeljko Loparic (סאו פאולו, ברזיל, נשיא איגוד ויניקוט הבינלאומי
;International Winnicott Association IWA
Dr. Michael Eigen (ניו יורק);
ד"ר רינה לזר (תל-אביב);
Dr. Annie Reiner (לוס אנג'לס);
Dr. Joseph Aguayo (לוס אנג'לס; עורך-במשותף של הספרים *ביון בלוס אנג'לס*,
2017/2013; *Bion in Buenos Aires*, 2018).

המסלול מסונף לאיגוד ויניקוט הבינלאומי - International Winnicott Association
IWA

סגל המורים והמדריכים:

ד"ר אילן אמיר, ד"ר דנה אמיר, עפרה אשל, חני בירן, ד"ר משה ברגשטיין, ד"ר הילית ברודסקי-אראל, ד"ר קרין בן-ארי סמירה, ד"ר אילן ברנט, עידית ברק-מלמד, אהובה ברקן, אורלי הוכוולד-חן, נעם הס, עירית המאירי ולדרסקי, נילי זיידמן, ד"ר רות חשמונאי, יוסי טמיר, ד"ר גדעון לב, ד"ר דני לוי, אתי לנדאו-פרכטר, יעל מאיר, מיר ממן, מיקי פטרן, רות פרנקל-נוטקביץ, ד"ר עמית פכלר, הילה פלג, מאיר פרס, נעמה קינן, ד"ר לאה קליין, ג'רמי רוז, רחל ראובינוף שוקל, חמוטל רז-שילוח, ענת שומן, נילי שור, מאיר (ממי) שלוש, ד"ר ויואן שטרית-וטין, שרון שטרסבורג.

תכנית הלימודים:**

תכנית הלימודים כוללת קורסים עיוניים, סמינרים קליניים (בקבוצות הדרכה), וסדנאות מרוכזות בין-סמסטריאליות.
הלימודים יתקיימו בימי חמישי בין השעות 15:00-20:15.

קורסים עיוניים: בכל סמסטר יתקיימו 2 קורסים עיוניים, סה"כ 14 קורסים לאורך הלימודים. בכל אחד מהם יושם דגש על שילוב בין ההבנות התיאורטיות לעבודה הקלינית. סדר הקורסים השונים במסלול מותאם במידה רבה לרצף התפתחות החשיבה העצמאית ולהתהוותה בפסיכואנליזה הבריטית, האמריקאית, הצרפתית והאיטלקית.

סמינרים קליניים: יתקיימו קבוצות הדרכה בנות 5-6 משתתפים. הרכב קבוצות ההדרכה יהיה קבוע לאורך כל שנות הלימוד. המדריכים יתחלפו כל שנה על מנת לאפשר שונות נוכח רב-הגויות של תחומי העניין הקליניים בזרם עצמאי. בכל סמסטר, במקום מפגש אחד של ההדרכה הקבוצתית, יתקיים סמינר קליני משותף מורחב.

סמינר קליני משותף מורחב: לכל התלמידים, בהשתתפות צוות ההדרכה/הוראה בהנחייתו של עפרה אשל. בכל מפגש שימשך שעתיים, ישמש מקרה קליני של אחד התלמידים כבסיס לדיון בסוגיות התיאורטיות והקליניות הנלמדות.

סדנאות מרוכזות: בין הסמסטרים בשלוש וחצי שנות הלימודים יוצעו סדנאות מרוכזות המשלימות או מעמיקות את החומר הנלמד בסמינרים.

'ויניקופדיה' /סיעור מוחות /כיתת אמן: הפורומים 'ויניקופדיה' ו'סיעור מוחות' יארחו אנליטיקאים מהארץ ומחו"ל, שעבודתם מושפעת מהחשיבה הויניקוטיאנית והביניאנית ומהווה המשך ופיתוח שלה, וכן מפגשים שיוקדשו לדיאלוג בין אנליטיקאים מגישות תיאורטיות-קליניות שונות בפסיכואנליזה, או להיכרות מקרוב עם עבודותיהם של פסיכואנליטיקאים מחו"ל שיבקרו במרכז (במסגרת זו נערכו שני מפגשים עם מוניקה הורביץ (פריז): "בין שתיקה לזעקה בפסיכואנליזה ובמיתולוגיה", בהשתתפות המשוררת שרון אס, עפרה אשל ומירב רוט;
"Do I dare disturb my universe? - על ההעזה לטפל בחלקים הפסיכויטיים של הנפש", בהשתתפות עפרה אשל, יולנדה גמפל, אילן אמיר ואילן ברנט).

ב'כיתת אמן' יערך מפגש הדרכה קלינית עם אנליטיקאים מחו"ל על הצגת מקרה של תלמיד, מדריך או מורה במסלול. בכיתות אמן התארחו והדריכו בשנה האחרונה נוויל סימינגטון - הצגת מקרה של אתי לנדאו ו- Sara Collins (לונדון) - הצגת מקרה של מאיר פרס, ובזמן הקרוב צפויה להתארח Annie Reiner (לוס אנג'לס).

בפורומים אלה גם צפויים לפגוש – עם Jan Abram (לונדון), Jeff Eaton (סיאטל), Brett Kahr (לונדון), Annie Reiner (לוס אנג'לס), Joseph Aguayo (לוס אנג'לס), וכותבים ישראליים – ספרים שהם כתבו או ערכו לאחרונה בתחומי החשיבה הוויניקוטיאנית, הבינוניאנית, והעצמאית.

הדרישות לקבלת תעודה:

- בשלוש וחצי שנות הלימוד, בנוסף לקורסים והסמינרים נדרשים:
1. החזקה של לפחות שלושה טיפולים פעילים עם מטופלים לכל אורך תקופת הלימודים.
 2. הצגת מקרים טיפוליים (לפחות שלושה במהלך שלוש שנות הלימוד) במסגרת הסמינרים הקליניים.
 3. בסיום הלימודים על התלמיד/ה להגיש עבודה המכילה סיכום טיפול ודיון תיאורטי המבוסס על הנלמד במסלול.
- ❖ הלימודים בכל סמסטר יוכרו רק אם התלמיד השתתף בלפחות 75% של שעות הלימוד ושילם שכר לימוד כנדרש.

לעומדים בדרישות אלו תוענק תעודה על סיום הלימודים:
בלימודים מתקדמים בפסיכותרפיה פסיכואנליטית
במסלול הזרם העצמאי בפסיכואנליזה – פורצי דרכים

תכנית הלימודים עבור המחזור שמתחיל את לימודיו בשנה"ל 2018/2019:

שנה א' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

סמ' א':

טראומה 1/ שנדור פרנצי: הילד הלא-רצוי, טראומה ודיסוציאציה – ד"ר עמית פכלר

זיגמונד פרויד דחה את ידו המושטת של תלמידו, שאנדור פרנצי, לאחר ששמע אותו קורא באוזניו את מאמרו 'בלבול השפות בין המבוגרים לילד'; בכך הרחיב פרויד את הקרע בין המודל הגורס כי פתולוגיה נוצרת בתגובה לטראומה ממשית, לבין תיאוריית המיניות הילדית המייחסת פתולוגיה לפנטזיות אדיפאליות ואחרות. עד היום נחשב פרנצי לאחד מפורצי-הדרך בפסיכואנליזה, בתובנות שהציע בנוגע לקשר בין טראומה לדיסוציאציה. בסמינר זה נקרא בכתביו של פרנצי, לרבות במאמרו 'בלבול השפות בין המבוגרים לילד: שפת הרוך ושפת התשוקה', אשר הקדים את זמנו והרחיק מעליו את פרויד ואת הקהילה הפסיכואנליטית. נעקוב אחר המתח בינו לבין פרויד בסוגיות הטראומה ותוצאותיה; נתחקה אחר תרומותיו יקרות-הערך של פרנצי, בצד התבוננות בנקודותיו העיוניות; ונתעמק במושגים: הזדהות עם התוקפן, אטומיזציה, התינוק המלומד, הטרור של הסובלים, דחף המוות של הילד הלא-רצוי, צביעות מקצועית, ועוד.

סירלס ובאלינט: מסע לאזור השבר הבסיסי – ד"ר אילן אמיר

השבר הבסיסי הינו שבר שנוצר בחיבור הראשוני בין התינוק לבין אימו, המטביע את חותמו בנפשו של האדם. שבר זה יבוא לידי ביטוי בהמשך חייו של האדם במגוון רחב של פתולוגיות נפשיות. גם מיכאל באלינט וגם הרולד סירלס טוענים שעל מנת לטפל בפסיכותרפיה פסיכואנליטית במטופלים שמאחורי סיבת פנייתם לטיפול עומד קיומו של שבר בסיסי, יש לאפשר קיומו של תהליך גרסיבי משמעותי, וזאת על מנת להגיע לאזור השבר הבסיסי ולאחר מכן לצאת ממנו באופן חדש וטוב יותר. מסע טיפולי שכזה דורש מהמטפל להתייבץ בטיפול עם עמדה טיפולית מיוחדת. המאפיינים הקליניים של אזור השבר הבסיסי והעמדה הטיפולית הנדרשת על מנת להגיע אליו הם הנושאים שנתמקד בהם במהלך הקורס. גישתם של מיכאל באלינט והרולד סירלס לגבי סוגיות אלה דומה, אך גם שונה. באלינט מתכנס לעבר יחסי-אובייקט ראשוניים, בהם האינטראקציה עם מטפל והמסגרת הטיפולית מהווים סביבה ראשונית לא-אובייקטלית (כמו אויר, מים, אדמה), ומספקים נוכחות ראשונית הכרחית ומיטיבה;

בעוד סירלס נע לכוון התחברות עמוקה של מטפל ומטופל, כשמצליחים להגיע דרך קשר סימביוטי אמביוולנטי (תלות מערערת) לקשר סימביוטי פרה-אמביוולנטי (תלות מיטיבה).

ההשוואה בין הדומה והשונה בשתי הגישות מרחיבה ומחדדת את המבט על אזור השבר הבסיסי ומספקת למטפלים הכרות ראשונית עם הגישה הטיפולית הנדרשת על מנת לעבור את המסע הזה בהצלחה.

סמינר קליני

סדנה:

ויניקוט, ביון, ומחדשי הזרם העצמאי בפסיכואנליזה המודרנית: הקדמה ומיפוי לפי המודל האינטגרטיבי של ורמוט – עפרה אשל

המודל האינטגרטיבי של ורמוט להתמודדות עם הלא-ידוע בפסיכואנליזה (2013) מציע אפשרות מקיפה וחדשנית לתאר את מלוא רוחב היריעה של העבודה הפסיכואנליטית. הוא מבדיל בין שלושה אזורים או שלוש אופנויות של תפקוד נפשי, כאשר לכל אחד מהם דרגות שונות של דיפרנציאציה, מודלים פסיכואנליטיים מרכזיים שונים והשלכות קליניות שונות עבור המטפל: חשיבת-הגיון, טרנספורמציה ב-K, טרנספורמציה ב-O. מודל זה ישמש כהקדמה ללימודים במסלול לשם מיפוי ההתפתחויות התיאורטיות והקליניות בפסיכואנליזה, כשהתפתחויות הזרם העצמאי מתמקדות באזור 2 – טרנספורמציה ב-K (Knowledge – ידע: ביון המוקדם, אוגדן, פרו, בולאס, מאטי, דה מוז'אן, בוטלה ובוטלה), ובאזור 3 – טרנספורמציה ב-O, כשעוסקים באזור הכי לא-ידוע, לא-ניתן-לחשיבה ולא-נפרד של תפקוד נפשי (ויניקוט, מילנר, ביון המאוחר, לאקאן המאוחר).

סמ' ב':

טראומה 2/ שדה הטראומה הנפשית – ד"ר דני לוי

שדה הטראומה מייצר עיוות במרחב הזמן, המקום והקשר הבין-אישי ומפצל את העצמי לחלקים דיסוציאטיביים. בשדה זה פועלים שני כוחות מנוגדים בעלי עוצמה גדולה. האחד מנסה להקפיא ככל יכולתו את זרם החיים במטרה למנוע פגיעה נוספת. השני מנסה לחזור לחוויה הטראומטית המקורית בכדי ליצור תיקון. זהו הכוח האחראי על כפיית החזרה, המהווה בסיס ליצירת הפסיכופתולוגיה. תיאורית הטראומה מאפשרת לנו להבין את המבנים והיחסים הנוצרים בשדה הטראומה, במטופל, במטפל, וביניהם. על בסיס הדברים הללו נבין מדוע נדרש המטפל להיכנס למרחב הטיפולי ולהפוך לחלק ממנו. נדרשים שניים בכדי להפוך את הטראומה של האחד לאנושית ולהגביל את פעולת מנגנון כפיית החזרה המשחזר את הטראומה. במהלך הקורס ניגע בדרכים השונות המאפשרות לצאת מהשחזור לדרך חדשה שיש בה יצירה הדדית, המארגנת מחדש את מרחב הזמן המקום והקשר האנושי.

ויניקוט 1/ התהוות העצמי בחשיבתו של ויניקוט – אהובה ברקן

במרכז החשיבה של ויניקוט נמצא כינונו של העצמי מהמצבים המוקדמים מאד של אי-היות ועד להתהוותו כיחיד החי את חייו מתוך תחושה של ממשות ומשמעות. הוא ראה את הסביבה כחלק בלתי נפרד מהעצמי והעמיק לחקור את המאפיינים שלה החיוניים להתפתחותו של העצמי מתוך יצירה מתמדת ולא מתוך התקיימות שורדת. בקורס נעקוב דרך מאמריו אחר ציוני הדרך החשובים בתהליך התפתחותו של העצמי.

נתמקד במושגים וברעיונות של התפתחות נפשית פרימיטיבית, אם סביבה, מצבי אי-אינטגרציה, דיסאינטגרציה, עיוותי העצמי במונחים של עצמי אמיתי ועצמי כוזב, לתקשר ולא לתקשר, אשליה, ממשות, חוויה אומניפוטנטית, אובייקט סובייקטיבי, אובייקטים של מעבר ותופעות מעבר, המרחב הפוטנציאלי.

סמינר קליני

שנה ב' – שנה"ל תש"פ 2019/20

סמ' א':

ביון 1/ מה חשב ביון על החשיבה ועל הטיפול הפסיכואנליטי? מבט על התקופה האפיסטמולוגית (1962-1965) בכתיבתו – ד"ר אילן ברנט

ביון טען כי על המטפל הפסיכואנליטי לאמץ מספר קטן של מודלים תיאורטיים בהם יעמיק וייתן להם משמעות אישית משל עצמו. החשיבה הפסיכואנליטית של ביון הינה דוגמא מרתקת להמלצה זו, שהעשירה רבות את השפה הפסיכואנליטית. אחד משיאיה המקוריים והיצירתיים הינו 'התקופה האפיסטמולוגית' בשנים 1962-1965. לאחר מותה של קליין ב-1960, כשמעמדו מבוסס לאחר פרסום מאמריו החדשניים והמוערכים על הקבוצות ועל הפסיכוזות, ביון מבקש לעסוק במהותה של הפסיכואנליזה כדיסציפלינה ייחודית השונה מהותית מכל דיסציפלינה מדעית אחרת, בהיות הנפש מהות בלתי חומרית. ביון עסוק בניתוח החשיבה האנושית מנקודת ראות פסיכואנליטית - הוא בוחן כמעט בו-זמנית את ההתפתחות החשיבה של הפרט החל משלביה הראשוניים הקדם-מנטליים ועד לרמות ההפשטה הגבוהות ביותר, וכן את האופן בו ניתן להתבונן ולחשוב במפורט על המתרחש בשעה הטיפולית. בסמינר נעסוק בהתפתחות רעיונותיו בתקופה זו דרך קריאה במאמרו הנודע 'תיאוריה של החשיבה' וכן בקטעים משלושת ספריו פורצי הדרך מאותה תקופה: 'ללמוד מן הנסיון', 'יסודות הפסיכואנליזה' ו'טרנספורמציות- שינוי מלמידה לצמיחה'. נדון בין השאר בכמה מהמושגים שהציע: פונקציית אלפא, יחסי מכל-מוכל, הלינקים (L,H,K), קטגוריות הרשת, התנועה בין העמדות (PS-D), טרנספורמציות לסוגיהן, והדגש על צמיחה ולא רק על תובנה בטיפול. דרך דוגמאות של ביון עצמו ושל המשתתפים נבחן את המשמעויות הקליניות שיש למושגים אלה בחדר הטיפוליים.

ויניקוט 2/ קו הרגרסיה, חלק I: ויניקוט – עפרה אשל

הרעיונות התיאורטיים והקליניים על הרגרסיה בטיפול פסיכואנליטי ילמדו בשני סמינרים עוקבים בסימסטר א' ו-ב'. רעיונות הרגרסיה התפתחו בקבוצה הבריטית העצמאית, בעיקר בכתיבתם של ויניקוט ובאלינט. בחלק I נתמקד בוויניקוט ובאופן שפיתח את חשיבותה הרבה של הרגרסיה כקו מרכזי בטיפול במטופלים עם הפרעות אישיות סכיזואידיות, נרציסיסטיות, גבוליות, והפרעות פסיכוטיות, וגם במצבים טיפוליים קשים במטופלים נירוטיים. לפי מחשבת הרגרסיה, בטיפול פסיכואנליטי במטופלים שהיה כישלון בהתאמה לצורכיהם המוקדמים, צריך שתתרחש בטיפול רגרסיה עד לפני המקום או עד למקום שהשתבש בהתפתחות המטופל, ואז בתוך חוויה עכשווית-ממשית של קשר ראשוני בטיפול, לחיות מחדש ולתקן עם המטפל את

מקום הכשל. כך הרגרסיה נותנת הזדמנות חדשה לתיקון היסטורית-העבר המוקדמת של המטופל ולהתפתחות נפשית חדשה. ננסה להבין את המשמעות הטיפולית של דברים אלה, ואת הרדיקליות הגדולה שיש בהם מבחינת החשיבה והמעשה הטיפולי.

סמינר קליני

סדנה:

ביון 2/ קריאה בסמינרים של ביון: סאו פאולו 1978 – חני בירן

בסדנה נקרא ביחד סמינרים מסאן פאולו שניתנו על ידי ביון בשנת 1978. נקרא מספר סמינרים ודרכם נוכל לשוחח על ההתבוננות של ביון על הקליניקה. נוכל לחוש את קו התפר בין מאמריו התיאורטיים לבין עמדתו הקלינית. נעסוק במטופלים שמתקשים לעכל את חומרי הטיפול ונשארים ברמה הקונקרטית. ביון מציג כאן מלאכת מחשבת על האופן בו חומרים בסיסיים כמו מזון לגוף עוברים התמרה למזון נפשי דרך התובנות הפסיכואנליטיות. בסמינרים אלה נעסוק במושג ייחודי לביון שלא זכה לתהודה רבה וביון מגדיר אותו כדחף הקיום THE URGE TO EXIST. זהו דחף אוטומטי הכופה עצמו עליו. הוא שונה מדחף החיים של פרויד - זה דחף המשאיר אותנו בחיים גם כשאין לנו רצון חיים. חקירת דחף זה חשובה ועוזרת להבין מטופלים שחיים בלא לחיות באמת. בסמינרים אלה עוסק ביון, בין היתר, גם במצוקה של המטפל. המטפל הפסיכואנליטי שכל הזמן לומד. לומד עוד ועוד וככל שהוא לומד, הוא יודע כמה אינו יודע. זה תהליך אין-סופי. ביון מראה שאם המטופל לא מתגמל אותנו בכלל על תהליך ארוך וקשה זה, אנחנו הולכים ומתרוששים. מכאן עולות באופן מיידי התובנות של ביון על היחסים בין המיכל למוכל. אנו זקוקים לנתינה של המטופל על מנת לשרוד כמטפלים.

סמ' ב:

ביון 3/ מחשבות על התפתחות התיאוריה של הטכניקה של הקליניקה אצל ביון:

מביון המוקדם לביון המאוחר – אתי לנדאו-פרכטר

“אחרי ביון, הטכניקה הקלינית נעשתה הרבה יותר קשה מאשר לפניו...הפרקטיקה האנליטית נהייתה יותר עשירה, יותר מרטיטה ואולי גם יותר יעילה לפציינטים שלנו וזה הכי חשוב...” כותבת איזבל לוזריאגה (W.R. Bion, Between Past and Future, 2000).

ביון בונה את הטכניקה ה"ביוניאנית" בהמשך לרעיונותיהם של פרויד וקליין ומהם הרחק הלאה. נלמד אותה כפי שהיא מתפתחת מראשית כתיבתו על עבודה עם קבוצות ועם פסיכומים ועד לכתביו המאוחרים. נלמד מושגים שלו כמו מכל-מוכל;

alpha function; beta elements; past present-ed ; here and now ; reverie
observation ; intuition ; attention ; becoming the analyst
ותשוקה' ועוד.
נשלב בסמינר קריאה של טקסטים תיאורטיים וקליניים של ביון.

ויניקוט 3/ קו הרגרסיה, חלק II: ויניקוט, קלייר ויניקוט, מרגרט ליטל, גאנטריפ, דוי, מסעוד חאן, בולאס, אוגדן – עפרה אשל

בחלק II נמשיך בגילגולי מחשבת הרגרסיה אצל ויניקוט וממשיכיו - מטופליו מרגרט ליטל, גאנטריפ, ומסעוד חאן, ולאחר מכן – בולאס, שהיה מטופלו של חאן. כן יצורפו דברים שכתב הפסיכואנליטיקאי היפני דוי. בנוסף, יודגמו גלגולים עכשוויים של מחשבת הרגרסיה בארה"ב (סטוארט פייזר + אשל). כתיבתו המאוחרת של ויניקוט עוד הוסיפה אפשרויות חדשות ורדיקליות למחשבותיו אלה על הטיפול הנפשי במצבי שבר מוקדמים וחרדה-בלתי-ניתנת-לחשיבה ולחוויה – במאמרו החשוב מאוד "פחד מהתמוטטות" (נכתב כנראה ב- 1963?, פורסם ב- 1974), והמשכו במאמרים "הפסיכולוגיה של השיגעון" (1965) ו"מושג הרגרסיה הטיפולית בהשוואה לזה של ארגון ההגנות" (1967), שפורסמו כולם לאחר מותו, ומאמרים ממשיכים של קלייר ויניקוט, אוגדן, אייגן, ואשל. מתוך כל אלה נתמקד ונבחן בעבודה הטיפולית את מהות ומשמעות האפשרויות הרדיקליות האלה של נוכחות המטפל והתחברותו למטופל בתוך אימת התמוטטות מוקדמת.

סמינר קליני

שנה ג' – שנה"ל תשפ"א 2020/21

סמ' א':

מחדשים בזרם העצמאי בפסיכואנליזה הבריטית – עידית ברק-מלמד

בסמינר נסקור את התפתחות הזרם העצמאי הבריטי ובתוך כך נתעכב על תרומותיהם של תיאורטיקנים בולטים מתוך הקבוצה. בעוד שעבודתו של וויניקוט, ההוגה הבולט ביותר בזרם העצמאי, מוכרת היטב, יש עניין רב גם בתרומותיהם של מחברים מחדשים נוספים בקבוצה זו. החל מפאולה היימן, דרך מריון מילנר, נינה קולטארט, מסעוד חאן, ועד בולאס.

קבוצה זו החלה את דרכה בעת העימותים בין אנה פרויד למלאני קליין (אז כונתה הקבוצה האמצעית), אך בהמשך פיתחה גישה עצמאית משלה. נתבונן בסוגיות קליניות נבחרות המשקפות את רוח העצמאיים, כגון משחק הגומלין בין מציאות נפשית פנימית והסביבה, היחס להעברה - השימוש והשימוש לרעה בפירושי העברה, היחס להעברה-נגדית, התרומות והחדשנות בנושא חלומות ויצירתיות.

מחדשים בפסיכואנליזה הצרפתית:

1. לפלאנש: יסודות חדשים עבור הפסיכואנליזה – ד"ר ויואן שטרית-וטיין

בסמינר יידונו התפתחויות ורעיונות חדשים תיאורטיים וקליניים בהגותו של ז'אן לפלאנש, שנובעים מן המהלך הייחודי שעשה מתיאוריית הפיתוי המצומצם לתיאוריית הפיתוי המוכלל. בעוד שפרויד זנח את השערתו על פיתוי ממשי כגורם לניורוזות, ובעיקר לניורוזה ההיסטרית, לפלאנש חוזר לתיאוריית הפיתוי של פרויד ומנסח אותה באופן שונה מאוד: בעיניו הפיתוי הוא מהותי וממשי ליחס הראשון – ליחסיו ההכרחיים של כל תינוק עם המבוגרים בסביבתו, שבהם תלוייה הישרדותו. הדחפים המיניים של החיים ושל המוות מתהווים בילד כתוצאה מן הפיתוי הראשיתי, אך המסרים אינם עוברים באופן ישיר מן הלא-מודע של ההורה לילד, אלא בתהליך של תרגום, והוא העומד ביסוד ההבנייה של הנפש האנושית וביסודו של הלא-מודע.

לפלאנש מבדיל בין פיתוי ראשיתי, פיתוי מוקדם - שמתייחס לטיפול ולמגע הגופני המשמעותי ביחסים בין הורים לילדים, ופיתוי ילדי - שהוא הניצול המיני של ילד בידי מבוגר. בפיתוי ילדי המסרים המגיעים אל הילד מעולם המבוגרים הם מסרים טראומטיים שאינם ניתנים לתרגום, אלא יש "החדרה" של המסרים, והם מוטבעים בנפש ונשארים סמוכים למודע כגוף זר, וההגנה כנגדם אינה הדחקה אלא פיצול. המפגש היסודי עם הפיתוי הראשיתי שב ומתממש באנליזה, הודות לנכונות ולאקט ההענקה של האנליטיקאי.

II. אנדרה גרין: המסע מהפנים לחוץ – שילוב תיאוריית יחסי אובייקט ותיאוריית הדחף בפסיכואנליזה הצרפתית - נעמה קינן

נכיר את חשיבתו הפוריה והמקורית של אנדרה גרין, מהדמויות הבולטות בפסיכואנליזה העכשווית. בהיותו נטוע באסכולה הצרפתית מחזיק אנדרה גרין במושג הדחף, אולם מבחינתו לא ניתן לחשוב את הדחף בלי לחשוב אובייקט. הוא מציע מודל תאורטי וקליני אשר בו הזוג דחף-אובייקט הוא התא היסודי. נקרא טקסטים נבחרים ונבחן לעומק מושגי יסוד בחשיבתו: נוכחות והעדר, יצוג וסמבוליזציה, מושג הגבול, השלילי, הלואינציה שלילית, מבנה ממסגר, השיח החי, תהליכים שלישוניים. נעסוק בתיאוריית הטכניקה הייחודית שהוא מציע ובתרומתו להבנה ולעבודה עם מטופלים הסובלים מהפרעות ראשוניות.

III. בוטלה ובוטלה: The work of Psychic Figurability והמטפל ככפיל – נעמה קינן (II + III)

זוג הפסיכואנליטיקאים סזר ושרה בוטלה עוסקים באפשרות גישה למצבים שאינם ברי-ייצוג. המטפל קולט את התחושה האיומה שבאימת הריק ואת הסיוט של האין. בלי דעת, מתוך נפש הנכרכת בנפש, הוא מוכן להיות הכפיל ולהתמסר לתנועה רגרסיבית בעלת איכות סיוטית של שממת החשיבה הריקה ודהיית מנגנון הייצוג עד לקריסתו. המטפל פוגש את שממת הריק ובתוך כך מתאפשרת אצלו עבודת הפיגורביליות. מתוככי נפשו של המטפל מופיעה צורה במקום בו לא הייתה צורה. עבודת הפיגורביליות של המטפל מעוררת את אותה היכולת אצל המטופל. הפצעת הדימוי בחדר החושך של המטפל מאפשרת למטופל את הפעלת אפשרות הייצוגיות.

סמינר קליני

סדנה:

ממשיכי ביון בפסיכואנליזה האיטלקית: פרו וסיווטרזה – תיאוריית השדה הביוניאני – נעמה קינן

אנטוניו פרו מציע מודל תאורטי של הפעילות הנפשית והמעשה הטיפולי, ששורשיו במפגש הפורה שלו עם רעיונותיו של ביון. המודל עוסק בהתמרה (טרנספורמציה) וצמיחה נפשית. ההתמקדות היא לא בתכנים של החשיבה, אלא במיכל, במנגנון הנפשי ההופך את החשיבה לאפשרית. תשומת הלב מוקדשת לא לפעילות פרשנית של פענוח הלא-מודע, אלא לצורך בבניה, איפשור ופיתוח היכולת לחשוב מחשבות והיכולת לחלימת מחשבת החלום בעת ערות.

בעקבות פרו ויד ימינו סיוויטרזה נתעמק בתורת השדה הביוניאני. נחוצה מערכת יחסים עם מטפל זמין וקשוב כדי לפתח את היכולת להרגיש, לחשוב, לחלום. המטופל והמטפל יוצרים שדה התייחסותי רגשי. השדה הוא זמן-מקום-מרחב אשר בו מתרחש המפגש עם כל מה שמביא לתוכו הזוג הטיפולי. בשדה מתעוררות סערות רגשיות ומתקיים זרם לא-מודע של הזדהויות השלכתיות של שני המשתתפים. המטופל שמוגדר כ"העמית הטוב ביותר של המטפל" מאותת על מחסומים וכשלים ביכולת ההכלה וההתמרה של החוויה הרגשית. נפשו של המטפל ואופן תפקודו נכנסת לשדה בכל כובדה, תוך תשומת לב לכשלונות ביכולת ההכלה ולזרימה הלא-מודעת של השלכותיו שלו לתוך השדה. השדה מתרחב ברצף מתמיד של מיקרו-התמרות. נכיר את המושגים הקשורים לשדה: אלפאבתיזציה, פרשנויות חלשות, טיפוסים ודמויות, הולוגרמות אפקטיביות, נגזרות נרטיביות, נקודות מבט.

סמ' ב':

ויניקוט ואוגדן: מ"שם ואז" אל "כאן ועכשיו" – קריאה מחדש במקרים קליניים – ד"ר קרין בן-ארי סמירה

כנהוג במסורת הפסיכואנליטית, גם ויניקוט ואוגדן לעתים המחישו את רעיונותיהם דרך ויניטות קליניות קצרות או תיאורי מקרה מפורטים. חומרים אלו הנם רב-שכבתיים: הם לוכדים בחובם אמירה תיאורטית אך לא פעם גם תהייה וחפוש, פיסה מהתיאוריה הקלינית האישית של הכותב, ותיאור רגע - כנראה חשוב לו - במפגש שבינו לבין המטופל עליו מסופר.

בסמינר נקרא, משפט אחר משפט, קטעים מתוך ויניטות קליניות של ויניקוט ואוגדן - חלקן מוכרות וחלקן פחות מצוטטות - ונחשוב אותן מחדש בקבוצה. באמצעות קריאה זו, כפי שכתב אוגדן עצמו: "אנו לא רק דנים ברעיונות של המחבר, אלא משקיעים עצמנו אינטלקטואלית ורגשית בדרך שבה המחבר חושב/כותב, איך הוא מדבר, מה הוא מוקיר, מי הוא, מי הוא הופך להיות, ואולי חשוב מכול, מי אנו הופכים להיות בעקבות חווית הקריאה יחדיו של החומר" (אוגדן, 2009 [2013], עמ' 75).

אייגן: אמונה, אקסטזה והמיסטי במפגש הפסיכואנליטי – עיון במשנתו של מייקל אייגן – ד"ר גדעון לב

מאז ימי פרויד הייתה הפסיכואנליזה ביקורתית כלפי כל גילוי של דת ואמונה. בשנים האחרונות ניכר שינוי בגישה זו, ותפיסות רוחניות ודתיות זוכות להכרה ולעתים אף לעידוד. אחד ממבשריו ומוביליו של תהליך זה הוא מייקל אייגן, שמציע שינוי רדיקלי באופן בו אנו מבינים את הטיפול הפסיכואנליטי. "טיפול עשוי לערב כישרון", הוא כתב, "אך זוהי גם צורה של תפילה". בקורס נעמוד על תרומותיו הקליניות של אייגן וכן נקרא בספריו ומאמריו העוסקים באמונה, אקסטזה והפסיכואנליטיקאי כמיסטיקן.

נחקור את מקורות ההשראה שלו בכתבי ביון וויניקוט, וכיצד קריאתו בהם הובילה לטיפול החדשני שהוא מציע, הפתוח לרבדים הרוחניים של הקיום אצל המטופל, ולא פחות מכך – אצל המטפל.

ויניקוט 4/ המימד הרוחני במשנתו של וויניקוט – מיקי פטרן

המימד הרוחני במשנתו של וויניקוט משתקף בהגותו הפרדוקסאלית: האמונה העמוקה "שאצל בני אדם לא יכולה להיות הפרדה אלא רק סכנת הפרדה...איך זה שהפרדה זו...מתרחשת בפועל, למרות חוסר האפשרות שבהפרדה? יש לקבל את הפרדוקס" (משחק ומציאות, עמ' 127).

מעבר למופע הגלוי של התופעות המטריאליות המובחנות קיים מימד פוטנציאלי רוחני, סמוי מן העין ועמוק של אחדות, שלמות, חבור, התהוות גומלין ושזירות. ריפוי של הנפש מונח בחזרה למימד זה - לחוויית אחדות שמאחה את הנפש השבורה ומשיבה לה חוויית ממשות קיומית.

המטפל הוויניקוטיאני, כמו האם ששרויה במשוקעות אימהית ראשונה, משהה את נפרדותו המטריאלית ומטפח מימדים רוחניים של אחדות, התמסרות, סבלנות, אהבה ללא תנאי, חכמה וחמלה. יכולתו הרגשית-רוחנית לשמור על שקט וחיבור, גם לנוכח גילויי תוקפנות של העצמי השבור של המטופל הסובל, עשויה להפחית את "אושן, לאפשר לו לברוא מציאות חיצונית וגם להשתמש בה.

נקרא ביחד את וויניקוט, ונחוזה את התרוממות הרוח במפגש עם הפיוטיות שלו, שבאופן פרדוקסאלי ממזגת אניגמאטיות ונחישות צלולה. נחבר את הקריאה לוויניטוט קליניות, שבהן נראה את הממשות שנבראת שוב ושוב במהלך ההתפתחות הרגשית והטפול הפסיכואנליטי על ידי אחדות רגשית-רוחנית.

סמינר קליני

שנה ד' – חצי שנה"ל תשפ"ב 2021/22

סמ' א':

קוהוט וויניקוט – יוסי טמיר

הסמינר מכוון להכרת תרומתה של פסיכולוגיית העצמי לחשיבה הפסיכואנליטית ולטכניקה הטיפולית. נתבונן ונכיר מקרוב את היסודות והפיתוחים התיאורטיים והקליניים של משנתם של קוהוט ושל תלמידיו. נתמקד ונדון בצרכי העצמי ובמהות ההיענות הנדרשת להתהוותו וביסוסו, תוך השוואה בעיקר לפרדיגמה הויניקוטיאנית. בהמשך, נדון בהיבט הטיפולי של משנתו של קוהוט, תוך התמקדות במהות הפתולוגיה של העצמי והתהליך הטיפולי המותאם לה. נפגוש ונתעמק במושגים שונים ממשנתו של קוהוט – אמפתיה, זולתעצמי, כשל אמפתי, היענות אופטימלית, התמרות של העצמי – ונתבונן בהם בהקשר למושגים המקבילים והשונים במשנתו של ויניקוט ובגישות פסיכואנליטיות משיקות נוספות (באלינט, ביון, מיטשל, ואחרים).

נוכחות המשיבה-נפש: היבטים בעמדה טיפולית נפשית-ייחודית המאפשרת התהוותה של חוויית-עצמי ממשית וחיה – ענת שומן

ויניקוט (1967), "תפקיד הראי של האם והמשפחה בהתפתחותו של הילד" כתב: "הפסיכותרפיה... בעיקרה היא ההשבה ארוכת הטווח שאנו משיבים למטופל את מה שהוא מביא... ולהאמין שאם אעשה אותה מספיק טוב, ימצא המטופל את העצמי שלו, ויהיה מסוגל להתקיים ולהרגיש ממשי".

השבה עמוקה כזו מתאפשרת דרך עמדה נפשית ייחודית אליה מתמסר המטפל. בסמינר ננסה לחקור ו"להחיות" בינינו עמדה זו, מפרספקטיבות של כותבים שונים ובעזרת חומרים קליניים שיביאו המשתתפים.

נדון בטיבה של נוכחות טיפולית המאפשרת את מחיקתה כאובייקט וכסובייקט, בכדי להוות מצע להפצעת הסובייקטיביות של המטופל (גרין), ובאתגר שבהשגתה של עמדה שאינה-פולשנית ועם זאת נוכחת ומחזיקה ב"מרחק הנכון" (באלינט), תוך חיפוש אחר שפה נוגעת ומחייה (קינודוז, אוגדן). נחשוב על ההתמסרות לתהליך המפגיש את נפשו של המטפל עם מקומות עוצמתיים ובלתי-נודעים בתוכו, הנוגעים בחוויות חרדה ראשוניות (סימינגטון, אשל), תוך העמקה במושגים: Live an "experience together" (ויניקוט), "Negative capability" (ביון, בעקבות קיטס) ועוד.

סמינר קליני

סדנה:

ויניקוט 5 / 'השימוש באובייקט' בראיה עכשווית – חמוטל רז-שילוח

מאמרו של ויניקוט "השימוש באובייקט והתייחסות באמצעות הזדהויות" (1969) מסמן הישג תיאורטי וקליני משמעותי ביותר של ויניקוט בתקופת חייו האחרונה. מאמר זה על אף הפופולריות שלו מקפל בתוכו מורכבויות וחידות רבות שהמשיכו להסעיר כותבים שונים בעולם הפסיכואנליזה מאז ועד היום. בסדנה נקרא מספר מאמרים שנכתבו בעשור האחרון על בסיס המאמר 'השימוש באובייקט', נדון ונרחיב בסוגיות תיאורטיות וקליניות הקשורות במאמר כגון: המעבר מתפיסה סובייקטיבית לאובייקטיבית, ההרסנות/תוקפנות ובצידה האהבה האשמה והחמלה, הישרדות ואי הישרדות האובייקט ועוד. כמו כן ננסה להבין מדוע וכיצד רואים כותבים שונים את המאמר 'השימוש באובייקט' כמסמן שינוי פרדיגמטי למטאפסיכולוגיה הפרוידיאנית.

סדנה:

ביון 4 / הסמינרים "החדשים" של ביון – ד"ר משה ברגשטיין

בשנים האחרונות מתגלות הקלטות של סמינרים והדרכות של ביון, אשר לא פורסמו קודם לכן. אלה כוללים את הסמינרים בלוס אנג'לס ובבואנוס איירס (סוף שנות ה-60) והדרכות בברזיל (שנות ה-70), שהתפרסמו לאחרונה כספרים (ביון בלוס אנג'לס, 2017/2013; ביון בברזיל, 2017; ביון בבואנוס איירס, 2018). בסדנה נקרא בסמינרים ובהדרכות הללו, ונקשר אותם לחשיבה של ביון באותן תקופות.

תכנית הלימודים עבור המחזור שהתחיל את לימודיו בשנה"ל 2016/2017:

שנה ג' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

סמ' א':

מחדשים בזרם העצמאי בפסיכואנליזה הבריטית – עידית ברק-מלמד

בסמינר נסקור את התפתחות הזרם העצמאי הבריטי ובתוך כך נתעכב על תרומותיהם של תיאורטיקנים בולטים מתוך הקבוצה. בעוד שעבודתו של וויניקוט, ההוגה הבולט ביותר בזרם העצמאי, מוכרת היטב, יש עניין רב גם בתרומותיהם של מחברים מחדשים נוספים בקבוצה זו. החל מפאולה היימן, דרך מריון מילנר, נינה קולטארט, מסעוד חאן, ועד בולאס.

קבוצה זו החלה את דרכה בעת העימותים בין אנה פרויד למלאני קליין (אז כונתה הקבוצה האמצעית), אך בהמשך פיתחה גישה עצמאית משלה. נתבונן בסוגיות קליניות נבחרות המשקפות את רוח העצמאיים, כגון משחק הגומלין בין מציאות נפשית פנימית והסביבה, היחס להעברה - השימוש והשימוש לרעה בפירוש העברה, היחס להעברה-נגדית, התרומות והחדשנות בנושא חלומות ויצירתיות.

מחדשים בפסיכואנליזה הצרפתית:

1. לפלאנש: יסודות חדשים עבור הפסיכואנליזה – ד"ר ויויאן שטרית-וטיין

בסמינר יידונו התפתחויות ורעיונות חדשים תיאורטיים וקליניים בהגותו של ז'אן לפלאנש, שנובעים מן המהלך הייחודי שעשה מתיאוריית הפיתוי המצומצם לתיאוריית הפיתוי המוכלל. בעוד שפרויד זנח את השערתו על פיתוי ממשי כגורם לניורוזות, ובעיקר לניורוזת ההיסטרית, לפלאנש חוזר לתיאוריית הפיתוי של פרויד ומנסח אותה באופן שונה מאוד: בעיניו הפיתוי הוא מהותי וממשי ליחס הראשון – ליחסיו ההכרחיים של כל תינוק עם המבוגרים בסביבתו, שבהם תלוייה הישרדותו. הדחפים המיניים של החיים ושל המוות מתהווים בילד כתוצאה מן הפיתוי הראשיתי, אך המסרים אינם עוברים באופן ישיר מן הלא-מודע של ההורה לילד, אלא בתהליך של תרגום, והוא העומד ביסוד ההבנייה של הנפש האנושית וביסודו של הלא-מודע.

לפלאגש מבדיל בין פיתוי ראשיתי, פיתוי מוקדם - שמתייחס לטיפול ולמגע הגופני המשמעותי ביחסים בין הורים לילדים, ופיתוי ילדי - שהוא הניצול המיני של ילד בידי מבוגר. בפיתוי ילדי המסרים המגיעים אל הילד מעולם המבוגרים הם מסרים טראומטיים שאינם ניתנים לתרגום, אלא יש "החדרה" של המסרים, והם מוטבעים בנפש ונשארים סמוכים למודע כגוף זר, וההגנה כנגדם אינה הדחקה אלא פיצול. המפגש היסודי עם הפיתוי הראשיתי שב ומתמשש באנליזה, הודות לנכונות ולאקט ההענקה של האנליטיקאי.

II. אנדרה גרין: המסע מהפנים לחוץ – שילוב תיאוריית יחסי אובייקט ותיאוריית הדחף בפסיכואנליזה הצרפתית - נעמה קינן

נכיר את חשיבתו הפוריה והמקורית של אנדרה גרין, מהדמויות הבולטות בפסיכואנליזה העכשווית. בהיותו נטוע באסכולה הצרפתית מחזיק אנדרה גרין במושג הדחף, אולם מבחינתו לא ניתן לחשוב את הדחף בלי לחשוב אובייקט. הוא מציע מודל תאורטי וקליני אשר בו הזוג דחף-אובייקט הוא התא היסודי. נקרא טקסטים נבחרים ונבחן לעומק מושגי יסוד בחשיבתו: נוכחות והעדר, יצוג וסמבוליזציה, מושג הגבול, השלילי, הלופינציה, שלילית, מבנה ממסגר, השיח החי, תהליכים שלישוניים. נעסוק בתיאוריית הטכניקה הייחודית שהוא מציע ובתרומתו להבנה ולעבודה עם מטופלים הסובלים מהפרעות ראשוניות.

III. בוטלה ובוטלה: The work of Psychic Figurability והמטפל ככפיל – נעמה קינן (II + III)

זוג הפסיכואנליטיקאים סזר ושרה בוטלה עוסקים באפשרות גישה למצבים שאינם ברי-ייצוג. המטפל קולט את התחושה האיומה שבאימת הריק ואת הסייט של האין. בלי דעת, מתוך נפש הנכרכת בנפש, הוא מוכן להיות הכפיל ולהתמסר לתנועה גרסיבית בעלת איכות סייטית של שממת החשיבה הריקה ודהיית מנגנון הייצוג עד לקריסתו. המטפל פוגש את שממת הריק ובתוך כך מתאפשרת אצלו עבודת הפיגורביליות. מתוככי נפשו של המטפל מופיעה צורה במקום בו לא הייתה צורה. עבודת הפיגורביליות של המטפל מעוררת את אותה היכולת אצל המטופל. הפצעת הדימוי בחדר החושך של המטפל מאפשרת למטופל את הפעלת אפשרות הייצוגיות.

סמינר קליני

סדנה:

ממשיכי ביון בפסיכואנליזה האיטלקית: פרו וסיוויטרזה – תיאוריית השדה

הביוניאני – נעמה קינן

אנטוניו פרו מציע מודל תיאורטי של הפעילות הנפשית והמעשה הטיפולי, ששורשיו במפגש הפורה שלו עם רעיונותיו של ביון. המודל עוסק בהתמרה (טרנספורמציה) וצמיחה נפשית. ההתמקדות היא לא בתכנים של החשיבה, אלא במיכל, במנגנון הנפשי ההופך את החשיבה לאפשרית. תשומת הלב מוקדשת לא לפעילות פרשנית של פענוח הלא-מודע, אלא לצורך בבניה, איפשור ופיתוח היכולת לחשוב מחשבות והיכולת לחלימת מחשבת החלום בעת ערות.

בעקבות פרו וממשיכו סיוויטרזה נתעמק בתורת השדה הביוניאני. נחוצה מערכת יחסים עם מטפל זמין וקשוב כדי לפתח את היכולת להרגיש, לחשוב, לחלום. המטופל והמטפל יוצרים שדה התייחסותי רגשי. השדה הוא זמן-מקום-מרחב אשר בו מתרחש המפגש עם כל מה שמביא לתוכו הזוג הטיפולי. בשדה מתעוררות סערות רגשיות ומתקיים זרם לא-מודע של הזדהויות השלכתיות של שני המשתתפים. המטופל שמוגדר כ"העמית הטוב ביותר של המטפל" מאותת על מחסומים וכשלים ביכולת ההכלה וההתמרה של החוויה הרגשית. נפשו של המטפל ואופן תפקודו נכנסת לשדה בכל כובדה, תוך תשומת לב לכשלונות ביכולת ההכלה ולזרימה הלא-מודעת של השלכותיו שלו לתוך השדה. השדה מתרחב ברצף מתמיד של מיקרו-התמרות. נכיר את המושגים הקשורים לשדה: אלפאבתיזציה, פרשנויות חלשות, טיפוסים ודמויות, הולגרמות אפקטיביות, נגזרות נרטיביות, נקודות מבט.

סמ' ב':

ויניקוט ואוגדן: מ"שם ואז" אל "כאן ועכשיו" – קריאה מחדש במקרים קליניים –

ד"ר קרין בן-ארי סמירה

כנהוג במסורת הפסיכואנליטית, גם ויניקוט ואוגדן לעתים המחישו את רעיונותיהם דרך ויניטוט קליניות קצרות או תיאורי מקרה מפורטים. חומרים אלו הנם רב-שכבתיים: הם לוכדים בחובם אמירה תיאורטית אך לא פעם גם תהייה וחיפוש, פיסה מהתיאוריה הקלינית האישית של הכותב, ותיאור רגע - כנראה חשוב לו - במפגש שבינו לבין המטופל עליו מסופר.

בסמינר נקרא, משפט אחר משפט, קטעים מתוך ויניטות קליניות של ויניקוט ואוגדן - חלקן מוכרות וחלקן פחות מצוטטות - ונחשוב אותן מחדש בקבוצה. באמצעות קריאה זו, כפי שכתב אוגדן עצמו: "אנו לא רק דנים ברעיונות של המחבר, אלא משקיעים עצמנו אינטלקטואלית ורגשית בדרך שבה המחבר חושב/כותב, איך הוא מדבר, מה הוא מוקיר, מי הוא, מי הוא הופך להיות, ואולי חשוב מכול, מי אנו הופכים להיות בעקבות חווית הקריאה יחדיו של החומר" (אוגדן, 2009 [2013], עמ' 75).

אייגן: אמונה, אקסטזה והמיסטי במפגש הפסיכואנליטי – עיון במשנתו של מייקל אייגן – ד"ר גדעון לב

מאז ימי פרויד הייתה הפסיכואנליזה ביקורתית כלפי כל גילוי של דת ואמונה. בשנים האחרונות ניכר שינוי בגישה זו, ותפיסות רוחניות ודתיות זוכות להכרה ולעתים אף לעידוד. אחד ממבשריו ומוביליו של תהליך זה הוא מייקל אייגן, שמציע שינוי רדיקלי באופן בו אנו מבינים את הטיפול הפסיכואנליטי. "טיפול עשוי לערב כישרון", הוא כתב, "אך זוהי גם צורה של תפילה". בקורס נעמוד על תרומותיו הקליניות של אייגן וכן נקרא בספריו ומאמריו העוסקים באמונה, אקסטזה והפסיכואנליטיקאי כמיסטיקן. נחקור את מקורות ההשראה שלו בכתביו בין ויניקוט, וכיצד קריאתו בהם הובילה לטיפול החדשני שהוא מציע, הפתוח לרבדים הרוחניים של הקיום אצל המטופל, ולא פחות מכך – אצל המטפל.

ויניקוט 4/ המימד הרוחני במשנתו של ויניקוט – מיקי פטרן

המימד הרוחני במשנתו של ויניקוט משתקף בהגותו הפרדוקסאלית: האמונה העמוקה "שאצל בני אדם לא יכולה להיות הפרדה אלא רק סכנת הפרדה...איך זה שהפרדה זו...מתרחשת בפועל, למרות חוסר האפשרות שבהפרדה? יש לקבל את הפרדוקס" (משחק ומציאות, עמ' 127).

מעבר למופע הגלוי של התופעות המטריאליות המובחנות קיים מימד פוטנציאלי רוחני, סמוי מן העין ועמוק של אחדות, שלמות, חבור, התהוות גומלין ושזירות. ריפוי של הנפש מונח בחזרה למימד זה - לחווית אחדות שמאחה את הנפש השבורה ומשיבה לה חווית ממשות קיומית.

המטפל הוויניקוטיאני, כמו האם ששרויה במשוקעות אימהית ראשונה, משהה את נפרדותו המטריאלית ומטפח מימדים רוחניים של אחדות, התמסרות, סבלנות, אהבה ללא תנאי, חכמה וחמלה. יכולתו הרגשית-רוחנית לשמור על שקט וחיבור, גם לנוכח גילוי תוקפנות של העצמי השבור של המטופל הסובל, עשויה להפחית את ייאושו, לאפשר לו לברוא מציאות חיצונית וגם להשתמש בה.

נקרא ביחד את ויניקוט, ונחוה את התרוממות הרוח במפגש עם הפיוטיות שלו, שבאופן פרדוקסאלי ממזגת אניגמאטיות ונחישות צלולה. נחבר את הקריאה לוויניטיות קליניות, שבהן נראה את הממשות שנבראת שוב ושוב במהלך ההתפתחות הרגשית והטיפול הפסיכואנליטי על ידי אחדות רגשית-רוחנית.

סמינר קליני

שנה ד' – חצי שנה"ל תש"פ 2019/20

סמ' א':

קוהוט וויניקוט – יוסי טמיר

הסמינר מכוון להכרת תרומתה של פסיכולוגיית העצמי לחשיבה הפסיכואנליטית ולטכניקה הטיפולית. נתבונן ונכיר מקרוב את היסודות והפיתוחים התיאורטיים והקליניים של משנתם של קוהוט ושל תלמידיו. נתמקד ונדון בצרכי העצמי ובמהות ההיענות הנדרשת להתהוותו וביסוסו, תוך השוואה בעיקר לפרדיגמה הויניקוטיאנית. בהמשך, נדון בהיבט הטיפולי של משנתו של קוהוט, תוך התמקדות במהות הפתולוגיה של העצמי והתהליך הטיפולי המותאם לה. נפגוש ונתעמק במושגים שונים ממשנתו של קוהוט – אמפתיה, זולתעצמי, כשל אמפתי, היענות אופטימלית, התמרות של העצמי – ונתבונן בהם בהקשר למושגים המקבילים והשונים במשנתו של ויניקוט ובגישות פסיכואנליטיות משיקות נוספות (באלינט, ביון, מיטשל, ואחרים).

נוכחות משיבה-נפש: היבטים בעמדה טיפולית נפשית-ייחודית המאפשרת התהוותה של חוויית-עצמי ממשית וחיה – ענת שומן

ויניקוט (1967), "תפקיד הראי של האם והמשפחה בהתפתחותו של הילד" (כותב: "הפסיכותרפיה... בעיקרה היא ההשבה ארוכת הטווח שאנו משיבים למטופל את מה שהוא מביא... ולהאמין שאם אעשה אותה מספיק טוב, ימצא המטופל את העצמי שלו, ויהיה מסוגל להתקיים ולהרגיש ממשי").

השבה עמוקה כזו מתאפשרת דרך עמדה נפשית ייחודית אליה מתמסר המטפל. בסמינר ננסה לחקור ו"להחיות" בינינו עמדה זו, מפרספקטיבות של כותבים שונים ובעזרת חומרים קליניים שיביאו המשתתפים.

נדון בטיבה של נוכחות טיפולית המאפשרת את מחיקתה כאובייקט וכסובייקט, בכדי להוות מצע להנצת הסובייקטיביות של המטופל (גרין), ובאתגר שבהשגתה של עמדה שאינה-פולשנית ועם זאת נוכחת ומחזיקה ב"מרחק הנכון" (באלינט), תוך חיפוש אחר שפה נוגעת

ומחייה (קינודוז, אוגדן). נחשוב על ההתמסרות לתהליך המפגיש את נפשו של המטפל עם מקומות עוצמתיים ובלתי-נודעים בתוכו, הנוגעים בחוויות חרדה ראשוניות (סימינגטון, אשל), תוך העמקה במושגים: "Live an experience together" (ויניקוט), "Negative capability" (ביון, בעקבות קיטס) ועוד.

סמינר קליני

2. פסיכותרפיה פסיכואנליטית קליינאנית: תיאוריה ומעשה^{א ב}

(שנה א', שנה ג', שנה ה')

מסלול לימודי תעודה תלת שנתית ראש המסלול: ד"ר מירב רוט

א. הלימודים מיועדים לפסיכיאטרים, פסיכולוגים קליניים ועובדים סוציאליים העוסקים בבריאות הנפש, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב או שהנם בכירים בתחום, 10 שנות ניסיון לפחות, לאחר סיום ההתמחות.

ב. הלימודים יתאפשרו למטפלים (MA) ממקצועות טיפוליים נוספים, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב, ושעוסקים בתחום הטיפול.

המסלול מציע תכנית לימודים תלת-שנתית אשר תאפשר לסטודנטים לרכוש את הידע והמיומנויות הקליניות שמעניקה הגישה הקליינאנית. מלאני קליין רקחה את התובנות הקליניות שלה היישר מן המפגשים הטיפוליים עם ילדים רכים בשנים, ובאינטואיציה קלינית יוצאת דופן יצרה מבנה עשיר ומורכב של נפש האדם, מתוכו גזרה כלי רב עוצמה לעיבוד והתפתחות נפשית במסגרת התהליך הטיפולי עם ילדים ומבוגרים כאחד. התכנית הנוכחית תעניק פריסה מקיפה, שיטתית ומעמיקה של התחומים והרעיונות בהם עסקו קליין וממשיכי דרכה ושל הטכניקה הטיפולית שצמחה מהן. המסלול בנוי בשתי וערב של ההמשגות של קליין עצמה עם המשגות של ממשיכי קליין לאורך השנים ובימנו אנו.

ההכשרה במסלול כרוכה בחוויה רבת עוצמה משלושה טעמים – ראשית, משום שהמתודה הקליינאנית מבקשת לגעת בכל תופעות הנפש במבט בהיר וישיר – דחף החיים ודחף המוות, אהבה ושנאה, תשוקה וצרות עין, הכלה, חמלה והתפתחות אתית – כולם מחייבים מעורבות עזה. שנית, משום שלומדים זרם פסיכואנליטי אחד – מה שיוצר מסה קריטית שהולכת ומצטברת וחודרת לחיים ולקליניקה באופן משמעותי. ולבסוף, משום שלא ניתן ללמוד את קליין שלא באופן חווייתי, משום שהתיאוריה שלה נולדה מתוך חוויה, מנסחת חוויה ומטפלת דרך חוויה. צפוי שיתוף פעולה פורה של אנליטיקאים קליינאניים מן החברה הפסיכואנליטית הבריטית, שיבואו בכל שנה להעביר סדנאות לסטודנטים. למסיימי הלימודים במסלול תוענק תעודה בפסיכותרפיה פסיכואנליטית קליינאנית: תיאוריה ומעשה.*

*ראה הדרישות לקבלת התעודה בעמ' 64

תכנית הלימודים:**

הלימודים מורכבים מקורסים עיוניים, סמינרים קליניים וסדנאות מרוכזות.
הלימודים מתקיימים בימי ראשון בין השעות 15:00-20:30.

קורסים עיוניים: בכל סמסטר יתקיימו 2 קורסים עיוניים, סה"כ 12 קורסים לאורך הלימודים. בכל אחד מהם יושם דגש על שילוב בין ההבנות התיאורטיות לבין העבודה הקלינית. הקורסים יפרשו את החשיבה הקלייניאנית מקליין עצמה ועד לפסיכואנליזה הקלייניאנית העכשווית. הם יפגישו את הסטודנטים הן עם הכותבים המרכזיים בזרם הקלייניאני והן עם ההמשגות המרכזיות של הגישה.

סמינרים קליניים: יתקיימו קבוצות הדרכה בנות 4-6 משתתפים. הרכב קבוצות ההדרכה יהיה קבוע לאורך כל שנות הלימוד. כל מדריך ילווה את הקבוצה למשך שנה שלמה, לשם העמקת ההכרות והעבודה המשותפת. מטרת הסמינרים הקליניים הינה ללמוד להקשיב לשעה הקלינית דרך המושגים והעקרונות הנלמדים בקורסים העיוניים, ולראות כיצד ניתן לעבד את המתרחש בטיפול דרך יישום הכלי העשיר של הטכניקה הקלייניאנית.

סדנאות מרוכזות: בין הסמסטרים ובסוף השנה יוצעו סדנאות העשרה מרוכזות בתחומים שונים הקשורים לחשיבה ולפרקטיקה הקלייניאנית, הן בתחום הטיפולי והן בממשק הבין תחומי של הפסיכואנליזה של מלאני קליין עם שדות תרבות נוספים. לסדנאות אלה יוזמנו גם פסיכואנליטיקאים קלייניאניים מן החברה הפסיכואנליטית הבריטית.

מפגשי התהוות: בכל שלושת השנים תלווה הלמידה במפגשים דו-סימטריאליים עם יעל חנין ושוקי דורבן (למחזור שמתחיל לימודיו בשנה"ל 2018/19) / עם יעל חנין וד"ר מירב רוט (למחזור שהתחיל לימודיו בשנה"ל 2016/17) בהם עוסקת הקבוצה בתהליך ההתהוות של המשתתפים לכדי מטפלים באוריינטציה קלייניאנית. מפגשים אלה מאפשרים לדון במגוון ההשפעות - לעתים מטלטלות ותמיד משמעותיות - שיש להכשרה הקלייניאנית על הקליניקה ועל מעבר לה; על תפיסת הנפש, היחסים, המהות הטיפולית, ההתמקמות המקצועית, העמדה האתית ועוד.

**** ייתכנו שינויים בתכנית הלימודים.**

סגל המורים והמדריכים: ד"ר דנה אמיר, נגה בדנס, פרופ' רחל בלס, אבי בקר, ד"ר משה ברגשטיין, הוגו גולדיוק, מיכל גוריון, הגר גלבווע, גלית גמפל, פרופ' יולנדה גמפל, יהושע דורבן, אורנה הדרי, גדעון הדרי, מלכה הירש-נפחן, רות וינברג, ניצה חזן, יעל חנין, ענת טלרנט, יהודית טריאסט, יעקבה טריף, ד"ר גילה לנדאו, נעמי ענר, ד"ר ענת פלגי-הקר, ד"ר אליהו פלדמן, דורה פלדפוגל, ד"ר מירב רוט, ד"ר ערן רולניק, נעמי שביט, רובי שונברגר.

הדרישות לקבלת תעודה:

- בשלוש שנות הלימוד, בנוסף לסמינרים נדרשים:
1. החזקה של לפחות שלושה טיפולים פעילים עם מטופלים לכל אורך תקופת הלימודים.
 2. הצגת מקרים טיפוליים (לפחות שלושה במהלך שלוש שנות הלימוד) במסגרת הסמינרים הקליניים.
 3. בסיום הלימודים על התלמיד/ה להגיש עבודה המכילה סיכום טיפול ודיון תיאורטי המבוסס על הנלמד במסלול.
- ❖ הלימודים בכל סמסטר יוכרו רק אם התלמיד השתתף בלפחות 75% של שעות הלימוד ושילם שכר לימוד כנדרש.

לעומדים בדרישות אלו תוענק תעודה על סיום הלימודים:
בפסיכותרפיה פסיכואנליטית קליניאנית: תיאוריה ומעשה

תכנית הלימודים עבור המחזור שמתחיל את לימודיו בשנה"ל 2018/2019:

שנה א' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

השורשים הפרוידיאניים בחשיבתה של קליין – נגה בדנס (סמ' א')

הפסיכואנליזה, החל בפרויד, עסקה כסיסטמה טיפולית וכצורת חשיבה במצבו של נפש האדם. בקשריו המרכבים בין חיים למוות בלתי נמנע, בין בניה, תיקון לבין רוע והרס, בין אהבה ושנאה, בין חיוניות מענגת לבין התענגות פרוורטית-פסיכוטית. מלאני קליין, אולי יותר מכל תאורטיקן אחר, עסקה בחומרים אלה הן כחלק ממצאות נפשית לא מודעת לגיטימית והן כנתונים מבניים. מאין נחלה את תפיסת עולמה? מה היו מקורות ההשפעה? לאורך חייה הודתה לפרויד, פרנצי ואברהם.

בקורס זה נתוודע להשפעת כתיבתו של פרויד על מושגים עקרוניים במשנתה על אודות אפשרות אהבה וידיעת האחר כתיקון ל"מחלה" (שנאת המציאות בהצגת הנרקסיזם 1914). על קריסה לתוך מצב פסיכוטי תוך הכחשה והתעלמות נרקסיסטית את גירוי המציאות ('אבל ומלנכוליה' 1915-7). על אודות גלגולי היצר בכלל ויצר המוות בפרט והתגלגלותו לתוך ביטויים חמדניים וצרי עין, סדיסטים, מזוכיסטים, פסיכוסטים. "הראשון מבין היצרים המיניים שניתן לזהותו מופיע בתת השלב של בולענות טורפת כמעין אהבה הפועלת לחיסול כל קיום נפרד של האובייקטים" (פרויד, 'יצרים וגורלות יצרים' 1915). ונסיים במושג דחף המוות המרמז על נטייה ראשונית מולדת לחזור לנירוונה, לסטטי או בגלגוליו הנפשיים ההגנתיים, לתוקפנות הרצחנית של האחר והעצמי ('מעבר לעקרון העונג' 1920). או כמו שקליין תנסח זאת שהיאחזותנו בחיים, באותן תכונות מופלאות של חיותו של האובייקט הן אלו שמגרות את תחושת התסכול ואת הרצון לחסלו מתוך צרות עין ושנאה, וכך החיים מגרים את המוות והמוות הוא המגרה את החיים.

נקרא במאמרי פרויד וניעזר בחומר קליני שיביאו משתתפי הקורס.

מלאני קליין וממשיכה – מושגי יסוד א' – ד"ר מירב רוט (סמ' א')

בשל האופן האינטואיטיבי בו הסיקה קליין את מסקנותיה התיאורטיות מן המפגשים הקליניים שלה עם הילדים הקטנים שפגשה, מהווה כל מושג שלה הכלאה של קליניקה ותיאוריה שמנהירות ומפרות זו את זו באופן שאינו ניתן להתרה. כל מושג הוא מנוף קליני רב עוצמה,

והבנתו לעומק תורמת רבות להקשבה ולטכניקה הקליניות.

בקורס נבחן לעומק מושגי יסוד בחשיבה הקליניאנית. המושגים שייבחנו בסמסטר הראשון הינם: העולם הפנימי; הפנטסיה הלא מודעת; חרדה; העמדות (פרנואידית-סכיזואידית ודיפרסיבית); והזדהות השלכתית. כל מושג ייבחן דרך התבוננות משולשת: ראשית, דרך אופן

המשגתו אצל מלאני קליין עצמה, שנית דרך אופן המשגתו אצל אחד המחברים הקליניאניים הממשיכים/העכשוויים, ולבסוף דרך התבוננות באופן בו מתגלם המושג בויניטה קלינית שתובא על ידי המשתתפים.

העברה, העברה נגדית והזדהות השלכתית - נעמי שביט, החברה הפסיכואנליטית הבריטית (סדנא מרוכזת - הסדנא תינתן בעברית)

בסדנא נבחן את המושגים של העברה, העברה נגדית והזדהות השלכתית דרך עיון במאמרים רלבנטיים מאת אליזבט ספיליוס, בטי ג'וזף ומייקל פלדמן. נבחן את גילומיהם של מושגים אלה בשעה הקלינית, ואת אופן העיבוד שלהם על פי הטכניקה הקליניאנית. לשם כך נתבונן ביחד בויניטות קליניות מפורטות שיביאו המשתתפים בסדנא.

פסיכואנליזה של ילדים – הלכה ומעשה – יהושע דורבן (סמ' ב')

עם פרסום ספרה של מלאני קליין "פסיכואנליזה של ילדים" בשנת 1932, החל עידן חדש בפסיכואנליזה בכלל ובפסיכואנליזה של הילד בפרט. השדה הנרחב והפורח של הטיפול הפסיכואנליטי בעוללים, ילדים ומתבגרים התאפשר עם פיתוחה של טכניקת המשחק על ידי קליין והניב שלל תובנות פורצות דרך בכל הנוגע להתפתחות תקינה ולפסיכופתולוגיה. גם כיום, ספרה של קליין רלבנטי כתמיד והקריאה בו מפתיעה לא-אחת בשלל ההבחנות שנדמה שהקדימו את זמנן. במסגרת הקורס, נקרא פרקים נבחרים מתוך הספר ונלמד את הטכניקה של האנליזה בילדים בגילאים השונים ואת הקשר בין הטכניקה ומצבי חרדה מוקדמים במהלך ההתפתחות. בנוסף, נתחקה אחר התפתחויות תיאורטיות וטכניות הנוגעות לטיפול בילדים באנליזה קלייניאנית ובבחן אותן לאור חומר קליני שיביאו המשתתפים.

מלאני קליין וממשיכה – מושגי יסוד ב' – ד"ר מירב רוט (סמ' ב')

תיאור הקורס המפורט – ראו בסמסטר א'.
המושגים שייבחנו בסמסטר השני הינם: דחף המוות, שנאה וצרות עין; דחף החיים, אהבה ותיקון; התפתחות החשיבה ויצירת הסמלים; האדיפוס המוקדם; העברה והעברה נגדית.

התסביך האדיפלי בחשיבה הקלייניאנית בת-זמננו - אורנה הדרי, החברה הפסיכואנליטית הבריטית (סדנא מרוכזת - הסדנא תינתן בעברית)

התסביך האדיפלי הוא אחד הגילויים החשובים ביותר של פרויד והוא נמצא בלב החשיבה הפסיכואנליטית. זהו אחד הקונפליקטים המרכזיים בנפש האדם. הוא מארגן את החיים המנטליים והוא מרכזי להתפתחות הזהות המינית. בסדנא זאת נתמקד בראייה הקלייניאנית של הדרמה האדיפלית. תפיסתה של קליין בנושא זה התבססה על פרויד אך הייתה שונה ממנו בכמה נקודות מהותיות. ממשיכה של קליין ובמיוחד רון בריטון פיתחו והעשירו את הבנתנו לגבי המצב האדיפלי והשפעתו המכרעת על התפתחות האישיות ועל יחסי אובייקט. בחלק הראשון של הסדנא נדון בתאוריה הקלייניאנית לגבי התסביך האדיפלי. המנחה תציג את הנושא והקבוצה תדון בו. המשתתפים יתבקשו לקרוא שני מאמרים כבסיס לדיון. בחלק השני

של הסדנא המנחה תציג שעה טיפולית על מנת להדגים כיצד התסביך האדיפלי בא לידי ביטוי ביחסי ההעברה וההעברה הנגדית בשעה הטיפולית וכיצד אפשר להבינו ולעבוד איתו בפועל. בחלק השלישי של הסדנא אחד המשתתפים יציג מקרה עם שתי שעות טיפוליות מפורטות והקבוצה תדון במקרה ובעבודה הטיפולית.

העמדה והמעשים הטיפוליים על פי הגישה הקלייניאנית הלונדונית – פרופ' רחל בלס (סדנה מרוכזת לשנה א' + שנה ג')

הסדנה תתבסס על עיון בהרצאות על טכניקה שקליין נתנה למתמחים בפסיכואנליזה ב-1936, אך התפרסם רק לאחרונה. דרך העיון בטקסט זה וכן מאמר עכשווי שלי (רחל בלס) על הטכניקה הקלייניאנית, נעמוד על אופי העמדה והמעשה הטיפוליים על פי הגישה הקלייניאנית הלונדונית ויסודותיהם. נבחן יחד כיצד ניתן ליישם הבנה זו תוך התבוננות בחומר קליני שיציג אחד מהמשתתפים.

הסדנה תתקיים ביום ראשון 17/02/2019 בין השעות 15:00-20:30.

סמינר קליני – יעקבה טריף, מיכל גוריון, אבי בקר (שנתי)

לכל קבוצה בת עד ששה משתתפים ייבחר מנחה מתוך סגל המסלול, שילווה אותה על פני שנת לימודים אחת.

שנה ב' – שנה"ל תש"פ 2019/20

פסיכואנליזה של ילדים – חלק ב' – הגר גלבווע (סמ' א')

במהלך הקורס נמשיך לקרוא בכתבים נבחרים של קליין ולהעמיק בתפיסתה את המשחק, הפעילות, החלומות והמילים של ילדים כביטוי לפנטסיות הלא מודעות שלהם. נלמד על תפיסתה של קליין בדבר מהו העולם הפנימי, על מה אנחנו מסתכלים בטיפול בילדים, איך אנחנו מקשיבים ולמה, גם דרך דיוני המחלוקת בינה לבין אנה פרויד, ואף נקרא טיפולי מקרה של קליין, ביניהם קטעים נבחרים מתוך המקרה של ריצ'ארד, המאפשר הצצה מרתקת להקשבה הייחודית של קליין, להבנתה את הילד ולטכניקת העבודה שלה. נתעכב על העבודה בתוך הטרנספרנס וההתעקשות של קליין לפרש למן ההתחלה את הטרנספרנס החיובי והשלילי כאחד. נשלב את הלמידה התיאורטית במקרים קליניים שיובאו, ויעזרו לנו לחבר תיאוריה וקליניקה.

העברה והעברה נגדית – ד"ר ענת פלגי-הקר (סמ' א')

השיעור יעסוק במופעים השונים של העברה והעברה נגדית ואיך עובדים אתם. על המצע של ההמשגה של פרויד את מושג ההעברה, התיאורטיקנים הקלייניאנים הרחיבו, חידדו והעמיקו את ההבנה של תופעה זו ואת המשמעות הקלינית הקריטית של ההתייחסות אליה כ"דרך המלכה" הן לחוויה הרגשית הנוכחת בחדר הטיפול והן לפנטסיות הלא מודעות. השיעור יעסוק בהתפתחות חשיבה זו החל מקליין ועד ימינו אנו תוך שימת דגש על הקליניקה של המושגים הייחודיים כגון "העברה כסיטואציה כוללת", הזדהות השלכתית ומעשה הפירוש.

חלומות – נעמי ענר (סדנא מרוכזת)

הסדנא תעסוק בעבודה עם חלומות מנקודת ראות קלייניאנית, הרואה בחלום ביטוי לילי של הפנטסיה הלא מודעת של יחסי האובייקט, ובה בעת מרחב פנימי לעיבודם (ביון, מלצר, קינודוז). ננסה לחשוב על ההבדלים בין מטופלים בשימוש בחלום במהלך הטיפול (סיגל, גרינברג), על החלום כקומוניקציה ועל האופן בו חלומות משקפים את יחסי ההעברה וההעברה הנגדית. לקראת הסדנא יכינו שניים או שלושה משתתפים שעת טיפול מפורטת עם חלום, ובהתאמה לחומר הטיפולי (שיישלח מראש) יוצעו מאמרים לקריאה כהכנה לסדנא.

הטכניקה הקלייניאנית – מפגשים על טכניקה – מיכל גוריון (סמ' ב')

בקורס נבחן מושגים רלוונטיים לנושא הטכניקה הקלייניאנית: הפנטזיה הלא מודעת, העברה והעברה נגדית, הזדהות השלכתית, enactment והסטינג. נחשוב על מטרות הטיפול וכיצד פירושי העברה הם הכלי המרכזי להמשגה והבנה של הלא מודע. נלמד על הטכניקה דרך דוגמאות קליניות שיעזרו לנו לחבר בין תהליכי התבוננות ובין צמיחה של רעיונות, כמיטב המסורת הקלייניאנית. נקרא מאמרים נבחרים של קליין וממשיכה שמייצגים התפתחויות משמעותיות בנושא זה של הטכניקה הטיפולית.

ממשיכה של קליין: הרברט רוזנפלד, רונלד בריטון וג'ון שטיינר – יעל חנין (סמ' ב')

בקורס זה נתמקד במודלים התיאורטיים והקליניים של הרברט רוזנפלד של ג'ון שטיינר ושל רונלד בריטון. כל אחד מהם המשיך בפיתוח והעמקה של מושגים מרכזיים בתיאוריה הקליניאנית ותרם תרומה משמעותית להבנה הקלינית של טיפול במטופלים בעלי הפרעות ראשוניות. נתמקד בתרומתו של רוזנפלד להבנת הפונקציות השונות של ההזדהות ההשלכתית ובהבנתו בדבר "הנרקיסזם הפתולוגי"; בתרומתו של שטיינר בפיתוח מודל "הארגונים הפתולוגיים של האישיות", ובהתמקדותו ברגשות של מבוכה בוושה והשפלה בעבודה הטיפולית; בדגשים של בריטון סביב מושג האמת והמציאות הפנימית ובמקום המיוחד שנותנים בריטון ושטיינר לסיטואציה האדיפאלית בבניית המרחב המנטאלי וביחסי ההעברה. נכיר לעומקם מושגים מרכזיים כגון: נרקיסזם פתולוגי, מסתורים נפשיים (psychic retreats), פירוש שבמרכזו האנליטיקאי או המטופל, המשולש האדיפאלי כמרחב פנימי, האובייקט הצופה לעומת האובייקט הראשוני ועוד.

פרידות ונפרדות - תיאוריה ויישום קליני – מלכה הירש-נפחן, החברה הפסיכואנליטית הבריטית (סדנא מרוכזת - הסדנא תינתן בעברית)

הבעיה של פרידה ונפרדות מעסיקה את המטפל שעשוי לראות שינויים ניכרים במטופלים בעקבות הפסקות בין מפגשים. הוא גם עשוי לראות תגובות על שתיקות במפגשים עצמם. עם זאת, לפעמים פרידה אינה מזוהה באופן מודע, והמטפל עד לתגובות חוזרות לפרידה שונות לא מזוהות על ידי המטופל. כדי לא לחוש נפרד, עשויות לצוץ התקשרויות קומפולסיביות עם אובייקטים מגוונים (מרגשים, שנאים, אידיילים וכדומה) כדי להימנע מהכרה במה שחסר. מגוון פעילויות עשויות לשמש כמיסוך הנפרדות. הם ממלאים את המפגשים, ולעתים קרובות מוודאים שאין 'מרווח' שבו מטופל ומטפל יהיו ערים לנושא הנפרדות.

עבודה אנליטית המתרכזת בדינמיקות הנפשיות המתחוללות בבסיס התופעות האלה מתרכזת ביסודה בשאלה ממה נפרד המטופל? מה אבד לו ואינו יודע? במאמרו On Separation; a clinical problem מדגיש ברנמן את ביסוסה של התבוננות אנליטית חשובה, שבמהלך פרידה מאובייקט אנושי טוב-דיו, הפציינט אינו לבד: הוא בקשר מתמיד עם סופר-אגו נוכח, מענה, שעושה כל שבכוחו למנוע מהמטופל גישה לאובייקט אנושי טוב-דיו. הכוחות הפועלים מבפנים ובהעברה מנסים להפריד הן את המטופל והן את המטפל מלהתקשר בדרך טובה דיה למאמץ אנושי יצירתי. הדגש של האנליטיקאי על מה שהמטופל נפרד ממנו, ויכולתו של האנליטיקאי לקשר מתמשך עם מאמץ אנושי 'טוב דיו', עשוי לאפשר התמודדות עם בעיית הנפרדות, בתוך ומחוץ למפגש, בדרך משמעותית שתאפשר עבודת אבל וטרנספורמציה מארגון פרנואידי-סכיזואידי לעבר עמדה דיפרסיבית.

סמינר קליני – רות וינברג, ניצה חזן, ענת טלרנט (שנתי)

לכל קבוצה בת עד ששה משתתפים ייבחר מנחה מתוך סגל המסלול, שילווה אותה על פני שנת לימודים אחת.

שנה ג' – שנה"ל תשפ"א 2020/21

ביון – חלק א' – רובי שונברגר (סמ' א')

כשנשאל ביון על ידי ג'ימס גרוטשטיין אם הוא קלייניאני, ענה ביון תשובה אופיינית:

"Heavens no! I'm no more Kleinian than Melanie was."

בקורס ראשוני זה בתאוריה של ווילפרד ביון נעסוק בהתפתחויות היסוד בחשיבה, בפרקטיקה ובאתיקה שלו, כפי שאלה שאבו מן המקורות הפסיכואנליטיים והאחרים

שהשפיעו עליו. נעסוק במושגי יסוד ובתפיסות הקליניות והתיאורטיות אותן הוא קידם ונחבר את הקריאה המשותפת להתנסויות קליניות של המשתתפים.

מנרקיסיזם ליחסי אובייקט – הוגו גולדיוק (סמ' א')

בקורס נעקוב אחר ההמשגה של נרקיסיזם ושל אופי יחסי האובייקט הנגזרים מימנה ונבחין אותה מן ההמשגה של יחסי אובייקט המתקיימים עם אובייקטים שלמים ונפרדים. אנו נבחן את הסוגיות הללו ממבט התפתחותי, מנקודת ראות מנטלית-סימבולית ומהזווית של האפקטים, החרדות והתסביך האדיפלי.

כמו כן ובהתאם למסורת הקלייניאנית, נעסוק בחומר קליני מהספרות וממשתתפי הקורס, ונבחן קונפיגורציות קליניות וסוגי העברה אופייניים למצבים נרקיסיסטיים.

חשיבתו של מלצר – רות וינברג (סמ' ב')

הקורס יתמקד במושגים בסיסיים בחשיבתו של מלצר ויתבסס על קריאה בכתביו. בין היתר נעסוק במושגים כגון הזדהות דביקה, הזדהות הפנמית, הזדהות חודרנית והקונפליקט האסתטי.

נעבור על תפישתו של מלצר לגבי התפתחות הנפש שמקבילה להתפתחות התהליך הפסיכואנליטי: איסוף הטרנספרנס, הבלבול הגיאוגרפי, הבלבול האזורי וסף העמדה הדפרסיבית. נבחן את המשגותיו של מלצר גם דרך חומר קליני שיביאו משתתפי הקורס.

ביון - חלק ב' – קריאה בכתבי ביון – ד"ר משה ברגשטיין (סמ' ב')

"ביון היה מאד קלייניאני" - כך נהג לומר גרוטשטיין, אנליטיקאי מלוס אנג'לס שהיה אנליזנד של ביון. זו טענה מורכבת ומתעתעת, מאחר שביון יצא מהחשיבה של קליין, ועשה בה שימושים מקוריים ומהפכניים. ביון פיתח תיאוריית חשיבה/חלימה הרואה בתהליכים אלה כבסיס להתרחשות הנפשית, ומכאן גם להבנת ההפרעות להתפתחות הנפשית התקינה.

נתמקד בסמינר בקריאה קרובה מכתבתו של ביון, מהתקופה שלאחר שניסח את תיאוריית

החשיבה הפסיכואנליטית שלו, כולל בכתובה המאוחרת יותר, זו המכונה "ביון המאוחר".

אהבה, אשמה ותיקון – ומסע החיים - מלכה הירש-נפחן, החברה הפסיכואנליטית הבריטית (סדנא מרוכזת - הסדנא תינתן בעברית)

פרויד ראה כי האהבה והעוינות הלא-מודעות האדיפליות - במציאות הפנימית: האובייקט ההורי - הובילו לאשמה. זה עשוי היה לייצר ספק אובססיבי לגבי יכולת האני לאהוב, או, אם האגרסיה התגברה, זה הוביל למחלה דיכאונית דרך ההזדהות עם האובייקט הפצוע, ש"צילו נפל על האני". קליין זיהתה שכשילדים שוברים צעצוע, הם עשויים להיות חסרי אונים כלפי חוסר המיומנות שלהם לתקן אותו. כשהמבוגר בא ומצליח לתקנו, הם עשויים לחוות הכרת תודה והערצה, ויתכן שגם צרות עין (envy). לפעמים ילד עשוי להתעקש שהוא יכול לבצע את המשימה בעצמו, והוא עושה זאת גרוע. זה יהיה תיקון מאני.

'הגנה מאנית' היא למעשה השם הגנרי להכחשה של מציאות פנימית, כולל נזק לאובייקטים הפנימיים המשולבים על ידי הקונפליקט האדיפלי - קונפליקט אדיפלי מוקדם ופאלי. בהתפתחות הנפשית חשוב להבחין בצורך להכיר בסוג זה של נזק, וגם בכך שהוא, מטבעו, מעבר ליכולת של העצמי הינקותי לתקן. התרומה של העצמי הינקותי היא ביותור על השליטה באב והאם הפנימיים כך שהם יוכלו להזדווג (באנגלית גם לתקן (to re-pair): בתודעת הפעוט, ודרך מעשה אהבתם לתקן זה את זה. שחרור האובייקט הינו אם כן היבט חשוב של תיקון וזוהי העבודה הקשורה לעמדה הדיפרסיבית. דרך פנטסיות ופעולות תיקון אנו מקווים לעבד את החרדות של העמדה הדיפרסיבית.

בסדנא זו נחקר את המושג הבסיסי של 'תיקון' שהציגה קליין ואת הקשר בינו לבין אהבה, שנאה ואשמה. נלמד על מרכזיותו בהבנת מסע ההתפתחות הנפשית והתהליך הטיפולי.

העמדה והמעשים הטיפוליים על פי הגישה הקלייניאנית הלונדונית – פרופ' רחל בלס (סדנה מרוכזת לשנה א' + שנה ג')

הסדנה תתבסס על עיון בהרצאות על טכניקה שקליין נתנה למתמחים בפסיכואנליזה ב-1936, אך התפרסם רק לאחרונה. דרך העיון בטקסט זה וכן מאמר עכשווי שלי (רחל בלס) על הטכניקה הקלייניאנית, נעמוד על אופי העמדה והמעשה הטיפוליים על פי הגישה הקלייניאנית הלונדונית ויסודותיהם. נבחן יחד כיצד ניתן ליישם הבנה זו תוך התבוננות בחומר קליני שיציג אחד מהמשתתפים.

הסדנא תתקיים ביום ראשון 17/02/2019 בין השעות 15:00-20:30.

סמינר קליני – דורה פלדפוגל, יהודית טריאסט, ד"ר ערן רולניק (שנתי)

לכל קבוצה בת עד ששה משתתפים ייבחר מנחה מתוך סגל המסלול, שילווה אותה על פני שנת לימודים אחת.

תכנית הלימודים עבור המחזור שהתחיל את לימודיו בשנה"ל 2016/2017:

שנה ג' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

ביון – חלק א' – רובי שונברגר (סמ' א')

כשנשאל ביון על ידי ג'ימס גרוטשטיין אם הוא קלייניאני, ענה ביון תשובה אופיינית: "Heavens no! I'm no more Kleinian than Melanie was." בקורס ראשוני זה בתאוריה של ווילפרד ביון נעסוק בהתפתחויות היסוד בחשיבה, בפרקטיקה ובאתיקה שלו, כפי שאלה שאבו מן המקורות הפסיכואנליטיים והאחרים שהשפיעו עליו. נעסוק במושגי יסוד ובתפיסות הקליניות והתיאורטיות אותן הוא קידם ונחבר את הקריאה המשותפת להתנסויות קליניות של המשתתפים.

מנרקסיזם ליחסי אובייקט – הוגו גולדיוק (סמ' א')

בקורס נעקוב אחר ההמשגה של נרקסיזם ושל אופי יחסי האובייקט הנגזרים מימנה ונבחין אותה מן ההמשגה של יחסי אובייקט המתקיימים עם אובייקטים שלמים

ונפרדים. אנו נבחן את הסוגיות הללו ממבט התפתחותי, מנקודת ראות מנטלית-סימבולית ומהזווית של האפקטים, החרדות והתסביך האדיפלי. כמו כן ובהתאם למסורת הקלייניאנית, נעסוק בחומר קליני מהספרות וממשתתפי הקורס, ונבחן קונפיגורציות קליניות וסוגי העברה אופייניים למצבים נרקיסיסטיים.

דחף החיים ודחף המוות – ד"ר מירב רוט (סמ' ב')

דחף המוות ויחסי הגומלין בינו ובין דחף החיים עומדים בליבה של התיאוריה והטכניקה הקלייניאנית. במסגרת קורס זה נעמוד על משמעותו של דחף המוות ועל ביטוייו בעולם הפנימי, ביחסי האובייקט ובפנטסיה הלא-מודעת. נבחן את הפתולוגיות השונות שהמאבק בין הדחפים מייצר ונלמד את ההשלכה של ההתמודדות עמם על הטכניקה בה אנו משתמשים.

ביון - חלק ב' – קריאה בכתבי ביון – ד"ר משה ברגשטיין (סמ' ב')

"ביון היה מאד קלייניאני" - כך נהג לומר גרוטשטיין, אנליטיקאי מלוס אנג'לס שהיה אנליזנד של ביון. זו טענה מורכבת ומתעתעת, מאחר שביון יצא מהחשיבה של קליין, ועשה בה שימושים מקוריים ומהפכניים. ביון פיתח תיאוריית חשיבה/חלימה הרואה בתהליכים אלה כבסיס להתרחשות הנפשית, ומכאן גם להבנת הפרעות להתפתחות הנפשית התקינה. נתמקד בסמינר בקריאה קרובה מכתובתו של ביון, מהתקופה שלאחר שניסח את תיאוריית החשיבה הפסיכואנליטית שלו, כולל בכתובה המאוחרת יותר, זו המכונה "ביון המאוחר".

אהבה, אשמה ותיקון – ומסע החיים - מלכה הירש-נפחן, החברה הפסיכואנליטית הבריטית (סדנא מרוכזת - הסדנא תינתן בעברית)

פרויד ראה כי האהבה והעוינות הלא-מודעות האדיפליות - במציאות הפנימית: האובייקט ההורי - הובילו לאשמה. זה עשוי היה לייצר ספק אובססיבי לגבי יכולת האני לאהוב, או, אם האגרסיה התגברה, זה הוביל למחלה דיכאונית דרך ההזדהות עם האובייקט הפצוע, ש"צילו נפל על האני". קליין זיהתה שכשילדים שוברים צעצוע, הם עשויים להיות חסרי אונים כלפי חוסר המיומנות שלהם לתקן אותו. כשהמבוגר בא

ומצליח לתקנו, הם עשויים לחוות הכרת תודה והערצה, ויתכן שגם צרות עין. (envy) לפעמים ילד עשוי להתעקש שהוא יכול לבצע את המשימה בעצמו, והוא עושה זאת גרוע. זה יהיה תיקון מאני.

'הגנה מאנית' היא למעשה השם הגנרי להכחשה של מציאות פנימית, כולל נזק לאובייקטים הפנימיים המשולבים על ידי הקונפליקט האדיפלי – קונפליקט אדיפלי מוקדם ופאלי. בהתפתחות הנפשית חשוב להבחין בצורך להכיר בסוג זה של נזק, וגם בכך שהוא, מטבעו, מעבר ליכולת של העצמי הניקוטי לתקן. התרומה של העצמי הניקוטי היא בויתור על השליטה באב והאם הפנימיים כך שהם יוכלו להזדווג (באנגלית גם לתקן (to re-pair): בתודעת הפעוט, ודרך מעשה אהבתם לתקן זה את זה. שחרור האובייקט הינו אם כן היבט חשוב של תיקון וזוהי העבודה הקשורה לעמדה הדיפרסיבית. דרך פנטסיות ופעולות תיקון אנו מקווים לעבד את החרדות של העמדה הדיפרסיבית.

בסדנא זו נחקר את המושג הבסיסי של 'תיקון' שהציגה קליין ואת הקשר בינו לבין אהבה, שנאה ואשמה. נלמד על מרכזיותו בהבנת מסע ההתפתחות הנפשית והתהליך הטיפולי.

צפוייה סדנא נוספת עם פרופ' יולנדה גמפל. פרטים בהמשך.

סמינר קליני - נגה בדנס, יהודית טריאסט, דורה פלדפוגל (שנתי)

לכל קבוצה בת עד ששה משתתפים ייבחר מנחה מתוך סגל המסלול, שילווה אותה על פני שנת לימודים אחת.

לימודי המשך של המסלול:

תכנית הלימודים עבור המחזור שהחל את לימודיו בשנה"ל 2014/2015:

שנה ה' - שנה"ל תשע"ט 2018/2019

צרות עין והכרת תודה – יעל חנין (סמ' א')

צרות-עין והכרת תודה (1957) היא עבודתה התיאורטית הגדולה האחרונה של מלאני קליין. עבודה זו דנה בצרות-עין, כרגש וכפנטסיה לא-מודעת שמתבטאת בדחף להרוס את האובייקט הפנימי הטוב, ולכן הינה התכונה האנושית שמעלה את החרדות הקשות ביותר, את הרתיעה הקשה ביותר ואת הגנות האינטנסיביות ביותר. עבודה זו המונה 60 עמודים וכוללת 8 פרקים ומבוא, הינה העיבוד הרחב והמקיף ביותר של מכלול התיאוריה של קליין על דחפי החיים והמוות, מבנה העמדות, והתסביך האדיפאלי. במאמרה זה חוקרת קליין את ההגנות כנגד צרות-העין ואת הקשר שלהן לדומיננטיות של העמדה הסכיזואידית-פרנואידית ולנרקיסיזם. לצד הדגשים והחידושים התיאורטיים במאמר קליין מקדישה בו גם חלק נרחב לשאלות הטכניות של העבודה הקלינית עם צרות-עין ומביאה דוגמאות קליניות רבות הרלוונטיות

לעבודתנו. לאורך הקורס נקרא את המאמר בשלמותו יחד מאמרים נוספים של בטי ג'וזף, ג'ון שטיינר ואחרים, שנכתבו בעקבותיו.

סמסטר א' יום ראשון 16:30-18:00

"קריאה תלמודית" ב"לב החושב" מאת אן אלווארז – גלית גמפל (סמ' א')

במהלך הסמסטר נקראו נתעמק ביחד בפרקים מספרה של אלווארז. אן אלווארז מרחיבה את התיאוריה והטכניקה הקלייניאנית לעבודה עם מצבים ראשוניים בנפש האדם. במצבים של עיכוב התפתחותי, פסיכוזות, טראומות וחסכים והזנחה.

אלווארז מציעה שלוש רמות של פירוש המתאימות לשלושה מצבים נפשיים: היא בוחנת שלוש דרכים בהן פרוש יכול להיות בעל משמעות לחוויה או לפנטזיה וקושרת בין רמת התפתחות של יכולת הסמלה לבין הטכניקה. בקריאה משותפת נוכל להתעמק ביחד בכתיבה ולהעלות דוגמאות טיפוליות.

סמסטר א' יום ראשון 18:30-20:00

הערכה/ התייעצות לפסיכותרפיה אנליטית (assessment/consultation) –

מיכל גוריון (סדנא מרוכזת בחופשה בין הסמסטרים)

הסדנא תתמקד בשאלה מה זאת הערכה לטיפול? מה מטרתה? הפגישות הראשונות עם מי שפונה לטיפול, שתיים או שלוש, מאפשרות למטפל לקבל תמונה ראשונית על סיבת הפנייה לטיפול, על עולמו הפנימי של המטופל ודרכי תפקודו. בו זמנית למטופל זוהי הזדמנות להעריך משהו מהתהליך האנליטי ולחשוב אם תהליך זה מתאים לו. בניגוד להערכה דיאגנוסטית, הגישה להערכה לטיפול היא שונה. בהתייעצות מעין זו מתפתח דיאלוג ונוצר קשר שדרכו יש אפשרות לבדוק את יכולתו של המטופל לחשוב, להיות מעוניין ריגשית - האם יכול לשאת ולחשוב על היפוטזות לא מוכרות על עצמו או האם ידחה אותן על הסף? תהליך זה מאפשר לקבל החלטה שמושגת על התנסות וחשיבה משותפת, בין אם ההתייעצות היא לפסיכותרפיה או לאנליזה. נעיין במספר מאמרים בשילוב עם דוגמאות קליניות.

סדנא מרוכזת בת מפגש אחד ביום ראשון 20/01/2019 בין השעות 15:00-21:00

מבט על העיוורון של הנפש – ד"ר גילה לנדאו (סמ' ב')

הקורס יעסוק בתנועה שבתוך הנפש בין ראייה לעיוורון, וימקד את המבט בפונקציות השונות של העיוורון, האם, במה ואיך הוא משרת את הנפש, האם אנו זקוקים לו, מה הן פניו השונות של העיוורון, כיצד הוא מתקשר לידיעת האמת הפנימית, לדיאלקטיקה

שבין התאוה לוודאות לבין הספק, להגנות מפני ידיעת עצמנו, להרס שבידיעת עצמנו, לתלות במי שרואה וחושב אותנו, ומשמש לנו מראה, לעיוורנו של הרואה. נתבונן בעין שאינה יכולה לראות עת עצמה, נדון בשאלות אודות הקרוב והרחוק מהעין והקשרם לעיוורון, לראייה הבינוקולרית והביאוקולרית של המטפל, וברגשות המתעוררים בתהליך היציאה מהעיוורון, מהמסתור הנפשי לעבר יכולת לראות ולהיראות. נקרא יחד חומרים של פרויד, ביון, סטיינר, בריטון, ביאליק, לזר. ו.ש. בידרמן, פריאל ב. סופוקלס, סאראמגו ודואר. נטבל את המחשבות והדיון בדוגמאות קליניות.

סמסטר ב', יום ראשון 16:30-18:00

העמדות - מתיאוריה לקליניקה – ניצה חזן (סמ' ב')

רעיון העמדות הוא אחת התרומות החשובות של קליין לחשיבה הפסיכואנליטית. בסמינר נתבונן על המאפיינים של כל אחת מהעמדות במונחים של חרדות, הגנות, מבנים מנטליים וסוגים של יחסי אובייקט. נתמקד בסוגי החשיבה, התחושות והפנטזיות המאפיינים כל עמדה. כמו כן נחשוב על התנועה, המשמעות וההשלכות של היעדר התנועה בין העמדות. נקרא את בטי ג'וזף, פרסיליה רוט, גון שטיינר, ליאון גרינברג, אריק ברנמן פיק ורובין אנדרסון.

סמסטר ב' יום ראשון 18:30-20:00

הקשבה למטופל – פנטסיה לא מודעת – ד"ר אליהו פלדמן
(סדנת מרוכזת בחופשת הקיץ)

בסדנה נתבונן באופן בו המטפל מקשיב למטופל - דרך ניסוחיו המתפתחים בספרות הפסיכואנליטית מ"הקשב החופשי הצף" ("evenly suspended attention") הפרוידיאני, דרך הפנטזיה (fantasy) אצל פרויד, עבור בפנטסיה (phantasy) הלא מודעת אצל קליין ועד לרורי (Reverie) שניסח ביון. ננסה להבין כיצד משתמשים בדמיון, בפנטזיה, בפנטסיה הלא מודעת וברורי על מנת להקשיב למתרחש בסיטואציה הקלינית. לשם כך המשתתפים יתבקשו להביא חומר קליני (בין אם שלהם

או שהם יבחרו מן הספרות הפסיכואנליטית) דרכו נוכל להתבונן בתופעות הללו ביחד.
מועד הסדנא יפורסם בהמשך.

3. פסיכותרפיה קבוצתית בגישה פסיכואנליטית א ב ג ד

(שנה א')

מסלול דו שנתי
ראש המסלול: ד"ר אבי ברמן

א. הלימודים מיועדים לפסיכיאטרים, פסיכולוגים קליניים ועובדים סוציאליים העוסקים בבריאות הנפש, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב.

ב. הלימודים יתאפשרו לבכירים בתחום הטיפול, בעלי 5 שנות ניסיון לפחות לאחר סיום ההתמחות.

ג. הלימודים מיועדים גם למטפלים (MA) ממקצועות טיפוליים נוספים. (תינתן עדיפות לבוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב והעוסקים בתחום הטיפול).

ד. למטפלים מתחומים שונים שהנם בוגרי תכניות להכשרת מנחי קבוצות.

מסלול דו שנתי בטיפול קבוצתי פסיכואנליטי. המסלול מאפשר למשתתפים להתנסות בעצמם, התנסות לימודית, בחוויה של טיפול קבוצתי, אשר מונחה באוריינטציה

פסיכואנליטית ובמושגי האנליזה הקבוצתית. המסלול כולל למידה תיאורטית וישומית של טיפול קבוצתי ומפתח יכולת אישית-מקצועית לעסוק בו. הלימודים יתקיימו בימי ה', בין השעות 17:15-20:30.

תכנית הלימודים

שנה א' - שנה"ל תשע"ט 2018/19

טיפול קבוצתי - התנסות לימודית – ד"ר אבי ברמן (שנתי)

המשתתפים יטלו חלק בקבוצה טיפולית. מטרת הקבוצה הינה לאפשר למשתתפי המסלול להתנסות כמשתתפים בטיפול קבוצתי, להבין את ייחודו, ולהפיק ממנו התפתחות אישית ומקצועית.

תרומתו של ביון לטיפול קבוצתי – סמדר אשוח (סמ' א')

קורס תיאורטי ויישומי העוסק בהבנת גישתו של ביון לתהליכים בקבוצה. הקורס יעסוק במושגים בסיסיים של ביון: הלא מודע הקבוצתי, ההנחות הבסיסיות, העברות כלפי המנחה, הכלה, reverie, תיאוריה של חשיבה, התקפות על חיבורים, שינוי קטסטרופלי.

נתבונן בשימוש במושגים אלה להבנת תהליכים קבוצתיים. נדגיש את הרלוונטיות של החומר הנלמד לעבודתם השוטפת של משתתפי הקורס דרך ניתוח דוגמאות.

התיאוריה של פוקס והשתקפותה בקבוצה – עמי פרגו-גופר (סמ' ב')

קורס תיאורטי ויישומי העוסק בגישתו של פוקס לתהליכים בקבוצה. הקורס יעסוק בתיאוריה של הפסיכולוגיה, הפסיכופתולוגיה והפסיכותרפיה בקבוצה קטנה.

שנה ב' - שנה"ל תש"פ 2019/20

טיפול קבוצתי - התנסות לימודית – ד"ר אבי ברמן (שנתי)

המשתתפים ייטלו חלק בקבוצה טיפולית. מטרת הקבוצה הינה לאפשר למשתתפי המסלול להתנסות כמשתתפים בטיפול קבוצתי, להבין את ייחודו, ולהפיק ממנו התפתחות אישית ומקצועית.

פוקס ויישומו בקליניקה – אנקה דיטרוי (סמ' א')

המשתתפים יעלו נושאים ודילמות בהנחיית קבוצה טיפולית מתוך ניסיונם המקצועי והלימודי. חומרים אלה יידונו בהדרכה דרך המתודה של האנליזה הקבוצתית של Foulkes ויאפשרו למשתתפים לעסוק בסוגיות מגוונות, כגון: הבנה דינאמית של הרכב הקבוצה, התנועה בין תוכן לתהליך בתוך המטריקס הקבוצתי, מהלך הקבוצה דרך הקומוניקציה המודעת והלא מודעת, זיהוי מקומות של חסימה, תפקידי המנחה (ניהוליים ודינאמיים) ודמותו, כלים כמו מיקום, תרגום, הדהוד, שיקוף ופרשנות.

מגדר ומיניות – המפגש בין גוף לנפש בטיפול הקבוצתי – ד"ר גילה עפר (סמ' ב')

חשיבה על מגדר ומיניות הינה חשיבה מחודשת על כל הפסיכואנליזה. מגדר ומיניות בפסיכואנליזה ובטיפול הקבוצתי הוא עניין של PASSION, של תשוקה. רעיונות הקשורים בהם טעונים ברגש וערכים. במובן זה מגדר נושא אותנו הלך וחזור בין גוף ונפש, הגיון ורגש, חשיבה ותשוקה, מדע וחברה, חיים ציבוריים וחיי הקליניקה, הטיפול הקבוצתי והקונטקסט התרבותי.

בשיעור זה נבדוק את השינויים שחלו בתיאוריה של המיניות ואת התווספות מושג המגדר והשפעתו על ההתבוננות והמעשה הטיפולי. נלמד כיצד מודלים שונים בפסיכואנליזה ובטיפול הקבוצתי מתייחסים למגדר ומיניות, נושאים אשר כוללים בתוכם ומתבססים על הזדהויות ובחירות אובייקט, דרמה אדיפלית, פגיעויות נרציסטיות וויתור על אומניפוטנטיות.

כמו כן נבדוק את השפעת המטפל הקבוצתי על התהליך של עיבוד נושאים מרכזיים אלו בטיפול, תוך התייחסות לנטיות, העדפות (תיאורטיות ואחרות), ושיפוט תת מודעים שלו.

4. פסיכותרפיה פסיכואנליטית בגישה ההתייחסותית^{אב}

(שנה ב', שנה ה')

מסלול לימודי תעודה תלת שנתי

ראש המסלול: ד"ר רוני באט

א. הלימודים מיועדים לפסיכיאטרים, פסיכולוגים קליניים ועובדים סוציאליים העוסקים בבריאות הנפש, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב או שהנם בכירים בתחום, 10 שנות ניסיון לפחות, לאחר סיום ההתמחות.

ב. במקרים חריגים, הלימודים יתאפשרו למטפלים (MA) ממקצועות טיפוליים נוספים, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב, ושעוסקים בתחום הטיפול.

המסלול מציע תכנית לימודים תלת-שנתית, ייחודית ומקיפה אשר נועדה לאפשר הכרות מעמיקה עם התיאוריה והקליניקה של הפסיכותרפיה הפסיכואנליטית ההתייחסותית.

התכנית קיימת אחת עשרה שנים ומהווה את אחד ממסלולי ההכשרה הבולטים כיום בתחום.

בתכנית מלמדים מיטב המרצים והקלינאים בתחום בארץ, בשיתוף מרצים וקלינאים מהמסלול לפסיכואנליזה התייחסותית באוניברסיטת ניו יורק.

למסיימי הלימודים במסלול תוענק תעודה בפסיכותרפיה פסיכואנליטית בגישה ההתייחסותית*.

הזרם ההתייחסותי מכיר בהשפעה ההדדית הבלתי נמנעת של שני השותפים במפגש הטיפולי, חוקר את המארג הנוצר בין החוויה התוך נפשית לבין החוויה האינטר-סובייקטיבית בתוך התהליך ומאפשר הבנייה משותפת של משמעויות המתגלות בתהליכי העברה והעברה נגדית. פרספקטיבה זו מאפשרת התבוננות חדשה על שחזורים וחוויות טראומתיות בחיי המטופל והשפעותיהן על התפתחותו הנפשית. בשנים האחרונות תורם הזרם ההתייחסותי מושגים אשר מרחיבים ומשנים את הבנתנו הפסיכואנליטית והקלינית לגבי קשר בין מודע ולא מודע באמצעות משמעותו המתהווה של הקשר הטיפולי.

מטרת התוכנית לאפשר לימוד מעמיק של התאוריה והעבודה הקלינית ההתייחסותית כמו גם הדיאלוג בין הגישה ההתייחסותית לגישות אחרות. במהלך הלימודים התלמידים יחשפו לריבוי נקודות מבט המציבות את הקשר הבינאישי הגלוי והסמוי במרכז העבודה הטיפולית.

* ראה הדרישות לקבלת התעודה בעמ' 83.

תכנית הלימודים **

הלימודים מורכבים מקורסים עיוניים ומסמינרים קליניים.
הלימודים מתקיימים בימי חמישי בין השעות 15:00-20:30.
בחופשות בין הסמסטרים ובחופשת הקיץ מתקיימות סדנאות מרוכזות המועברות על ידי תיאורטיקנים וקלינאים התייחסותיים מהארץ ומחו"ל.

סגל המורים והמדריכים:

סגל המורים והמדריכים: ד"ר חנה אולמן, טליה אפלבו-פלד, ד"ר רוני באט, ד"ר שלמה ביינארט, פרופ' עמנואל ברמן, תמר ברנע, אהובה ברקן, תמי דרור-שיבר, סנדרה הלוי, ד"ר אפי זיו, ד"ר שרון זיו-ביימן, ד"ר אילן טרבס, ד"ר אילנה לאור, ד"ר דני לוי, ד"ר רינה לזר, ד"ר עופר מאור, ד"ר אבי נוטקביץ, עדית ניר, דפנה ערן, ד"ר עמית פכלר, ד"ר בעז שלגי.

מרצים אורחים: ד"ר גלית אטלס (Galit Atlas), ד"ר אורנה גורלניק (Orna Guralnik), ד"ר ג'יל זלברג (Jill Salberg), ד"ר ג'ונתן סלאבין (Jonathan Slavin), ד"ר מל סלבין (Mal Slavin), מיקי רחמני (Miki Rachmani).

הדרישות לקבלת תעודה:

בשלוש שנות הלימוד, בנוסף לקורסים והסמינרים נדרשים:

1. החזקה של לפחות שלושה טיפולים פעילים בגישה פסיכואנליטית התייחסותית לכל אורך תקופת הלימודים.
2. הצגת מקרים טיפוליים (לפחות שלושה במהלך שלוש שנות הלימוד) במסגרת הסמינרים הקליניים.
3. בסיום הלימודים על התלמיד/ה להגיש עבודה המכילה סיכום טיפול ודיון תיאורטי המבוסס על הגישה ההתייחסותית.

❖ הלימודים בכל סמסטר יוכרו רק אם התלמיד השתתף בלפחות 75% של שעות הלימוד ושילם שכר לימוד כנדרש.

לעומדים בדרישות אלו תוענק תעודה על סיום הלימודים:
בפסיכותרפיה פסיכואנליטית בגישה ההתייחסותית

****ייתכנו שינויים בתכנית הלימודים.**

תכנית הלימודים עבור המחזור שהתחיל את לימודיו בשנה"ל 2017/2018:

שנה ב' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

שדה הטראומה - ד"ר דני לוי (סמ' א')

שדה הטראומה מייצר עיוות במרחב הזמן, המקום, הקשר הבין אישי והמבנה התוך נפשי.

במהלך הקורס ננסה להבין את מהות החוויה הטראומטית וכיצד הטראומה משפיעה על המרחב הטיפולי.

מעצם מהותה הדיסוציאטיבית של הטראומה, נדרש המטפל להיכנס למרחב הטיפולי ולהפוך לחלק ממנו. המפגש האינטרסובייקטיבי מאפשר יצירה חדשה של משמעויות שאינן קיימות במטופל הטראומטי. היצירה החדשה ההדדית מאפשרת ארגון מחדש של

מרחב הזמן, המקום והקשר אנושי. כמובן שהמפגש חושף את המשתתפים בו לשחזור החוויה הטראומטית. נרצה ללמוד כיצד אנו יוצאים בסופו של דבר מהשחזור לדרך חדשה. בכדי לגעת בנושאים הללו ואחרים נקרא כתבים מאת פול ראסל, ברומברג, דייויס ופראולי, פרנסואה דבואן, ואחרים.

בחינה השוואתית של הטכניקה הטיפולית בפסיכואנליזה – ד"ר שלמה ביינארט (סמ' א')

בקורס זה נבחן את השינויים שעברו מושגים מרכזיים בטכניקה הטיפולית כחלק מפירוק ובחינה

מחודשת של משמעותם בתוך "פסיכולוגיה של שני אנשים". מושגים טכניים מרכזיים כמו ניטרליות, הימנעות, אנונימיות והכלה ייבחנו בדגש על השינויים שמושגים אלו עברו כתוצאה מהדיון ההתייחסותי. הסמינר יתבסס על עמדה השוואתית בין הגישה ההתייחסותית לגישות

אנליטיות אחרות ביחס לטכניקה הטיפולית. השוואה, שמטרתה להבין ולחדד כיצד חשיבה תיאורטית שונה ביחס לטיפול באה לידי ביטוי במצבים קליניים.

"Those 45 minutes changed my life" – Freud as a Relational Analyst -

ד"ר ג'ונתן סלאבין ומיקי רחמני (סדנא מרוכזת בחופשה בין הסמסטרים)

This seminar will examine one of the central problems in psychoanalytic thinking: the analyst's personal influence in the process of change. In this seminar we will engage this issue directly and discuss it in terms of our own development as therapists and our work with patients.

In the the first part we will look closely at 2 papers in which Freud directly addresses the question of the analyst's personal influence.. A third paper (Slavin) is assigned that gives a more updated account of the question of the analyst's influence in a relational perspective.

In the second part we will present the case of a previously undiscussed patient who saw Sigmund Freud for one session when she was 18 years old. Interviewed about it 70 years later at the age of 88 she said,

“those 45 minutes changed my life.” We will examine what happened between Freud and this patient that made for profound change.

השדה האינטרסובייקטיבי: משמעויות תיאורטיות וטכניות – ד"ר אבי נוטקביץ' (סמ' ב')

בשנים האחרונות התפתח שיח ער ואף חדשני ביחס למה שמכונה "תיאוריות שדה" בתיאוריה ובפרקטיקה הפסיכואנליטית. תיאוריות השדה מתייחסות ל"הוויה הלא מודעת" הנוצרת במפגש בין שניים כמו גם בקבוצה. אומנם כבר בשנות ה-60 הוצגה תיאורית שדה על יד הזוג ברנג'ה בדרום אמריקה אולם רק תיאוריית השדה שפיתח אנטוניו פרו מאיטליה המתבססת בעיקר על ביון העלטה את נושא "השדה" לקדמת הבמה. הגישה ההתייחסותית או כפי שאני מתייחס אליה כ"מימדים אינטר סובייקטיביים" בתיאוריה ובפרקטיקה הפסיכואנליטית מתכתבת תיאורטית עם תיאוריות השדה ותורמת רבות לפיתוחן. מטרת הקורס תהיה ללמוד את תיאוריות השדה הקיימות, את ה"התכתבות" שלהן עם "המימדים האינטר סובייקטיביים", את הפיתוחים הנוספים שנעשו בשנים האחרונות, ואת החיבור של אלו לעבודה הקלינית.

כשהפסיכואנליזה פוגשת מגדר – ד"ר אפי זיו (סמ' ב')

המפגש בין השיח הפסיכואנליטי לתיאוריה ביקורתית בכלל, ובין החברתי לנפשי בפרט, רווי בנתקים, מתחים, סערות וחיות. בקורס נעקוב אחר ההתפתחויות, שהתרחשו בשיח הפסיכואנליטי בנוגע למין, מיניות ומגדר בעקבות הכניסה של תיאוריות פמיניסטיות, קוויריות, אנטי גזעניות ואחרות לשפה הפסיכואנליטית. החלק הראשון של הקורס מובנה סביב ציר היסטורי התפתחותי של השיח: החל מפרויד, דרך בנות זמנו (קרן הורנאי, קלרה תומפסון, ארנסט ג'ונס) המשך בהמשגות פסיכואנליטיות פמיניסטיות של שוני (גיליגן, צ'ודורוב, סיקסו, קריסטבה) ועד להמשגות פמיניסטיות התייחסותיות עכשוויות (בנג'מין, דימן, גולדנר, האריס, קורבט). בחלק השני של הקורס, נדון בהמשגות התיאורטיות דרך מוקדים כמו אלימות מינית, טראנסג'נדר, גבריות ואימהות. בתוך כך, נקדיש תשומת לב מיוחדת למשמעויות הקליניות של ההבנות החדשות ביחס לקשר בין החברתי לנפשי בהבניה של מין, מגדר ומיניות.

מפגש קליני עם ד"ר מל סלבין (Mal Slavin)

ד"ר מל סלבין מגיע לישראל כאורח המסלול ההתייחסותי ובמסגרת הביקור יעביר הדרכה קבוצתית לתלמידי המסלול.

חורי בחשיבה ההתייחסותית – דפנה ערן (סדנא מרוכזת בחופשת הקיץ)

בקורס זה נכיר את מושגיו של אוגדן העוסקים בחלימה כהדרכה והפיכתו של הגבול בין המציאות התוך נפשית למציאות הבינאישית. לחדיר יותר ויותר. נתייחס למושג הרוורי של ביון, לחשיבתו של ביון על חלימה ולדרך המיוחדת בה אוגדן משתמש במושגים אלה כדי "להמציא" את עצמו ואת מטופליו מתוך מארג החלימה המשותפת, הנרקמת במפגש הטיפולי. נחשוב על החילחול ההדדי בין נפשתיים של המטפל והמטופל שמתוכה נולד השלישי האנליטי, שהינו יצירה חדשה שונה ממה שמביא כל אחד מן השניים אל תוך המפגש ההתייחסותי. נתבונן בדרך המיוחדת בה אוגדן משתמש בעצמו וברוורי שלו, ובדרך בה מטפלים התייחסותיים משתמשים בעצמם ובאינטראקציה.

סמינרים קליניים שנתיים - בהנחיית ד"ר אילן טרבס, ד"ר אילנה לאור ודפנה ערן.

שנה ג' – שנה"ל תש"פ 2019/20

השפעה הדדית Impasse, Enactment, ושינוי- סוגיות קליניות ותיאורטיות

בעבודתו של המטפל בגישה האינטרסובייקטיבית – ד"ר אילנה לאור (סמ' א')

הקורס יעסוק בשאלות קליניות ותיאורטיות המאפיינות באופן ייחודי את עבודת המטפל בגישה האינטרסובייקטיבית. נתמקד באופן בו המעורבות הבלתי נמנעת של המטפל מתבטאת במהלך הטפול. נבחן זאת לאורך ציר שנכנה אותו פעולת המטפל. נדון בפעולתם של מטפלים כאשר נראה שהם עוסקים בעבודה פרשנית לכל דבר. מושג נוסף שנעמיק בו הוא מושג ה enactment על היבטיו השונים. מושג זה מביא לידי ביטוי את האופן הבלתי מודע בו המטפל נכנס לתוך הטיפול כפונקציה של המפגש בין עולמו הפנימי עם עולמו של המטופל. לא מדובר בהעברה והעברה נגדית אלא במצב בו המטפל והמטופל מפעילים זה את זה ומתוך התבוננות זו לקדם את הטיפול.

מושג נוסף שנעסוק בו הוא ה- Impasse, מצב בו שני שותפי התהליך הטיפוליים אינם יכולים לקדמו בגלל מעורבותם הרבה. נדון באופן בו הגישה האינטרסובייקטיבית מאפשרת לנו להשתמש במושג ה-Impasse כבסיס לשינוי. נקרא ממאמרים של דיוויס, ארון, הופמן, בנג'מין ואחרים.

טרנספורמציות ב- R (Relation) – סנדרה הלוי (סמ' א')

ביון פיתח את מושג הטרנספורמציה ב-K באמצעות הכלה חשיבה ועיבוד של מרכיבי נפש גולמיים חסרי ייצוג. בהמשך פיתח, מעבר לכך, את מושג הטרנספורמציה ב-O המכוונת ליסוד הטרנסנדנטי הלא נתפס בשורשי החוויה האנושית. תהליכים עמוקים אלו מתרחשים במפגש בין שני סובייקטים. הבנה זו מצויה בכתבי פרויד והתפתחה אצל ממשיכיו, אולם נראה שהמידע האינטרסובייקטיבי לא זכה להכרה אלא דרך "הדלת האחורית". [בראון]. סטיבן מיטשל היה הראשון שניסח זאת בבהירות: "המעורבות האינטרסובייקטיבית בין המטופל לאנליטיקאי היא האמצעי לחולל את שינוי האופי העמוק שאותה מאפשרת הפסיכואנליזה, וכנקודת משען לו". השיעור מציע לכוון את המבט ל-R state of mind, מה טרנספורמטיבי בעצם המפגש, האינטראקציה, ההשפעה ההדדית, איך סובייקטיביות המטפל נארגת לתוך רכיבי ביתא המושלכים לתוכו ולתוך ההבניה המשותפת של השדה האינטרסובייקטיבי הלא מודע, איך הכרה כזו עשויה לחולל רגעים של טרנספורמציה בתהליך הטיפול? נקרא מתוך כתבי ביון, אוגדן, פירו, אייגן, מיטשל, ארון, בראון, דיוויס וברומברג.

מה לנו ולרוע? – על קיום, ערכים, אחרות ומצפון ממבט התייחסותי –

ד"ר רינה לזר (סדנא מרוכזת בחופשה בין הסמסטרים)

נושא הרוע מטריד את דעתנו כבני אנוש וכאנשי מקצוע בכל מפגש אתו. עם זאת נדמה כי חסרה בו חשיבה בתחומנו; איננו דוברים רוע. אנו מדברים על דחף מוות, תוקפנות, פרוורסיה, חסר, כשל, טראומה, נתקים וכיו"ב. רוע מאופיין כאותו הדבר, "הזה", שממוטט ערכי יסוד יקרים לאדם. מזעזע אושיות, פורם רקמת חיים חשובה, רקמה ערכית-ריגושית-קישורית. החשיבה על הרוע חשובה אולי אף יותר בתקופה בה דיבורנו המקצועי מתמקד לא פעם במצבים ראשוניים, דווקא על רקע מיקוד זה בראשוני ובפרוטו-אנושי חשוב לחזור ולהתבונן באדם הבוגר, החי, זה אשר מתמודד עם מורכבות הקיום האנושי, המוסרי והערכי; באדם כישות שלמה (לא מושלמת), שאמורה לשאת את עצמה. החשיבה התייחסותית התמקדה ביחסי אני אחר, בראיית האחר כזולת ולא כאובייקט בלבד, בתנועה בין מצבי עצמי שונים ובהתמקמות ביניהם.

מה תהא תרומתה למסע/משא הזה? ננסה "לחשוב רוע" במשותף דרך קריאת מאמרים (בולאס, סו-גרנד, קווינגטון, פרנסואז-דוואון) והצגת מקרים.

אובייקט או סובייקט? עמדת המטפל בגישה האינטר סובייקטיבית – ד"ר אילן טרבס (סמ' ב')

הקורס יציג את הגישה האינטרסובייקטיבית ותרומתה הייחודית לתיאוריה הפסיכואנליטית..

בניגוד לגישות המדגישות את השאיפה לצמצום נוכחותו של המטפל, גישה זו טוענת לא רק כנגד השאיפה לאיפוק ניטראלי אלא רואה בהשתתפות האקספרסיבית של המטפל מרכיב חשוב (ובלתי נמנע) של העמדה הטיפולית. במרכז הקורס נדון בשאלות: האם נחוץ למטפל לדעת את הסובייקטיביות של המטפל? כיצד המטפל חווה ומפרש את נוכחות המטפל? וכיצד משפיעה מעורבותו של המטפל על ההתערבויות שלו בשעה הטיפולית?

הקורס יתבסס על מפגשים, לסירוגין, של קריאת מאמרים (מיטשל, ארון, הופמן, דיויס, גנט, בנג'מין...) ושל הצגת חומר קליני ע"י המשתתפים.

מאהבת העברה לאהבה אחר הצהריים – אהבה ותשוקה בטיפול מנקודת מבט התייחסותית – ד"ר חנה אולמן (סמ' ב')

מאמרו של פרויד "הערות על אהבת העברה" מסתיים במשפט: "בעשייה הרפואית תמיד יישאר מקום לצדה של התרופה לברזל ולאש, וכך גם לא נתן יהיה לוותר על פסיכואנליזה שאיננה מוחלשת והמבוצעת כהלכה, כזו שאיננה מתביישת לעשות שימוש ברגשות הנפש המסוכנים ביותר, כדי להביא את החולה לשליטה בהם, לטובתו".

בקורס זה נדון ב"חומר הנפץ" של הרגשות "המסוכנים ביותר" של אהבה ותשוקה שעולים בקשר הטיפולי, הן כפוטנציאל לקידום התהליך והן כפוטנציאל נפיץ לחציית גבולות. נתבונן במשמעויות של אהבה ארוטיקה ותשוקה בהעברה ובהעברה הנגדית ובדרכים האפשריות לעשות בהם שימוש.

נתחיל במאמרו הנ"ל של פרויד ונדון במאמרים עכשוויים המזוהים עם הגישה ההתייחסותית - של ג'ודי דיוויס, בינג'מין, סלווין, ואחרים.

סיום טוב דיו - ד"ר ג'יל זלברג (סדנא מרוכזת בחופשת הקיץ)
פרטי הסדנא יפורסמו בהמשך.

סמינרים קליניים שנתיים - בהנחיית טליה אפלבוואם-פלד, ד"ר שלמה ביינארט וד"ר אבי נוטקביץ'.

לימודי המשך של המסלול:

תכנית הלימודים עבור המחזור שהתחיל את לימודיו בשנה"ל 2014/2015:

שנה ה' - שנה"ל תשע"ט 2018/2019

התמודדות עם כאב נפשי – אהובה ברקן* (סמ' א')
בכל טיפול מתקיימת תנועה כפולה בין התקרבות לכאב והימנעות ממנו והיא לב ליבו של הטיפול. כאשר כאב נפשי מאיים בהכחדה של העצמי ובהתפרקות, הנפש תנסה

ליצור נתיבים חלופיים שימנעו מגע עם הכאב, אולם נתיבים חלופיים עלולים ליצור קיפאון רגשי המסכן אף הוא את התקיימותו של העצמי.
בסמינר, נחקור את חשיבות המגע עם כאב להתפתחות והתקיימות חיים נפשיים, נכיר את הדרכים הפתלתלות של הנפש להימנע ממגע עם כאב ואת התנאים הנחוצים בטיפול לריכוך ההגנות הנוקשות, על מנת שיתאפשר מגע עם כאב שניתן לשאתו ויתאפשר מגע עם החיים.

קורס סמסטריאלי (סמ' א') אחת לשבועיים בימי חמישי בין השעות 17:00-18:30

סמינר קליני – סנדרה הלוי* (סמ' א')

סמינר סמסטריאלי (סמ' א') אחת לשבועיים בימי חמישי בין השעות 19:00-20:30

חתימה אקטיבית למפגש עם האחר המרובה כתנועה טיפולית חיונית – ד"ר שרון זיו ביימן (סדנא מרוכזת בחופשת הסמסטר)

הפסיכואנליזה והפסיכותרפיה ההתייחסותית מציעות כי המפגש עם העצמי והמפגש עם האחר כרוכים זה בזה באופן בלתי ניתן להתרה. ההנחה היא כי לא ניתן להרחיב את החוויה העצמית, את המודעות העצמית וטווח החוויה של הפרט ללא חקירה הדדית של החוויות של האחרים המשמעותיים בחייו ושל המרחבים החברתיים והתרבותיים בהם הוא מעוגן. התפיסה היא שרק חקירה הדדית יכולה לאפשר לאדם לפגוש את מצבי העצמי המרובים של ולנוע ביניהם, תוך התגברות על דיסוציאציה והדרה, בדרך אל חיים נפשיים מלאי תנועה, חיוניות, יצירתיות ותשוקה. למרות שהחקירה של החוויה הסובייקטיבית של הזולת מהווה אי לכך רכיב מרכזי בכינון

עצמי עשיר, תנועתי ומרובה, הספרות הטיפולית ממעטת להדגים עידוד אקטיבי וישיב של המטופל לחקור את החוויה הסובייקטיבית המרובה של האחרים בחייו, בעוד שההכוונה של המטופל על ידי המטפל לחקירה עצמית הינה מובהקת ובולטת בספרות. הסדנה תחקור את הסיבות להבדלים הרבים בין המידה בה מכוון המטפל את המטופל לחקור את הסובייקטיביות של עצמו לבין המידה בה הוא מסליל את הדרך לחקר הסובייקטיביות של האחרים בחיי המטופל, תוך ניסיון עמוד על רווחים טיפוליים שניתן להפיק מהכוונת המטופל לחקר הסובייקטיביות המרובה של אחרים משמעותיים בחייו, כמו גם של אחרות ואחרים במרחב החברתי-תרבותי.

עבודה אינטר-סובייקטיבית, מהי? – ד"ר אילן טרובס (סמ' ב')

בשנת 1984, אטווד וסטולורו היו הראשונים להכניס את המושג "אינטר-סובייקטיביות" לפסיכואנליזה. הם התייחסו לתפיסה החדשה כ-"מטה-תיאוריה", המערערת על "המיתוס של נפש מבודדת". פסיכואנליזה אינטר-סובייקטיבית מדגישה שיש לראות כל תופעה נפשית בצורה קונטקסטואלית. האינטראקציה הייחודית בין הסובייקטיביות האינדיבידואלית של המטופל ושל המטפל והדפוסים של ארגון חוויתם יוצרים מה שהמחברים קראו "שדה אינטר-סובייקטיבי" ייחודי. תפיסתם מהווה התפתחות קונטקסטואלית של סובייקטיביות לפי "פסיכולוגיה העצמי" של היינץ קוהוט. אנחנו נחدد את ההבדל בין המושג אינטר-סובייקטיביות בגישתם לעומת גישתם של מחברים התייחסותיים ובייחוד בנג'מין. לאחר התייחסות לבסיס התיאורטי והפילוסופי של גישתם הקונטקסטואלית פנומנולוגית, אנחנו נתעמק בדרך הייחודית שלהם ליישם את גישה זו על החשיבה התפתחותית של האישיות ועל העבודה הקלינית, בין השאר עם הפרעות קשות, מצבים טראומטיים, הפרעות אישיות, הפרעות פסיכוטיות ובמצבי תקיעות. נקרא מעבודתם של אטווד, סטולורו, ברנדשפט ואורנג'.

קורס סמסטרילי (סמ' ב') אחת לשבועיים בימי חמישי בין השעות 17:00-18:30

סמינר קליני – ד"ר אילן טרובס (סמ' ב')

סמינר סמסטרילי (סמ' ב') אחת לשבועיים בימי חמישי בין השעות 19:00-20:30

כמו פרפר אל האש: יחסי אובייקט על פי רונלד פרברן והשפעת הגותו על הזרם ההתייחסותי – ד"ר עמית פכלר* (סדנא מרוכזת בחופשת הקיץ)
בסדנא זאת נעסוק בחשיבה הקלינית של רונלד פרברן וב'טביעות אצבעותיה' על ההגות ההתייחסותית. ננתח תופעות של הכשלה-עצמית, התמכרויות ומשיכה

להתעללות, תוך עיון במושגים מרכזיים בגישתו, כגון: המנגנונים הסכיזואידיים של פיצול, הפנמה והשלכה; המחבל הפנימי; אובייקטים רעים ועוד. בטקסטים שילוו את הסדנא, נבהיר את מודל יחסי האובייקט לפי פרברן, נתחקה אחר גלגולי מושגיו בספרות ההתייחסותית ונחשוף את דמותו האוטוביוגרפית של סטיבן מיטשל המוסווית בתיאור של "סם".

ייתכן דגש לדוגמאות קליניות, לרבות יישום המושגים הנלמדים על הקשבה אנליטית לחלומות ולאסוציאציות המטופלים, ברוח פרברן והאנליטיקאים ההתייחסותיים שהושפעו מחשיבתו.

5. מצבים מנטאליים ראשוניים^{א ב}

(שנה ב', שנה ד', שנה ו', שנה ח', שנה י', שנה י"ב)

מסלול לימודי תעודה תלת שנת
ראש המסלול: אלינה שלקס

א. הלימודים מיועדים לפסיכיאטרים, פסיכולוגים קליניים ועובדים סוציאליים העוסקים בבריאות הנפש, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב או שהנם בכירים בתחום, 10 שנות ניסיון לפחות, לאחר סיום ההתמחות.

התכנית לפסיכותרפיה
מרכז אקדמי ללימודי המשך ברפואה
אוניברסיטת תל אביב

ב. הלימודים יתאפשרו למטפלים (MA) ממקצועות טיפוליים נוספים, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב, ושעוסקים בתחום הטיפול.

המסלול מצבים מנטאליים ראשוניים (ממ"ר) הוקם בשנת 2007 ביוזמתה של אלינה שלקס ובעזרת ועדת היגוי שכללה את משה לנדאו, נעמה קינן ואלינה שלקס. מאז הקמתו משמש המסלול מרחב ללמידה, חשיבה והתפתחות מקצועית הן עבור תלמידיו והן עבור סגל המורים. במסלול לומדים בשנת לימודים זו 6 מחזורי תלמידים, הלומדים בשנת לימודיהם השניה ועד שנת הלימודים השתיים עשרה.

סגל המורים והמדריכים: ד"ר דנה אמיר, ד"ר אילן אמיר, עפרה אשל, סיגלית בודוך-ריש, פרופ' רחל בלס, ד"ר איזבל בן אמו, נעמי בר, פרופ' עמנואל ברמן, אהובה ברקן, אלינה גולדשמידט-היימן, חיותה גורביץ', יהושע דורבן, עירית המאירי ולדרסקי, רות וינברג, אורנה וסרמן, חנה וקשטיין, יעל חנין, אורלי חסון-כץ, ידידה טורקניץ, ענת טלרנט, יהודית טריאסט, נאירה כספי, אירית לובלינסקי, ד"ר גילה לנדאו, משה לנדאו, יואל מילר, רבקה מצנר, רות סגל, נחמה פבר בן פזי, תמי פולק, טסה צדוק, נעמה קינן, חמוטל רז-שילוח, ענת שומן, ד"ר שרון שטרית, אלינה שלקס, אלונה תימור.

מבנה התכנית: תכנית לימודים תלת שנתית, ייחודית ומקיפה, המאפשרת הכרות מעמיקה עם התיאוריה והקליניקה של מצבים מנטאליים ראשוניים, המאפיינים אזורים נפשיים של תחילת החיים ומצבים פסיכופתולוגיים קשים. הלימודים מורכבים מקורסים עיוניים, סמינרים קליניים וסדנאות מרכזות. הלימודים מתקיימים בימי חמישי בין השעות 15:00-20:15.

קורסים עיוניים: בכל סמסטר יתקיימו 2 קורסים עיוניים, סך הכל 12 קורסים לאורך שלוש שנות הלימוד. בכל אחד מן הקורסים יושם דגש על שילוב בין ההבנות התיאורטיות לבין העבודה הקלינית.

סמינרים קליניים: יתקיימו קבוצות הדרכה בנות 5-6 משתתפים. הרכב קבוצות ההדרכה יהיה קבוע לאורך כל שנות הלימוד. המדריכים יתחלפו אחת לשנה, כך שבמהלך התכנית לכל קבוצה יהיו שלשה מדריכים.

סדנאות מרוכזות: בחופשות בין הסמסטרים מוצעות לתלמידים סדנאות מרוכזות שונות, חלקן חובה וחלקן לבחירה, במגוון רב של נושאים רלוונטיים לתחום הלמידה של המסלול.

הדרישות לקבלת תעודה - לתלמידים שהתחילו את לימודיהם בשנה"ל 2011/2012, בשנת 2013/2014, בשנת 2015/2016 ובשנת 2017/2018:

בשלוש שנות הלימוד, בנוסף לקורסים והסמינרים נדרשים:

1. החזקה של לפחות שלושה טיפולים פעילים לכל אורך תקופת הלימודים.
2. הצגת מקרים טיפוליים (לפחות שלושה במהלך שלוש שנות הלימוד) במסגרת הסמינרים הקליניים.
3. הגשת עבודת גמר המכילה סיכום-טיפול ודיון תיאורטי המבוסס על הנלמד במסלול.

❖ הלימודים בכל סמסטר יוכרו רק אם התלמיד השתתף בלפחות 75% של שעות הלימוד ושילם שכר לימוד כנדרש.

לעומדים בדרישות אלו תוענק תעודה על סיום הלימודים:

בלימודים מתקדמים בפסיכותרפיה פסיכואנליטית – מצבים מנטאליים ראשוניים

פעילות מדעית: מספר פעמים בשנה יתקיים מפגש של כלל התלמידים עם צוות ההוראה/הדרכה, מעין קהילייה לומדת, בו יתקיים דיון סביב סוגיה תאורטית או קלינית, יוצג טיפול שידון על ידי אנשים שונים מתוך הקהילייה או תינתן הרצאה על ידי אחד המשתתפים או מרצה אורח. בנוסף לתכנית הלימודים המוצעת, מושקע מאמץ רב לארגן סדנאות וימי עיון עם אנשי מקצוע מובילים בתחום מהארץ ומחול.

לימודי המשך לבוגרי המסלול: במסגרת המסלול מתקיימים קורסי המשך לבוגרי המסלול, על פי מידת העניין והתשוקה ללמידה של הבוגרים. כעת לומדים עדיין במסגרת המסלול תלמידים רבים מתוך חמשת המחזורים הקודמים שסיימו את לימודי הליבה של המסלול (שנה רביעית, ששית ושמינית, שנה עשירית ושתיים עשרה).

תכנית הלימודים עבור המחזור שהתחיל את לימודיו בשנה"ל 2017/18:

שנה ב' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

מרחב נפשי או העדרו – רות סגל (סמ' א')

הקורס ינסה לתאר את מהות המרחב המנטלי, התפתחותו ומשמעויותיו השונות. היווצרותו הכרחית בהתפתחות נפשית נורמלית ואילו במצבים בהם נעדר מרחב נפשי יבלטו העדר היכולת לסימבוליזציה, העדר יכולת הכלה וויסות רגשי, העדר יכולת התבוננות על העצמי ועל הזולת. הקורס ינסה לגשר על הפער שבין מידות תחושת המרחב לבין הקושי להגדירו תיאורטית. המאמרים השונים בסמינר ייגשו אל הנושא מנקודות מבט שונות: פנומנולוגית, התפתחותית מתוך מודלים שונים של התפתחות, דינמית והשוואתית בין מושגים שונים. בין התיאורטיקנים הרלוונטיים: מלצר, סטיוארט, גרוטשטיין, בריטון ואחרים.

סימבוליזציה ומנטליזציה – יואל מילר (סמ' א')

הקורס יתמקד בהבנת ההתפתחות של סימבוליזציה ומנטאליזציה ושל תהליכים נפשיים המונעים התפתחות זו במצבים מנטאליים ראשוניים. בין התיאורטיקנים הרלוונטיים לנושא: קליין, סגל, מיטרני, בריטון, פונגי, גרין, ספירו, בוטלה ובוטלה.

מוות בנפש: איזורי חיים ללא חיוניות - עירית המאירי ולדרסקי (סמ' ב')

הקורס יעקוב אחר מצבים של מוות בנפש, תוך ניסיון להבחין בין התרחשויות ברמת החוויה וברמת המבנה הנפשי. יעשה ניסיון לאתר סוגים שונים של דינמיקה ואטיולוגיה מאחורי תחושות זמניות או מתמידות מסוג ריקנות, שיממון, ניתוק, חוסר משמעות וחוסר תוחלת. הקורס יעסוק בטקסטים של פרויד, ויניקוט, באלנט, אוגדן, אייגן, מקדוגל, גרין, קווינדוז, מלצר, טסטין ואלוורז. הקורס ילווה בדיון קליני סביב דוגמאות שיביאו המשתתפים, ובהתבוננות ביצירות ספרות של חורחה סמפרון, פרימו לוי, אהרן אפלפלד, סביון ליברכט, נאווה סמל ואחרים.

הטכניקה הטיפולית במצבים מנטאליים ראשוניים – נעמה קינן (סמ' ב')

הקורס יעסוק בהבנות תאורטיות וקליניות שונות לגבי מצבים מנטאליים ראשוניים, המצריכים עמדת הקשבה ומעורבות שונה מן "הרגיל" מצד המטפל.

שנה ג' – שנה"ל תש"פ 2019/20

העצמי המתהווה בחשיבה של ויניקוט – חמוטל רז-שילוח

(סדנת חובה לפני תחילת שנת הלימודים)

בשני העשורים האחרונים לחייו נפרד ויניקוט מהפרדיגמות התיאורטיות של פרויד וקליין וגיבש את רעיונותיו ביחס להתפתחות העצמי של התינוק. כך הוא כותב: "במקום בו נמצא הסתמי (איד) של התינוק שם צריך להיות האני של האם". מודל זה של התפתחות העצמי בתוך מטריצת היחסים של התינוק והאם מהווה עבור ויניקוט את המודל לטיפול הפסיכואנליטי ולהתפתחות העצמי של המטופל.

בסדנא נלמד מהם התנאים הבסיסיים המאפשרים את צמיחתו של העצמי, וכיצד הוא מתפתח. נעסוק במאפייניו הייחודיים של העצמי כמו חיות, יצירתיות, פרדוקסליות וחוסר תקשורת (אינקומוניקדו) ובאופן בו שונה עצמי זה מהעצמי שתיארו פרויד וקליין. נעסוק בסכנות העומדות בפני העצמי ובהתפתחות פתולוגית שלו שוויניקוט ניסח כ"עצמי כוזב".

במקביל לעיסוק בעצמי המתהווה בקונטקסט של התינוק והאם נעסוק בסדנא במשמעות המושגים וברלוונטיות שלהם לטיפול הפסיכואנליטי.

מצבים רגרסיביים בטיפול – עפרה אשל (סמ' א')

בקורס זה יסקרו הרעיונות התיאורטיים והקליניים לגבי הרגרסיה הטיפולית, אשר התפתחו בקבוצה הבריטית העצמאית: ויניקוט, בולינט, ובהמשך – מרגרט ליטל, מסוד חאן, ובולאס. הדגש בקורס יהיה על כך שעבור מטופלים שבראשית התפתחותם חוו כישלון בהתאמה לצורכיהם המוקדמים, יש הכרח שבתוך הסיטואציה הטיפולית יתרחש מצב רגרסיה, המאפשרת הזדמנות חדשה לתיקון היסטורית העבר המוקדמת של המטופל ולהתפתחות עצמית.

סירלס ובולינט: מסע לאזור השבר הבסיסי – ד"ר אילן אמיר (סמ' א')

השבר הבסיסי הינו שבר שנוצר בחיבור הראשוני בין התינוק לבין אימו, המטביע את חותמו בנפשו של האדם. שבר זה יבוא לידי ביטוי בהמשך חייו של האדם במגוון רחב של פתולוגיות נפשיות. גם מיכאל בולינט וגם הרולד סירלס טוענים שעל מנת לטפל בפסיכותרפיה פסיכואנליטית במטופלים שמאחורי סיבת פנייתם לטיפול עומד קיומו של שבר בסיסי, יש לאפשר קיומו של תהליך רגרסיבי משמעותי, וזאת על מנת להגיע לאזור השבר הבסיסי ולאחר מכן לצאת ממנו באופן חדש וטוב יותר. מסע טיפולי שכזה דורש מהמטפל להתייבץ בטיפול עם עמדה טיפולית מיוחדת. המאפיינים הקליניים של אזור השבר הבסיסי והעמדה הטיפולית הנדרשת על מנת להגיע אליו

הם הנושאים שנתמקד בהם במהלך הקורס. גישתם של מיכאל באליונט והרולד סירלס לגבי סוגיות אלה דומה, אך גם שונה. באליונט מתכנס לעבר יחסי-אובייקט ראשוניים, בהם האינטראקציה עם מטפל והמסגרת הטיפולית מהווים סביבה ראשונית לא-אובייקטלית (כמו אור, מים, אדמה), ומספקים נוכחות ראשונית הכרחית ומיטיבה; בעוד סירלס, נע לכוון התחברות עמוקה של מטפל ומטופל, המצליחים להגיע דרך קשר סימביוטי אמביוולנטי (תלות מערערת) לקשר סימביוטי פרה-אמביוולנטי (תלות מיטיבה).

ההשוואה בין הדומה והשונה בשתי הגישות מרחיבה ומחדדת את המבט על אזור השבר הבסיסי ומספקת למטפלים הכרות ראשונית עם הגישה הטיפולית הנדרשת על מנת לעבור את המסע הזה בהצלחה.

"שפה שנוגעת", הנוכחות הטיפולית במפגש עם מקומות ארכאיים בנפש –

ענת שומן (סמ' ב')

אצל מטופלים רבים אנו פוגשים במבנים נפשיים מפותחים ונוירוטיים לצד אזורים ארכאיים כמוסים, לעיתים קרובות נוכל להבחין ב"הטרוגניות" כזו בתוך אותה שעת טיפול. **זיהוי** הכמוסות הנפשיות הללו וה**מפגש** עימן חיוניים להתהוותה של חווית-עצמי ממשית וחיה, ומתאפשרים דרך עמדה נפשית ייחודית אליה מתמסר המטפל. בסמינר ננסה לחקור ו"להחיות" בינינו את העמדה הייחודית הזו, מפרספקטיבות של כותבים שונים ובעזרת חומרים קליניים שיביאו המשתתפים.

נדון בטיבה הייחודי של נוכחות טיפולית המאפשרת את מחיקתה בכדי להוות מצע להנצחתה של הסובייקטיביות (גרין) ובאתגר שבהשגתה של עמדה טיפולית שאינה-פולשנית ועם זאת נוכחת ומחזיקה ב"מרחק הנכון" (באליונט), תוך חיפוש אחר שפה נוגעת ומחיה (קווינודוז, אוגדן). נחשוב על ההתמסרות לתהליך המפגיש את נפשו של המטפל עם מקומות עוצמתיים

ובלתי-נודעים בתוכו, תוך דיון במושגים: "live an experience together" (ויניקוט), "Negative capability" (ביון, בעקבות קיטס) ועוד.

תאורטיקנים רלוונטיים: ויניקוט, באליונט, חאן, גרין, מלצר, קווינודוז, סימינגטון, אוגדן, גרוסמארק ואשל.

טראומה נפשית מוקדמת ודיסוציאציה – חיותה גורביץ' (סמ' ב')

בשלב התלות המוחלטת התהוותו של העצמי והתפתחותו תוך כדי טראומה נפשית מצטברת כרוכים בגיבושו של העצמי מתוך ובתוך מצבים דיסוציאטיביים, ולא סביב קונפליקט והדחקה. טראומה נפשית הינה קטיעה בהמשכיות וברציפות של קיומו של העצמי. היעדר סביבה טובה דיה הגורמת לקטיעה זו, ובו זמנית מנותקת מהאימפקט שלה על נפש הילד, מעוררת אצל הילד תגובות הישרדות אוטומטיות של פרגמנטציה

ודיסוציאציה. הדיסוציאציה הינה מושג הכורך התרחשות סינכרונית בינאישית ותוך אישית המגולמת בהיעדר חיצוני ופנימי, אשר הנכחותו בטיפול הינה חיונית לכל שינוי נפשי משמעותי. להנחה זו השלכות מהותיות על הבנת העצמי והתפתחותו, וכן על הקליניקה הטיפולית. בקורס ידונו מבחר מאמרים הרלוונטיים לסוגיות אלו.

סמינרים קליניים שנתיים המתקיימים לאורך שלוש שנות הלימוד במסלול בהנחיית נעמי בר, חנה וקשטיין, ענת טלרנט, יהודית טריאסט, יואל מילר, טסה צדוק, אלינה שלקס, אלונה תימור.

לימודי המשך של המסלול:

תכנית הלימודים עבור המחזור שהתחיל את לימודיו בשנה"ל 2015/2016:

שנה ד' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

מעטפת העור- קו התפר בין גוף לנפש - אורלי חסון-כץ (סמ' א')

בקורס נעסוק בעור כאמצעי תקשורת בין האם לתינוקה בחודשי החיים הראשונים, ובתרומתו, כייצוג נפשי, להתפתחות תחושת מרחב פנימי ולביסוס גבולות בין פנים לחוץ.

פגיעה בהתפתחות התקינה של העור כייצוג של מיכל נפשי קשורה לנפרדות טראומטית ומלווה בדימויים ותחושות פנימיות של עור קרוע, דולף ומחורר. זוהי "שפת העור" המוצאת את ביטוייה בסימפטומים שונים הנותנים אותותיהם על העור, והופכים אותו למעין קנבס עליו נרשמים משקעי הנפש וצלקותיה. דרך דוגמאות מתצפית בתינוקות ודוגמאות קליניות הנוגעות לטיפול בילדים ובמבוגרים נתחקה אחר האופן בו מעטפת העור הופכת ממעטפת רווחה למעטפת סבל, ואחר הדרכים בהן ניתן לאחות ולשקם מעטפת זו בחדר הטיפול.

בהקשר זה נעמיק ונרחיב את ההיכרות עם המושגים: העור הראשוני והמשני (אסתר ביק), ה'אני-עור' והמעטפות הנפשיות (אנזייה), דינמיקה פסיכוסומטית הנוגעת לקשיי נפרדות והיאחזות באשליה של עור משותף עם האם (גדיני, מקדוגל, מלצר, טסטין), והמסמנים הצורניים כלולאות חיבור בין גוף לנפש, וכמצע לשימוש בעור כמעטפת רישום ראשית (אנזייה, גרין). נתייחס למעבר ההתפתחותי מהמעטפת המישושית למעטפת החזותית כתהליך הכרחי לביסוס מערכת ייצוג ומנטליזציה. כמין כן נתייחס לשתי מעטפות דומיננטיות נוספות: מעטפת הצליל ומעטפת הריח, משמעותן ההתפתחותית והאופן בו הן מקבלות ביטוי בחדר הטיפול.

כיוון כלים: העבודה הקלינית עם מצבים מנטאליים ראשוניים – חנה וקשטיין (סמ' א')

הקורס יתמקד בעבודה הקלינית הנדרשת עם האזורים שטרם עברו מנטליזציה או שניפגעו בתהליכים אלו. אלו האזורים אותם פוגשים כאשר באים במגע עם הרבדים העמוקים של נפש האדם. העבודה הנדרשת במצבים אלו שונה מבחינת הזיהוי, העיבוד הפנימי והשפה.

המצבים הללו, שבהם מדובר בחוויות והתרחשויות שטרם עובדו לחוויה מנטאלית, או שייצוגם המנטאלי ניפגע, דורשים "כיוול" אחר של הכלים הטיפוליים הרגילים. נדרשת רצפטיביות למימדים תחושתיים, טרום מילוליים וטרום ייצוגיים. בהתאם לכך, גם השפה והתחביר הטיפולי יהיו שונים מהשפה בה למילים יש את המשמעות הרגילה של תקשורת בינאישית.

הכוונן של הכלי הטיפולי לוקח בחשבון את הפגיעה בתהליכים המנטאליים ואת המצב הראשוני של ה"אני" שנמצא באזורים אלו.

נקרא מאמרים רלוונטיים מאת אלברז, בלייק, לוין, לומברדי, לאמה, נינה קולטרט, אוגדן, פארו ורוסין.

לידה לחיים נפשיים – ד"ר איזבל בן-אמו (סמ' ב')

הקורס יתבסס על הספר "לידה לחיים נפשיים" של א. סיקון ומ. לופיתל שתורגם לאחרונה לעברית.

ספר זה מובנה סביב שש טענות תיאורטיות אשר חולצו מטקסט של אסתר ביק העוסק בעור הנפשי וחוקר באופן דידקטי ומעמיק את התפתחות החיים הנפשיים. כנהוג בחשיבה הפסיכואנליטית הצרפתית, התפתחות זו מתוארת על סמך המושגים של פרויד, והיא מתבססת על עקרונות המטאמפסיכולוגיה הקליניאנית. מטאפסיכולוגיה זו זוכה לפיתוח על ידי המחשבה הפוסט-קליניאנית אשר מדגישה את רעיונות הנרקיסזם הראשוני, האוטיזם הנורמאלי, וכמו כן את הסימביוזה הנורמאלית. אינטרוייקציה של אובייקט מכיל, המאפשר לעמוד בנפרדות ביחס לאובייקט ראשוני ולהגן על העצמי מן התוצאה הדיסאינטגרטיבית לה היא עלולה לגרום, נתפסת כקודמת למנגנונים של פיצול ושל אידיאליזציה של העצמי ושל האובייקט, אותם מתארת מלאני קליין. מנגנוני הפיצול והאידיאליזציה מאפשרים להתמודד עם החרדה, אשר נובעת מדחף המוות, והם מקנים לאובייקט איכויות של אובייקט טוב ורע, מה שמהווה את ראשיתם של יחסי האובייקט.

התהליך בו העצמי והאובייקט לומדים להכיל את עצמם בתוך "עורם" והכשלים שעלולים לחול בו מהווים את חוט השני שעובר לכל אורך הספר.

שלוש קונסטלציות נפשיות נובעות מתהליך זה והן זוכות לתיאור מדוקדק. אלה הן: העמדה הדביקה או האוטיסטית, העמדה הסימביוטית או הסכיזו-פראנואידית והעמדה הדיכאונית. כמו כן, מתוארות אופנויות ההזדהות התואמות לכל עמדה ועמדה: הזדהות באמצעות דביקות, הזדהות השלכתית, והזדהות באמצעות אינטרוייקציה.

חשיבתם של הכותבים מקורית ביותר בשל המאמץ התמידי ליצור דיאלוג והשוואה בין תחומי מחקר שונים ובמיוחד בין הגישה הפסיכואנליטית הצרפתית לבין הגישה האנגלוסקסית. למרות שהן מנסות לחקור את אותן השאלות, מדובר בשתי גישות

שהתפתחו במקביל ולעיתים קרובות מבלי שיכירו זו את זו. מטרתה של עבודה זו אינה לצמצם אותן אל המכנה המשותף שלהן אלא דווקא להדגיש את מורכבותן.

אזורי נפש לא מובחנים – מחשבות על סימביוזה ואמביגוויטי (AMBIGUITY)

בעקבות חוזה בלכר – אירית לובלינסקי (סמ' ב')

בקורס נעקוב אחר חשיבתו התאורטית, הקלינית והאתית של חוזה בלכר כפי שבאה לידי ביטוי בספרו "סימביוזה ואמביגוויטי" (1967). בלכר שהושפע רבות מפרברן, קליין, ויניקוט ובין מזמין אותנו להתבוננות מרתקת על אזורי קצה נפשיים, ראשוניים, בהם שולטים ערבוביה וחוסר מובחנות. הסימביוזה והאוטיזם חיים כאן בדו קיום בתוך

גרעין נפשי דבוק, עמום ולא מובחן (אמביווי). חשיבתו החדשנית מציעה שחוויה גולמית זו היא עמדה נפשית הקודמת לעמדה הפרנואידית סכיזואידית הקליינאנית. בלכר חוקר את היחסים הללו (בין סימביוזה לאמביוויטי) כתופעה התפתחותית וכתופעה פסיכופתולוגית. במהלך הקורס נקרא קטעים מתוך ספרו ונשתמש בדוגמאות קליניות הן מתוך הספר והן מתוך ההתנסויות הקליניות של המשתתפים.

תכנית הלימודים עבור כיתה שמורכבת מתלמידים שהחלו את לימודיהם במסלול בשנה"ל 2011/12 ומתלמידים שהחלו את לימודיהם במסלול בשנת 2013/14:

שנה ו' + שנה ח' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

קבוצת הדרכה שנתית – ללא מנחה (שנתי)

גלגוליו של הסופר אגו בתאוריה הפסיכואנליטית, או, מה קרה לסמכות? – נאירה כספי (סמ' א')

נתבונן במקומו ומעמדו של הסופר-אגו בפסיכואנליזה הקלאסית ונעקוב אחר גלגוליו בדינמיקה של התפתחות הפסיכואנליזה, מפרויד ומלאני קליין, דרך המהפך שויניקוט חולל את ראשיתו. נסיים בעיון במאמרים מהכנס 'סמכות', של החברה הפסיכואנליטית האירופאית, שנערך בברלין בשנת 2016. נחדד את המבט האישי על ההתמקמות שלנו כסמכות בחדר הטיפול.

מבט על העיוורון של הנפש – ד"ר גילה לנדאו (סמ' א')

הקורס יעסוק בתנועה שבתוך הנפש בין ראייה לעיוורון, וימקד את המבט בפונקציות השונות של העיוורון, האם, במה ואיך הוא משרת את הנפש, האם אנו זקוקים לו, מה הן פניו השונות של העיוורון, כיצד הוא מתקשר לידיעת האמת הפנימית, לדיאלקטיקה שבין התאווה לודאות לבין הספק, להגנות מפני ידיעת עצמנו, להרס שבידיעת עצמנו, לתלות במי שרואה וחושב אותנו, ומשמש לנו מראה, לעיוורונו של הרואה. נתבונן בעין שאינה יכולה לראות עת עצמה, נדון בשאלות אודות הקרוב והרחוק מהעין והקשרם לעיוורון, לראייה הבינוקולרית והביאוקולרית של המטפל, וברגשות

המתעוררים בתהליך היציאה מהעיוורון, מהמסתור הנפשי לעבר יכולת לראות ולהיראות.
נקרא יחד חומרים של פרויד, ביון, סטיינר, בריטון, ביאליק, לזר ר. וש. בידרמן, פריאל ב. סופוקלס, סאראמגו ודואר.
נתבל את המחשבות והדיון בדוגמאות קליניות.

מסתורי נפש – סיגלית בודוך-ריש (סמ' ב')

חיהם של מטופלים המוצאים עצמם לכודים ב"מסתור נפשי" (psychic retreat) הופכים למוגבלים והטיפול שלהם "נתקע". מסתורי נפש אלו מהווים מפלט מחרדה ומכאב נפשי והם מתקיימים דרך מנגנונים של ניתוק ושל נסיגה פנימה. בקורס נעמיק את ההבנה וההכרות עם מצבי נפש אלו. נשתמש בהמשגות של ג'ון שטיינר כמו גם באלו של ויניקוט, טסטין ואחרים שהתייחסו לתופעה מזוויות אחרות. נבחן את הביטויים הקליניים של אופני מפלט אלו ואת הקשיים שהם מציבים בעבודה הטיפולית.

מיניות ילדית – יואל מילר (סמ' ב')

"The great discovery of psychoanalysis is perhaps less the existence of infantile sexuality than its active presence in the unconscious psychic life of the adult."

המושג מיניות ילדית מהווה את אחת מאבני היסוד בחשיבתו של פרויד ובפסיכואנליזה. לדבריו הייצריות מהווה גורם מרכזי בהתפתחות ובהבניית האישיות. היא מהווה ציר התפתחותי ומבנה בנפש. לעומת זאת, מזה כמה עשורים בשיח התאורטי והקליני נעדרת חשיבה ממוקדת במיניות. הדגשי התיאוריה הפסיכואנליטית

מתמקדים ביחסי אובייקט ובהתפתחות העצמי. בסמינר נלמד שיצר מיני וקשר הם שני צירים התפתחותיים מקבילים, שזורים זה בתוך זה בהבניה ובהבנה של כלל האישיות, ושתיאוריה אחת איננה מיתרת את השנייה. יחסי האובייקט משפיעים על המיניות והמיניות משפיעה על יחסי האובייקט. ננסה ליצור מרחב לחשיבה והמשגה של שני צירים אלה ונחדד את המבט של המטפל על מופעי המיניות בשיח הטיפולי. נתבונן במיניות כפנטזיה שמעצבת מבנים תוך אישיים (פנטזיה, מבני חשיבה, יכולת הכלה, מנטליזציה וסימבוליזציה, רמות ארגון) ובין אישיים (יחסי האובייקט הפנימיים). בסמינר נקרא ספרות קלאסית (פרויד, קליין, ומלצר) וגם ספרות עכשווית בנושא (בריסון, בירקסטד-ברין, וילדלושר, סקרפונה, לאפלנש).

תכנית הלימודים עבור כיתה שמורכבת מתלמידים שהחלו את לימודיהם במסלול בשנה"ל 2007/08 ומתלמידים שהחלו את לימודיהם במסלול בשנה"ל 2009/10:

שנה י' ושנה י"ב – שנה"ל תשע"ט 2018/2019

על נרקיסיזם ודרכי פעולתו בטיפול או 'למה כל כך קשה להיות מטופל?' – ד"ר שרון שטרית (סמ' א')

אדם מגיע לטיפול ומבקש עזרה, אך לעתים קרובות מפגש טיפולי זה מאופיין בתוקפנות, התנשאות, ביטול, זלזול וכו' מצד המטופל כלפי המטפל. במהלך הטיפול

פוגשים פעמים רבות את הקושי להיות מטופל, להשתנות ולזוז ממקומות קשים, לעתים הרסניים וממיתים.

דרך פריזמה זו, של הקושי להיות מטופל, נכיר את אופן פעולתו של הנרקיסים בנפש ונתייחס לאופן ההקשבה והעבודה אתו בטיפול. נעמיק את ההיכרות עם מושג הנרקיסים באמצעות קריאה בטקסטים של פרויד, רוזנפלד, קוהוט, אנדרה גרין ושטיינר. נדון במושגים כמו: האני עונג המזוקק, עיקרון העונג, זעם נרקיסטי, נרקיסים של חיים ונרקיסים של מוות, מסתור נפשי ועוד. הקורס ילווה בדוגמאות קליניות.

הנושא יקבע בהמשך – אלינה שלקס (סמ' א')

האובייקט הפנימי כעוגן נפשי – רות סגל (סמ' ב')

הקורס יתחקה אחר נטיית הנפש שלנו ליצור אובייקטים פנימיים שאינם מופנמים. האובייקטים הפנימיים – בניגוד למופנמים – אינם תוצר של הפנמתן של אינטראקציות בינאישיות עם אובייקטים ממשיים. עמם אנו מזדהים, אלא נבנים בעיקר מחומרי הנפש שלנו עצמנו. נטייה נפשית זו מובלעת למעשה בתוך הכתיבה הפסיכואנליטית מאז ראשיתה ורק בהדרגה זכתה למעמד של נושא בפני עצמו ראוי לחשיבה. למשל, אצל פרויד ניתן לראות שהעיסוק שלו ביצרים כולל את האובייקט כאחד ממאפייני היצר – היצר מופנה באופן טבעי אל אובייקט מסוים. הפנטזיה הקלייניאנית הלא מודעת הינה פנטזיה של יחסי אובייקט פנימיים שמושלכים לתוך האובייקטים החיצוניים. פיירברן גם הוא שם את הדגש על יחסי האובייקט הפנימיים: אובייקטים פנימיים אלו מושפעים אמנם מהאינטראקציה עם האובייקטים הממשיים המתסכלים אך נוצרים כפתרון חירום ומשמשים פקק לנפש הנמצאת בסכנת הישפכות בשל החסך והעדר האובייקט הממשי המציאותי. כמובן ישנן עוד דוגמאות לכך. לאובייקטים פנימיים אלו ישנם תפקידים ייחודיים בטרנספורמציה של מרקם הנפש: תפקידים של מיצוק ומיתאור, איגוד וחיבור, יצירת משמעת, אוריינטציה ומנטליזציה. נקרא בכתבי פרויד, קליין, פיירברן, אוגדן אלווארז ואחרים.

אהבה בפסיכואנליזה היא העברה – אילנה גולדשמידט-היימן (סמ' ב')

פרויד מיקם את ההעברה כהתרחשות המרכזית בפסיכואנליזה: "אין אנליזה ללא העברה".

בהעברה, הופך האנליטיקאי בשל "קישור שגוי" לאובייקט התשוקה של האנליזנט. פרויד גורס, שכאשר זרם האסוציאציות החופשיות נעצר, ניתן להניח שהמטופל עסוק במחשבותיו במשהו שקשור לאנליטיקאי. ההעברה, אם כך, הינה הכרחית, אך בה בעת מהווה גם את ההתנגדות החזקה ביותר לאנליזה.

לאקאן טבע בהקשר להעברה את מושג "הסובייקט שמונח [שמינחוס] לו הידע". כלומר, המטופל מניח שלאנליטיקאי יש ידע על הלא-מודע שלו (של המטופל) שחסר לו (למטופל), כמובן. מכאן שהעברה כרוכה במעין תרמית, יש בה הולכת שולל... אם כן, כיצד לנהל את הטיפול תוך העברה? בסמינר זה, ננסה לענות על שאלה זו, בדגש על עבודתם של פרויד ולאקאן. חומרי הקריאה ועבודתם הקלינית של המשתתפים ישמשו כמשענת לדיון.

סמינר קליני (שנתי)

ד"ר גילה לנדאו – סמ' א'

ענת שומן – סמ' ב'

סדנאות בחירה לתלמידי מסלול מצבים מנטאליים ראשוניים:**

א. הלימודים מיועדים לתלמידי ארבע כיתות הלימוד של מסלול מצבים מנטאליים ראשוניים הלומדות בשנת הלימודים 2018-2019 (ולבוגרי המסלול על פי מקום פנוי).

נקודת המפגש בין האור והכלי בקבלת האר"י לבין המכל-מוכל בתאוריה של ביון^א

– רבקה מצנר

קבלת האר"י שנכתבה במאה השש עשרה והתיאוריה של ביון דנות בכמה מושגים מרכזיים דומים אך מפרספקטיבה שונה, האונטולוגית והאפיסטמולוגית (בהתאמה). המושגים אינם חופפים, אבל דומים ברוחם או במונחים פסיכואנליטיים ב state of mind שלהם.

ביון דיבר על כך שמושגים נעשים במשך הזמן משומשים ורוויים. הוא ניסה למנוע את הפיתח לרוויים ולאפשר את המשך החשיבה עליהם.

לדעתי, ראיית המושגים שהפכו לשגורים דרך פריזמה קבלית יכולה לתרום לריענוןם, לרפלקציה נוספת עליהם, על המטופלים שלנו ועלינו כמטפלים, ובעיקר כבני אדם.

בסדנה נעסוק בבחינת הדומה והשונה בין מושגי האור והכלי בקבלת האר"י לבין מושגי המכל והמוכל בתיאוריה של ביון.

במפגש הראשון נסקור בקצרה את מושגי המכל-מוכל ואת ההתפתחויות שחלו בחשיבה עליהם. ביתר הרחבה נעסוק באור והכלי הקבליים, תוך קריאה בכתביו של רבי חיים ויטאל, תלמידו של האר"י.

במפגש השני נעסוק בחיבורים בין המושגים הקבליים והפסיכואנליטיים. נעלה נקודות מבט נוספות על מושגי המכל והמוכל, נפתח יישומים קליניים. המשתתפים מוזמנים להביא מקרים מתוך הקליניקה.

סדנת בחירה בת שני מפגשים, בימי שישי ה-18/01/2019 וה-25/01/2019,

בין השעות 09:00-13:00

***הסדנא פתוחה גם לתלמידי המסלולים האחרים.**

הראשוניות של המצב המנטאלי על פי גישתה של קליין –

השלכות לעבודה הטיפולית הפרשנית^א – פרופ' רחל בלס

בסדנה זו נבחן מקרוב את האופן המיוחד שבו מלאני קליין וממשיכה הלונדוניים ממשיגים את המצב המנטאלי של האדם כראשוני. נראה כיצד הבנה זו עומדת ביסוד העבודה הטיפולית הקליניאנית הפרשנית, ונדון בהשלכות קליניות מעשיות.

**סדנת בחירה בת שני מפגשים, בימי חמישי 24/01/2019 ו- 31/01/2019
בין השעות 15:00-19:00.**

שפה טראומטית ומודוסים של עדות * – ד"ר דנה אמיר

הסדנה תתמקד בקריאה מקרוב של טקסטים ספרותיים וטקסטים של עדויות, תוך ניסיון לזהות ארבעה מודוסים של עדות טראומטית המאופיינים ברמות שונות של סימבוליזציה: המודוס המטפורי, המודוס המטונימי, המודוס הפסיכוטי-האקססיבי והמודוס הפסיכוטי המוזלמני. בין השאר נתמקד במבנה השפתי המיוחד לכל אחד מן המודוסים וננתח את היחס הייחודי בין ארבעת המודוסים בתוך כל נרטיב של עדות. **קריאת חובה:** הסיפור "ברטה" מאת אהרון אפלפלד ו"בית הבובות" מאת ק. צטניק. **קריאת רשות:**

1. Laub, D (2005). Traumatic shutdown of narrative and symbolization. *Contemporary Psychoanalysis* 41:307–26.
2. עמוס גולדברג, הפרק "גוף התענגות ואירוניה בייצוג הסבל של תקופת השואה" (עמ' 62-100), מתוך הספר "כאב בשר ודם" הוצאת דביר 2013.

**סדנת בחירה בת מפגש אחד, ביום חמישי ה-31/01/2019
בין השעות 15:00-19:00.**

בין הזדהות השלכתית להעברה בין דורית – נעמי בר

הסדנא תכלול שני מפגשים. במפגש הראשון נתעכב על מושג המיכל של ביון ועל חשיבותו בחדר הטיפול. מושג המיכל יביא אותנו להתבוננות במצבים של מיכל הפוך ונראה מה קורה לפציינטים שספגו השלכות הוריות לתוכם וכיצד החומרים הללו נוטים להיות מועברים מדור לדור. במפגש השני נתמקד בנושא של העברה בין דורית דרך מאמרים שנקרא ונדון בהם, בסיוע הרצאה שלי שתסכם את הנושא מנקודות מבט שונות.

מושג ההעברה הבין-דורית הוא קריטי בעת הטיפול בבני הדור השני והשלישי לשואה. עם זאת, הוא מופיע במקרים רבים נוספים אצל מטופלים מקשת רחבה של הפרעות. נראה כיצד העברה זו מתבטאת ולעיתים מנהלת את העולם הפנימי של מטופלינו.

נתעכב גם על החשיבות של התערבות טיפולית על מנת לעצור את נטיתם של החומרים הבלתי מעוכלים להתגלגל מדור לדור. המשתתפים בסדנה יוזמנו להביא ויניטות של מקרים על מנת להמחיש ולהתמקד במשמעות של התופעות בהן נדון.

סדנת בחירה בת שני מפגשים, בימי חמישי 7/02/2019 ו- 14/02/2019
בין השעות 15:00-19:00.

הממד האסתטי בחשיבתם של ביון, מלצר, גרוטשטיין וריינר – משה לנדאו
בהתבוננות ב- O state of mind, הממד של האמת הרגשית תופס מקום מרכזי. זוהי האמת הפנימית ברגע נתון שמתגלה ללא "ידיעה" מוקדמת. היא מתרחשת בכאן ועכשיו. היא בטוי או הדבר עצמו של תחושה עמוקה שלא הייתה קיימת קודם. היא מתגלה במצב של "ללא זכרון וידיעה". ביון מדגיש את הפוטנציאל ההתפתחותי של "ידיעה" זו: ממהו היולי, לא ידוע לתמונה, מלה, וכו'. זהו תהליך טרנספורמטיבי שבין הפוטנציאל למימוש. התפתחות זו, שאינה מובנת מאליה, ניתן לראותה כתהליך אסתטי. זהו תהליך נפשי עמוק ומשמעותי, בנגוד לתהליך התפתחותי מנקודת מבט של K, המבוסס על זכרון, ידע וכו'. ביון מדגיש שהמינד של המטפל דומה למינד של אמן, מבחינת מרכזיות של האינטואיציה והיכולת ליצירת סימבול. מלצר מדבר על תהליך דומה, בהתייחסו להבדל בין סימן לסימבול. פרשנות זו בכתביו המאוחרים של ביון מוצאת הדים גם בכתביהם של גרוטשטיין, ציביטרה, ריינר ואחרים. בסדנה נקרא ככל האפשר מכתביהם של מחברים אלו ובעיקר נעסוק באינטראקציות הקליניות שיובאו על ידי המשתתפים.

סדנת בחירה בת שני מפגשים, בימי חמישי 07/02/2019 ו- 14/02/2019
בין השעות 15:00-19:00.

טיפול בילדים כבסיס לחשיבה ויישום קליני בטיפול במבוגרים – ד"ר תמי פולק
הפרספקטיבה התאורטית ההתפתחותית מקובלת כבעלת משקל מכריע גם בהקשר של טיפול במבוגרים. בדרך כלל החשיבה הטיפולית ניזונה מהמורכבות הרבה שהתיאוריה הפסיכואנליטית רואה בדיאדה אם-תינוק ובקונסטלציה ה(פרה)

אדיפאלית כהבניות פרדיגמאטיות. המפגש הקליני עם ילדים צעירים מעלה גוונים נוספים רבים של בהבנת ההתפתחות והתקשורת הטיפולית ומזמין להרחבה משמעותית של הטכניקה הטיפולית. הסדנא תזמן אפשרות לחשיבה משותפת על כמה היבטים מרכזיים בטיפול בילדים ותתמקד ברלוונטיות שלהם לטיפול במבוגרים. בין הנושאים שידונו: משמעות היבטים שונים של הקונסטיטוציה הגופנית של המטופל לאיכות ההתמקמות של המטפל, לארגון הסטינג ולאופנויות התקשורת הטיפולית; העברה ילדית או ינקותית והעברה נגדית הורית; חשיבה בפעולה; מיניות ילדית; התאמות ברמת האינטגרציה בין הייצוגים הפנימיים של המטופל לבין המציאות התפקודית והמשפחתית שלו.

הסדנא תהיה קלינית בעיקרה והיא מיועדת גם למי שכלל אינו מטפל בילדים.

סדנא בחירה בת שני מפגשים, בימי חמישי 7/02/2019 ו- 14/02/2019, בין השעות 15:00-19:00.

**** נא ראו שתי סדנאות בחירה נוספות הפתוחות לתלמידי כל המסלולים בעמ' 126.**

4. פסיכולוגיית העצמי והמעשה הטיפולי^{א ב} (שנה ב', שנה ד')

מסלול לימודי תעודה ארבע שנתי
ראש המסלול: ד"ר גבי מן

התכנית לפסיכותרפיה
מרכז אקדמי ללימודי המשך ברפואה
אוניברסיטת תל אביב

א. הלימודים מיועדים לפסיכיאטרים, פסיכולוגים קליניים ועובדים סוציאליים העוסקים בבריאות הנפש, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב או שהנם בכירים בתחום, 10 שנות ניסיון לפחות, לאחר סיום ההתמחות.

ב. הלימודים יתאפשרו לרופאים (MD) ולמטפלים (MA) ממקצועות טיפוליים נוספים, שהנם בוגרי תכנית הכשרה בפסיכותרפיה באוריינטציה פסיכואנליטית, בהיקף ובתכנים המקבילים לאילו של התכנית הבסיסית התלת שנתית באוניברסיטת תל אביב, ושעוסקים בתחום הטיפול.

מסלול לימודי המשך ייחודי זה, הינו תכנית של ארבע שנים, ופותח שערו למחזור השמיני. מטרת התוכנית היא לאפשר ללומדים בה לרכוש ידיעת עומק שיטתית של פסיכולוגיית העצמי מיסודו של היינץ קוהוט ושל נגזרותיה העכשוויות בפסיכואנליזה. התכנית תסייע לתלמידים לגבש עמדה טיפולית המבוססת על עיקרי התיאוריה הפסיכואנליטית של העצמי, תוך דיאלוג עם גישות פסיכואנליטיות אחרות. התכנית המוגשת הינה יחידת למידה מגובשת של הפסיכולוגיה הפסיכואנליטית של העצמי. צוות ההיגוי של המסלול רואה בהתעמקות בהגות התיאורטית של פסיכולוגיית העצמי הזדמנות לנוכחות אנושית שיש עמה השלכות משמעותיות הן למעשה הטיפול והן למלאכת היום-יום של החיים, פיתוח היכולת האמפתית של המטפל, תרגול לקיחת אחריות שלו ואתיקה אנושית.

השיעורים התיאורטיים, ההדרכות בקבוצות קטנות, הסמינרים הקליניים ואף עבודת הסיום, כולם מהווים מצע לגדילה והזדמנות לאיסוף מתבונן של ההתנסות כולה. התכנית פונה אל מטפלים בעלי ניסיון, אשר פסיכולוגיית העצמי מדברת אל לבם ומאתגרת אותם בחלקיה התיאורטיים, הקליניים והמעשיים, אשר רואים את ההצטרפות אליה כהזדמנות לחולל שינוי בתוכם ובתוך הבית האנושי בו אנו חיים. למסיימי הלימודים במסלול תוענק תעודה בפסיכולוגיית העצמי והמעשה הטיפולי*.

***ראה הדרישות לקבלת התעודה בעמ' 114.**

מבנה תכנית הלימודים:**

הלימודים מורכבים מקורסים עיוניים, הדרכות בקבוצות קטנות, סמינרים קליניים ויתקיימו בימי חמישי בין השעות 14:15-19:45.

הסמינר הקליני החודשי יתקיים באותו יום בין 20:00-21:45.

סמינר "התהוות המטפל" יתקיים אחת לחודש לאורך שנת הלימודים הראשונה. בין הסמסטרים ובתום שנת הלימודים תתקיים סדנה בהיקף של יום לימודים שלם.

קורסים עיוניים:

בכל סמסטר יתקיימו 2 קורסים עיוניים, סה"כ 13 קורסים להשלמת הלימודים. בשנה הראשונה יתקיימו שני קורסים בכל סמסטר, סך הכול ארבעה קורסים בשנה. מהשנה השנייה ואילך, יתקיים בכל אחת מהשנים קורס שנתי רצוף לאורך השנה וקורס סמסטריאלי בכל סמסטר, סך הכול שלושה קורסים בכל שנה.

סמינרים קליניים:

1. הדרכות קליניות שבועיות:

ההדרכות תתקיימנה בקבוצות של כ-3 משתתפים, בהנחיית מדריך מצוות התוכנית. בהדרכות יביאו התלמידים את עבודתם הטיפולית השוטפת לדיון ולהתייעצות. הרכב הקבוצה והמדריכים יתחלפו אחת לשנה. ההדרכות יתקיימו במהלך הסמסטרים, בחופשת הסמסטר בחורף וכן במשך חודש אחד בחופשת הקיץ.

2. סמינר קליני חודשי:

לכלל התלמידים, בהשתתפות צוות המורים והמדריכים ובהנחייתם של ד"ר גבי מן ורענן קולקה. הסמינר יתקיים אחת לחודש, סה"כ שבעה מפגשים בשנה"ל. בכל מפגש ישמש מקרה קליני של אחד התלמידים כבסיס להארת הסוגיות התיאורטיות הנלמדות. פורום זה ייחודי למסלול לימודי פסיכולוגיית העצמי בהיותו במה לחקירה משותפת של המורים, המדריכים והלומדים של סוגיות קליניות שונות.

3. סמינר "התהוות המטפל":

בשנה א' יתקיים סמינר התהוות, אחת לחודש בין השעות 14:15-15:45. המפגש ייוחד לטיפול והרחבת תודעת המטפל, והתהוותו כמטפל של פסיכולוגיית העצמי. הסמינר ישמש מסגרת לחקירה משותפת של היות מטפל בהתייבבות אמפתית עבור המטופל.

**** ייתכנו שינויים בתכנית הלימודים.**

4. סדנאות בין-סימסטריאליות:

לכלל התלמידים, תתקיים סדנה בכל שנה במרחב הזמן בין שני הסמסטרים ובסוף השנה. הסדנאות תתמקדנה על נושאים ספציפיים כגון: הקשבה באזור האהבה - בהנחייתה של מיכל חזן, גוף-נפש או גופנפש: אי-שניות גוף-נפש בפסיכותרפיה - בהנחיתו של ד"ר יורי סלע, מפגש אינטרדיסציפלינרי - בהנחייתו של ד"ר ארז בנאי והחלום כבית גידולו הלילי של העצמי- בהנחייתה של רחל קלע.

סגל המורים והמדריכים:

דלית אבן, אלדד אידן, היילי אלון, ד"ר אשר אפשטיין, גליה אריאלי, עדנה בור, ד"ר ארז בנאי, חוה ברוך, אורנה גלס, אורנה גפני, אסתי דינור, שלומית הבר-מושיב, דפנה הומינר, תמר זיידמן, מיכל חזן, אמינה טייבר, ד"ר עפרה כהן פריד, ד"ר גבי מן, אורית נה, ד"ר יורי סלע, מיקי פטרן, ענת פרי, קלאודיה קוגן, רענן קולקה, רחל קלע, ד"ר אלי קריצמן, רינת רב-הון, איריס גבריאלי-רחבי, רות שוודרון, מירי שול בקון, אורלי שושני, טלי תמיר-אורון.

הדרישות לקבלת תעודה:

בארבע שנות הלימוד, בנוסף לסמינרים נדרשים:

1. החזקה של לפחות שלושה טיפולים פעילים עם מטופלים לכל אורך תקופת הלימודים.
2. הצגת מקרים טיפוליים במסגרת הסמינרים הקליניים.
3. בסיום הלימודים על התלמיד/ה להגיש עבודה המכילה סיכום טיפול ודיון תיאורטי המבוסס על גישת הפסיכולוגיה הפסיכואנליטית של העצמי. הנחייה על העבודה תינתן על ידי מי שאחראי על כתיבת עבודות בוועדת ההוראה.

❖ הלימודים בכל סמסטר יוכרו רק אם התלמיד השתתף בלפחות 75% של שעות הלימוד ושילם שכר לימוד כנדרש.

לעומדים בדרישות אלו תוענק תעודה על סיום הלימודים:
בפסיכולוגיית העצמי והמעשה הטיפולי

תכנית הלימודים עבור המחזור שהתחיל את לימודיו בשנה"ל 2017/2018:

כיצד מרפאת פסיכולוגיית העצמי? ד"ר עפרה כהן פריד (קורס שנתי)

פסיכולוגיית העצמי עושה את המעבר מן האדם האשם, גיבורו הכאוב של מודל הדחף הפרוידיאני, אל האדם הטרגי, זה הנושא עימו את יגון העצמי השבור, החי בשסע קיומי. זהו מעבר מפסיכולוגיה המגדירה את מהות הריפוי בהפיכת הלא מודע למודע, ובהתייבשות האני במקום בו שרר הסתמי, אל פסיכולוגיה הרואה את שיקום וריפוי העצמי, דרך החיפוש אחר וההיענות אל, מטריצה אמפאטית וזמינותם של יחסי זולתעצמי. שיקום העצמי מונח אם כן מעבר לעיקרון העונג ומעבר להסתגלות למציאות, באזורי החדווה של עצמי החי את חייו על פי גרעינו, המכיל את תמצית שאיפותיו והאידיאלים שלו.

מעשה הריפוי על פי פסיכולוגיית העצמי נגזר מהנחות יסוד אלו וככזה, הוא גוזר שורה של מעברים פארדיגמטיים עקרוניים, ביחס למודלים וזרמים אחרים בתוך רוחב יריעתה של ההגות הפסיכואנליטית, בכל הקשור למהות האדם ומהות הסבל האנושי, המקור לכאב ולפתולוגיה, מהות הריפוי וכיצד מתרחש תהליך זה. הקורס יעסוק בהתבוננות על מהלכים אלו בהתפתחות החשיבה בדבר הגורם המרפא.

בחלקו הראשון, יעסוק הקורס במיפוי נקודות-מפתח בהתפתחות החשיבה הפסיכואנליטית, טרם הופעת פסיכולוגיית-העצמי, באשר למה הוא הגורם המרפא. פרישה זו תאפשר את חידוד והבהרת הזווית אותה נטלה על עצמה פסיכולוגיית העצמי בהתייחסותה לסוגיה זו.

בחלקו המרכזי יעסוק הקורס בתרומתה זו של פסיכולוגיית העצמי, תוך דגש על חיבורו האחרון של היינץ קוהוט שיצא לאור בשנת 1984 – "כיצד מרפאה האנליזה?": תפקידה של האמפתיה ושל יחסי זולתעצמי בתהליך הריפוי; המעבר ממזיגה אמפאטית להדהוד אמפאטי; התנאים המאפשרים פתיחה של ערוץ אמפתי ועבודה על כשל אמפתי; התייחסות לסוגיית ההגנות והתנגדות על פי גישת פסיכולוגיית העצמי; המשגתו של קוהוט את הפרוש הטיפולי כיחידה בסיסית המורכבת משני שלבים: א. הבנה ב. הסבר והתייחסות למשמעותו ותפקידו של כל אחד מן השלבים; מושג ההפנמה הממירה וכינונם של מבני עצמי.

בחלקו השלישי יעסוק הקורס בקריאה מדרשית של תיאורי-מקרה, מבית-מדרשה של פסיכולוגיית-העצמי, במטרה להדגים ולדון מושגים ובעקרונות ריפויים אלו.

העברת זולתעצמי – תגלית של העברה – רינת רב-הון (סמ' א')

קוהוט גילה במהלך עבודתו הקלינית, שמטופלים רבים אינם מפתחים העברת דחף קלאסית, אלא העברה נרקסיסטית, אשר כונתה בהמשך העברת זולתעצמי. האפשרות להיעזר בטיפול נפתחה בפני מטופלים רבים אשר עד לתגלית זו נחשבו כמי שאינם יכולים להיעזר בטיפול. מדובר בהפעלה מחדש, בתוך ההעברה, של שני צרכי העצמי הבסיסיים; הצורך בנראות והצורך בהאדרה. קוהוט וממשיכי דרכו עסקו בהבנת הנוכחות הטיפולית המאפשרת להעברת זולתעצמי להיפרש במלוא עוצמתה. הקורס עוסק בהבנת שני צרכי העצמי הבסיסיים ובביטויים בהעברת זולתעצמי, ובשינויים שחלו בתפיסתו של קוהוט את הצורך השלישי, זה של שייכות ותאומות. בנוסף נעסוק בהבנת התהליכים הטיפוליים הנגזרים מהעברת זולתעצמי ביניהם החרדה מרה-טראומטיזציה, הבנת הכשל האמפתי וההפנמה הממירה, מקומו של הפירוש וזיהוי ההיבטים השונים בהעברה, אלה החדשים ואלה החזרתיים. ניעזר בדוגמאות מהקליניקה על מנת להמחיש את התיאוריה.

ויניקוט וקוהוט - פסיכואנליזה קומפלמנטרית מהפך בתפיסת האדם – עדנה בור (סמ' ב')

ויניקוט וקוהוט מכניסים לתוך הפסיכואנליזה את המימד הרוחני של הנפש: האין סופי באדם, שאי אפשר לדעת אותו – אפשר רק להיות אותו. נלמד את ההגות הפרדוקסאלית של ויניקוט ואת המימד "הקומפלמנטרי", בחשיבה של קוהוט, שמאפשרים לפסיכואנליזה לחרוג מעצמה, לגעת במוחלט, באמת החיבור שפתוחה לאדם מעבר להפצעתו כנפרד. אצל שני ההוגים, שמחוללים טרנספורמציה בתוך הפסיכואנליזה, מודגשת השעיית גבולות, שמאפשרת נגיעה במצע הרוחני של הנפש – בפוטנציאליות - וכך את כנון הוויית העצמי מתוך אי שניות אל תוך חוויה של שלמות. היכן שהיה בפסיכואנליזה הקלאסית זולת מפענח יודע את האחר, מודגשת אצל ויניקוט וקוהוט נוכחות אינטואיטיבית, פתוחה, נענית, מתחבר ומאפשרת התהוות של עצמיות. נדון בנקודות ההשקה ובהבדלים בין ויניקוט לקוהוט, נלבן סוגיות התפתחותיות וטיפוליות: מקום היצירתיות, התוקפנות, התרבות ומקום האמונה. נראה את התרומה הייחודית של כל אחד מהם לטיפול הפסיכואנליטי, ונחשוב על האיכויות של המטפל האנליטי שצומח מתוך הגותם.

שנה ג' – שנה"ל תש"פ 2019/20

התמרת התוקפנות – ד"ר גבי מן (קורס שנתי)

קורס זה יעסוק ביישום הקליני של משנתו של קוהוט במפגש עם תוקפנות על צורותיה השונות. נבחין בין אי נחת, כעס, זעם, נרקיסיסטי ואלימות חברתית כמו גם בנטיית העצמי השבור לשקר ולהתפתח בכון של פרברטי.

בניגוד לדעה הרווחת כי פסיכולוגיית העצמי אינה מתייחסת לתוקפנות, או אינה יודעת כיצד לטפל בה, אנו נבחן את האפשרות של המטפל לטפל בתוקפנות באמצעות ההבנה שמקורותיה אינם תוצרים של דחף בלבד כי אם של הקשר (קונטקסט) בלתי מספק ואי הענות הולמת לצרכי העצמי. לעיתים התוקפנות נראית לכאורה כביטוי של קוהסיביות העצמי ויש לה איכויות גרנדיוזיות. אנו נראה שלמעשה ביטויים אלה הינם סימן לשברו של העצמי, זה שהאידיאלים שלו קרסו ותוקפנותו היא אמצעי להגנה עצמית מפני חוסר אונים. לקיחת אחריות מצד המטפל ואומץ לב הינם מפתח לאפשרות להתמיר תוקפנות לאסרטיביות בריאה, ושיפוטיות לחמלה. גישה טיפולית זו עושה מקום לסבל הגלום בתוך התוקפנות ובמופע הפרברטי.

טראומה, דיסוציאציה ואמפתיה – אורית נוה (סמ' א')

הדיסוציאציה היא אחת הדרכים היצירתיות ביותר של הנפש להתמודד עם טראומה. באמצעותה, ההתרחשות הבלתי נסבלת, בשלמותה או בחלקיה, כמו גם חלקי עצמי בלתי נסבלים, נדחקים אל מחוץ לתודעה. גם העדר והזנחה שאינם מקבלים הכרה נשארים שקופים ומנותקים, וחלקי עצמי נשארים ללא קיום, מחשבה או מילים. כך נוצרים שני זרמי תודעה שאינם נפגשים וכך, ילד במצב זה, יחיה מבלי לחוות חלקים בנפשו.

הקורס יתמקד בהבנת התהליכים הנפשיים המורכבים בהתמודדות עם טראומות שונות ובאמפתיה כערוץ טרנספורמטיבי, דרכו ניתן בטיפול, להיות במגע עם החומר הנפשי המנותק, הגולמי, חסר הצורה וחסר המילים, בדרך לאיחוי והתהוות העצמי.

ההקשבה האנליטית – הזיקה בין קוהוט לביון – טלי תמיר-אורון (סמ' ב')

במרחב התיאורטי והקליני הפסיכואנליטי קוהוט וביון הם מההוגים הרדיקלים והאניגמטיים ביותר.

אני רוצה להזמין אותנו בקורס ברוח החשיבה הקוהוטיאנית-ביוניאנית לחקור יחד את האין סופיות של ההקשבה האנליטית. בפסיכותרפיה ובאנליזה כאחד. פרויד במאמרו החשוב והמרכזי על ה'לא מודע' מ'1915 מדגיש את האין סופיות של הלא מודע.

(The processes of the system Ucs. are timeless; i.e. they are not ordered temporally, are not altered by the passage of time; they have no reference to time at all.)

קוהוט וביון כל אחד מהם בדרכו הייחודית מנחה אותנו להקשיב אנליטית לאינסופיות הנפשית של האנשים שאנו מטפלים בהם. הם מתארים את הדרך שעל המטפל לעשות כדי להבין את העולם הנפשי הפנימי הייחודי מאוד של מטופליו. נעמיק בקריאה שלהם ובזיקה המיוחדת המתקיימת ביניהם. נבין לעומק את ההקשבה האמפתית של ביון לתחביר הנפשי הפסיכוי, את החקירה המתמשכת שלו להבנה מתוך קליטת הרשמים החושיים והאפשרות לשהות באי ידיעה. נעמיק באפשרויות המתפתחות שלנו כמטפלים בפסיכולוגיית העצמי להקשבה אמפתית-אנליטית לרבדים הנפשיים המודעים והלא מודעים. לאורך הקורס נקרא בכתבים ובסמינרים הקליניים של קוהוט וביון, ונקשיב מתוך הדוגמאות הקליניות של עבודתם לאופן בו הם חושבים ויוצרים את הקשבה האנליטית לעולם הנפשי של מטופליהם. נקשיב כך גם למטופלים שלנו מתוך עבודה משותפת על דוגמאות קליניות מטיפולים שלנו.

שנה ד' – שנה"ל תשפ"א 2020/21

על הסובייקטיביות והעצמיות – היסודות ההיסטוריים והפילוסופיים של

פסיכולוגיית העצמי – רענן קולקה (קורס שנתי)

מטרת הקורס הינה להניח בפני התלמידים את המסד האידיאלי של הופעת פסיכולוגיית העצמי על במת הרעיונות של הפסיכואנליזה. הקורס יבחן את ההקשרים ההיסטוריוסופיים מחוץ לפסיכואנליזה ובתוכה אשר היוו את המצע להופעת פרדיגמת העצמי של היינץ קוהוט.

הקורס יעסוק בסוגיות הפסיכואנליטיות בהשקתן לשאלות עקרוניות של הקיום הנפשי, ויבקש להניח את יסודות הלמידה של מכלול התכנית הארבע-שנתית. הסמינר יושתת על הוראת המנחה ועל קריאה מודרכת של פסיפס מדגים של ספרות מקצועית מתאימה.

לצד הנגיעה בנושאי יסוד עקרוניים, יפגיש הקורס את התלמידים עם היכרות סכמטית של מכלול עבודתו של קוהוט ונקודות ציון באבולוציה של הפרדיגמה הקוהוטיאנית; וזאת באמצעות עבודות מדגמות של דרך חשיבתו לאורך השנים, ולא דווקא דרך המאמרים המכריעים של הקורפוס הקוהוטיאני, עבודות שיוצגו במסגרת כל מרכיבי התכנית.

יצריות ויצירתיות – על מקורות האנרגיה האנושית – ד"ר אשר אפשטיין (סמ' א')
האנרגיה הליבידינלית החותרת אל סיפוק, וגרעיני העצמיות החותרים אל מימוש – יפרשו בקורס את שני צירי ההתפתחות האנושית. ההנעה האנושית שמקורה ברקמה ביולוגית יצרית דוחפת לצד הנעה של מטרות אידיאליות בעלות עצמה מושכת ממעל. הקונפליקט המהותי בין יצריות ותרבות ישווה להתקיימות העצמי במעברה המתמיד בין מבנה מגובש לבין לכידות נטולת צורה.

אמפתיה, אתיקה והתנועה לתוך האחר – איריס גבריאלי רחבי (סמ' ב')
הקורס יעסוק בהצעה הגורסת כי אתיקה ואמפתיה הן יחידת הוויה אחת. האמפתיה זקוקה לאתיקה כדי להצליח להתקיים, הלכה למעשה, ואילו האתיקה זקוקה לאקט האמפתי כדי שיהיה לה תוקף של ממש, מעבר למטפיזי. הפסיכואנליזה למן הראשית עסקה בשאלת ההקשבה לתוך-מתוך עולמו הפנימי של המטופל. גם אנחנו נעסוק בשאלות אלה: מה פרוש הביטוי "הקשבה אמפתית" וכיצד מתקיימת התנועה האתית-אמפתית לתוך האחר. לצורך דיון בשאלות אלה נקרא בעיקר טקסטים של עמנואל לוינס, טקסטים של היינץ קוהוט, של רענן קולקה ותיאורטיקנים נוספים כמו פרויד, ויניקוט, מייקל אייגן ופונטליס, ככל שיתיר לנו הזמן.

תכנית הלימודים למחזור שהחל ללמוד בשנה"ל תשע"ו 2015/2016:

שנה ד' – שנה"ל תשע"ט 2018/19

טראומה, דיסוציאציה ואמפתיה – אורית נוח (סמ' א')
הדיסוציאציה היא אחת הדרכים היצריות ביותר של הנפש להתמודד עם טראומה. באמצעותה, ההתרחשות הבלתי נסבלת, בשלמותה או בחלקיה, כמו גם חלקי עצמי בלתי נסבלים, נדחקים אל מחוץ לתודעה. גם העדר והזנחה שאינם מקבלים הכרה נשארים שקופים ומנותקים, וחלקי עצמי נשארים ללא קיום, מחשבה או מילים. כך נוצרים שני זרמי תודעה שאינם נפגשים וכך, ילד במצב זה, יחיה מבלי לחוות חלקים בנפשו. הקורס יתמקד בהבנת התהליכים הנפשיים המורכבים בהתמודדות עם טראומות שונות ובאמפתיה כערץ טרנספורמטיבי, דרכו ניתן בטיפול, להיות במגע עם החומר הנפשי המנותק, הגולמי, חסר הצורה וחסר המילים, בדרך לאיחוי והתהוות העצמי.

תוקפנות ופרברסיה בראי פסיכולוגית העצמי – ד"ר גבי מן (סמ' א')

הקורס מציע קריאה משותפת של טקסטים העוסקים בסוגית התוקפנות והעיוות הפרברטי של העצמי.

אנו נדון בשאלות אשר מעסיקות את המטפל: כיצד לפגוש תוקפנות? כיצד ניתן למוסס אותה? האם ניתן לשנות את הסתכלותנו על תוקפנות ועל פרברסיה ממקום שרואה אותן כנגזרות של גורמים מולדים, לעמדה אמפתית שעושה מקום לסבל הגלום בהן? מה הוא מקומן של חמלה ומחילה?

ההנחה היסודית שתנחה אותנו היא שתוקפנות כמו גם העיוות הפרברטי של העצמי הם מצבים תלויי קונטקסט. אופן ההתייחסות של המטפל ולקחת אחריות על ידו, הינם מפתח להתמרתם.

קריאת בית מדרש בטקסטים המוצעים תהווה בסיס לדיון על המפגש עם תוקפנות ופרברסיה בתוך השעה.

המשתתפים יתבקשו להביא דוגמאות מהקליניקה למצבים אלה ואנו נעבוד על אפשרויות להתמרה.

קוהוט וממשיכיו: הסצנה העכשווית בפסיכולוגיית העצמי – שלומית הבר-מושיב

(סמ' ב')

היינץ קוהוט חולל מהפכה בפסיכואנליזה. הוא ידע שהותיר שדות רבים בלתי חרושים ובלתי זרועים וייעד משימה זו לדורות הבאים אחריו. הוא האמין שהדבר שהוא צריך להנחיל לממשיכיו, הינה הרוח האמיצה והחומלת בה חיפש להעמיק ולהבין את רוח האדם. הקורס יפגיש אותנו עם ממשיכיו של קוהוט, אשר ניסו להעמיק ולהבהיר את מושגיו, את האופן בו נבדלים מן המושגים המוכרים בפסיכואנליזה, והאופן בו ניתנים ליישום בפרקטיקה הפסיכואנליטית. נתמקד במספר מושגים, נתבונן בהשתנות שלהם לאורך השנים וננסה להדגים את הרלוונטיות שלהם לעבודתנו. בין היתר נעמיק באבחנה בין תסכול אופטימלי לבין הענות אופטימלית או מאפשרת, משמעות הפירוש בתהליך האנליטי, הרטט בין אמפטיה לבין

אותנטיות, נשאל על קיומם של צרכי עצמי נוספים, מעבר לאלה אליהם היפנה קוהוט את תשומת הלב, ועל אופנויות נוכחות המטפל כזולתעצמי. נחשוב על הזכריות והנקביות של העבודה הטיפולית, על המבניות והעל-מבני שלה, ועל הרלוונטיות של הללו לסוגי נוכחות טיפולית.

אמפתיה, אתיקה והתנועה לתוך האחר – איריס גבריאלי רחבי (סמ' ב')

הקורס יעסוק בהצעה הגורסת כי אתיקה ואמפתיה הן יחידת הוויה אחת. האמפתיה זקוקה לאתיקה כדי להצליח להתקיים, הלכה למעשה, ואילו האתיקה זקוקה לאקט האמפתי כדי שיהיה לה תוקף של ממש, מעבר למטפיזי. הפסיכואנליזה למן הראשית עסקה בשאלת ההקשבה לתוך-מתוך עולמו הפנימי של המטופל. גם אנחנו נעסוק בשאלות אלה: מה פרוש הביטוי "הקשבה אמפתית" וכיצד מתקיימת התנועה האתית-אמפתית לתוך האחר. לצורך דיון בשאלות אלה נקרא בעיקר טקסטים של עמנואל לוינס, טקסטים של היינץ קוהוט, של רענן קולקה ותיאורטיקנים נוספים כמו פרויד, ויניקוט, מייקל אייגן ופונטליס, ככל שיתיר לנו הזמן.

הנחיות לכתיבת עבודות גמר – מסלולים מתקדמים

אחראי עבודות גמר במסלולים:

פסיכותרפיה פסיכואנליטית בגישה ההתייחסותית	ד"ר רוני באט
מצבים מנטאליים ראשוניים	אלינה שלקס
פסיכולוגיית העצמי והמעשה הטיפולי	אורלי שושני
פסיכותרפיה פסיכואנליטית קלייניאנית	ד"ר מירב רוט
הזרם העצמאי בפסיכואנליזה – פורצי דרכים	עפרה אשל

- כתיבת עבודת הגמר מהווה חלק מהדרישות האקדמיות מהלומדים במסלולי ההמשך המעוניינים לקבל תעודה.
- מטרת כתיבת העבודה היא לעשות אינטגרציה של החומרים התיאורטיים והקליניים שנלמדו במהלך הלימודים במסלול.
- כשלב מקדים לכתיבת העבודה, על התלמיד להגיש הצעה בת כמה שורות לאחראי על כתיבת עבודות הגמר במסלול ולקבל את אישורו. ההצעה תכלול התייחסות לסוגיה המרכזית שעליה הוא רוצה לכתוב, פירוט התיאורטיקנים שעליהם יתבסס וכמה מילים על הדוגמא הקלינית שתלווה את הסוגיה.
- אורך העבודה יהיה בין 3,000-6,000 מילים.
- לכותב העבודה מוקצות חמש שעות הנחייה עם מנחה שייבחר על ידו מצוות ההוראה של המסלול.
- פורמט ההגשה של העבודה יהיה תואם לפורמט ההגשה של עבודות הגמר בלימודי הליבה כפי שמפורט בידיעון התכנית (ראה עמ' 152).
- העבודה תוערך על ידי צוות המורים של המסלול וזאת בנייתוב ראש המסלול או איש סגל אחר שימונה על ידו להיות האחראי על כתיבת והערכת עבודות הגמר.
- לכל עבודה יהיה קורא אחד.
- ציון העבודה יהיה עובר או נכשל.
- משוב על העבודה יועבר לתלמיד על ידי קורא העבודה בפגישה אישית.
- דיווח בכתב על המשוב יועבר על ידי הקורא לכותב העבודה, לראש המסלול ולמזכירות.
- על מנת שכותב העבודה יהיה זכאי לקבל את התעודה בתחילת שנה"ל העוקבת, תהליך כתיבת העבודה ומסירתה לקריאה והערכה חייב להסתיים עד תחילת חודש אפריל של השנה הנוכחית.

- על הכתיבה והפרסום של העבודה יחולו כל ההגבלות הנובעות מחובת שמירת הסודיות הרפואית.
- הערה: עבודת גמר שתיכתב ותוגש להערכה מעבר לשנה לאחר סיום תכנית הלימודים במסלול תהיה כרוכה בתשלום נוסף.

קורס בחירה שנתי לתלמידי המסלולים המתקדמים

סמינר כתיבה פסיכואנליטית * – ד"ר דנה אמיר

א. הלימודים מיועדים לתלמידי המסלולים המתקדמים בתכנית לפסיכותרפיה.

כתיבת מאמרים בתחום הפסיכואנליטי/פסיכודינאמי הינה אחד האתגרים המרתקים העומדים בפני בעלי מקצוע העוסקים בתחום, והיא בעלת חשיבות רבה להתפתחות הידע הפסיכואנליטי התיאורטי והקליני כאחד. מתוך הבנה לצורך של כותבים רבים במסגרת של חשיבה ועבודה משותפת בתחום זה, התכנית לפסיכותרפיה שמחה להציע סמינר כתיבה פסיכואנליטית בהנחיית ד"ר דנה אמיר.

הסמינר מיועד לתלמידי מסלולי ההמשך של התכנית לפסיכותרפיה, ויתמקד בסוגיות שונות הנוגעות לכתיבה פסיכואנליטית, החל מסוגיות הקשורות במבנה וצורה וכלה בסוגיות הקשורות בתוכן: אופן הצגת הרעיון, הקשר בין הדוגמא הקלינית לרעיון ועוד.

הסמינר יורכב משבעה מפגשים במהלך שנה"ל תשע"ט (2018/2019), ויתקיים בימי שישי בין השעות 10:00 – 12:00 בתאריכים המפורטים בהמשך.

במהלך כל אחד משבעת המפגשים יציגו כותב אחד או כותבת אחת רעיון למאמר, וקבוצת המשתתפים תגיב אליו, מתוך הכוונה והנחייה של ד"ר אמיר. החומר המוצג יישלח למשתתפים כשבוע מראש.

יש להדגיש כי אין מדובר בסמינר לעריכת מאמרים עד שלב הפרסום אלא ביצירת קבוצה חושבת שתלווה את הרעיון למאמר ואת האפשרויות השונות להציגו ותספק בסיס לעבודה העצמאית של הכותבים בעקבות המפגשים.

מספר המקומות בסמינר מוגבל. ההרשמה לפי סדר הגעת הטפסים.

סמינר שנתי בן 7 מפגשים, ימי ו' בין השעות 10:00-12:00 בתאריכים:

26/10/2018, 23/11/2018, 21/12/2018, 25/01/2019,

22/03/2019, 24/05/2019, 21/06/2019.

סדנאות בחירה לתלמידי המסלולים המתקדמים^א

שנה"ל תשע"ט 2018/2019

א. הלימודים מיועדים לתלמידי המסלולים המתקדמים הלומדים בשנה"ל תשע"ט 2018/2019.

סדנאות בחירה מרוכזות:

נקודת המפגש בין האור והכלי לבין המכל-מוכל	רבקה מצנר
עבודתו של ויניקוט בשנותיו האחרונות	פרופ' עמנואל ברמן
טראומה וספרות	ד"ר דנה אמיר, ד"ר מירב רוט

1. מסלול מצבים מנטאליים ראשוניים מזמין אתכם לסדנא:

נקודת המפגש בין האור והכלי בקבלת האר"י לבין המכל-מוכל בתאוריה של ביון* – רבקה מצנר (סדנת בחירה מרוכזת בחופשה בין הסמסטרים)

קבלת האר"י שנכתבה במאה השש עשרה והתיאוריה של ביון דנות בכמה מושגים מרכזיים דומים אך מפרספקטיבה שונה, האונטולוגית והאפיסטמולוגית (בהתאמה). המושגים אינם חופפים, אבל דומים ברוחם או במונחים פסיכואנליטיים ב state of mind שלהם.

ביון דיבר על כך שמושגים נעשים במשך הזמן משומשים ורוויים. הוא ניסה למנוע את הפיכתם לרוויים ולאפשר את המשך החשיבה עליהם.

לדעתי, ראיית המושגים שהפכו לשגורים דרך פריזמה קבלית יכולה לתרום לריענון, לרפלקציה נוספת עליהם, על המטופלים שלנו ועלינו כמטפלים, ובעיקר כבני אדם.

בסדנא נעסוק בבחינת הדומה והשונה בין מושגי האור והכלי בקבלת האר"י לבין מושגי המכל והמוכל בתיאוריה של ביון.

במפגש הראשון נסקור בקצרה את מושגי המכל-מוכל ואת ההתפתחויות שחלו בחשיבה עליהם. ביתר הרחבה נעסוק באור והכלי הקבליים, תוך קריאה בכתביו של רבי חיים ויטאל, תלמידו של האר"י.

במפגש השני נעסוק בחיבורים בין המושגים הקבליים והפסיכואנליטיים. נעלה נקודות מבט נוספות על מושגי המכל והמוכל, נפתח יישומים קליניים. המשתתפים מוזמנים להביא מקרים מתוך הקליניקה.

סדנת בחירה בת שני מפגשים, בימי שישי ה- 18/01/2019 וה- 25/01/2019, בין השעות 09:00-13:00

2. מסלול פסיכותרפיה פסיכואנליטית בגישה ההתייחסותית מזמין אתכם לסדנא:

עבודתו של ויניקוט בשנותיו האחרונות: מקורות חדשים* – פרופ' עמנואל ברמן
(סדנת בחירה מרוכזת בחופשה בין הסמסטרים)

שנותיו האחרונות של ד"ר ויניקוט (1896-1971) ביטאו התגבשות של חשיבתו וחידוד של גישתו המהפכנית. פרסום כל כתביו באנגלית ב-12 כרכים (2016) מאפשר הבנה מלאה יותר של שלב זה, ורבים מפירותיו מתבטאים בקובץ החדש בעברית, "הפסיכולוגיה של השיגעון" (2018). בסדנה זו נקרא כמה טקסטים משנים אלה ונדון במשמעותם.

סדנת בחירה בת מפגש אחד ביום חמישי ה- 21/02/2019
בין השעות 16:00-20:00

3. מסלול פסיכותרפיה פסיכואנליטית קליינאנית מזמין אתכם לסדנא:

טראומה וספרות* – ד"ר דנה אמיר, ד"ר מירב רוט
(סדנת בחירה מרוכזת בחופשת הקיץ)

בסדנא נבקש להתבונן במושג הטראומה ולבחון מופעים ומובנים שונים של חווית הטראומה בנפש האדם, בקליניקה וביצירות ספרות. נתחקה אחר צורות שונות בהן טראומה מגולמת בנפש, וכיצד הן קשורות לסיטואציה הטראומטית, לעמדתו של מושא הטראומה וליכולתו לשאת לה עדות חיה בעת ולאחר התרחשותה.

סדנת בחירה בת מפגש אחד ביום שישי ה- 28/06/2019
בין השעות 09:00-13:30

*ההרשמה לסדנאות פתוחה לתלמידי המסלולים המתקדמים
שלומדים בשנה"ל תשע"ט 2018/2019 והינה רשות ועל בסיס מקום פנוי.

מספר המקומות בסדנאות מוגבל.

ההרשמה לפי סדר הנרשמים.

*פתיחת הסדנאות מותנית במספר המשתתפים.

לימודים מתקדמים

14/10/2018	א'	יום	היום הראשון ללימודים – מסלול קליין
15/10/2018	ב'	יום	ערב פתיחת שנה"ל של כלל התכנית לפסיכותרפיה
18/10/2018	ה'	יום	היום הראשון ללימודים – מסלולים ימי ה'
26/11/2018	ב'	יום	כנס בשיתוף עם החוג לספרות
27/11/2018	ג'	יום	כנס בשיתוף עם החוג לספרות
09/12/2018	א'	יום	חופשת חנוכה* - מסלול קליין
10/01/2019	ה'	יום	היום האחרון לסמסטר א' – מסלולים ימי ה'
11/01/2019	ו'	יום	כנס משותף של כל המסלולים
13/01/2019	א'	יום	היום האחרון לסמסטר א' – מסלול קליין
18/01/2019	ו'	יום	סדנת בחירה לתלמידי כל המסלולים המתקדמים: רבקה מצנר – נקודת המפגש בין האור והכלי בקבלת האר"י
25/01/2019	ו'	יום	סדנת בחירה לתלמידי כל המסלולים המתקדמים: רבקה מצנר – נקודת המפגש בין האור והכלי בקבלת האר"י
21/02/2019	ה'	יום	סדנת בחירה לתלמידי כל המסלולים המתקדמים: פרופ' עמנואל ברמן - עבודתו של ויניקוט בשנותיו האחרונות
28/02/2019	ה'	יום	היום הראשון לסמסטר ב' - מסלולים ימי ה'
28/02/2019	ה'	יום	ערב קליני של המסלולים המתקדמים
03/03/2019	א'	יום	היום הראשון לסמסטר ב' – מסלול קליין
21/03/2019	ה'	יום	חופשת פורים – מסלולים ימי ה'
14/04/2019	א'	יום	היום האחרון לפני חופשת פסח
14/04/2019	א'	יום	כנס של מסלול פסיכולוגיית העצמי, ד"ר גבי מן
28/04/2019	א'	יום	היום הראשון אחרי חופשת פסח
02/05/2019	ה'	יום	סמינר קליני עם ד"ר דה מאסי לסגל ותלמידי מסלול ממ"ר
03/05/2019	ו'	יום	כנס של המסלול המתקדם - מצבים מנטליים ראשוניים
09/05/2019	ה'	יום	חופשת יום העצמאות* - מסלולים ימי ה'
23/05/2019	ה'	יום	יום הסטודנט*
02/06/2019	א'	יום	היום האחרון ללימודים – מסלול קליין
03/06/2019	ב'	יום	ערב סיום שנה"ל של כלל התכנית לפסיכותרפיה
09/06/2019	א'	יום	חופשת שבועות*
20/06/2019	ה'	יום	היום האחרון ללימודים – מסלולים ימי ה'*

* ביום זה לא יתקיימו לימודים.

** בשל ריבוי חופשות החגים בסמסטר ב' בימי חמישי, על מנת להשלים את מס' השיעורים, למסלולים של ימי ה' סמסטר ב' הוארך בשבוע מעבר ללוח שנה"ל האקדמי, ויתקיים עד 20/06/19. ייתכנו שינויים בתכנית המוצעת.

**תואר שלישי (PhD) במסגרת משותפת של
התכנית לפסיכותרפיה, ביה"ס ללימודי המשך, הפקולטה לרפואה
והמדרשה לתארים מתקדמים, הפקולטה לרפואה**

מרכזת לימודי הדוקטורט מטעם התוכנית לפסיכותרפיה: ד"ר מירב רוט

מחזור הלימודים הבא ייפתח בשנת הלימודים תש"פ 2019/2020

הרשמה לקראת מאי-יוני 2019. יש לעקוב באתר.

יחידת הדוקטורט המשותפת של התכנית לפסיכותרפיה והמדרשה לתארים מתקדמים מיועדת לכתובת עבודות דוקטורט תיאורטיות אשר תוקדשנה לחקר הפסיכואנליזה וממשקיה. מטרתן הינה ליצור מרחב למחקר אקדמי תיאורטי-מושגי מעמיק ומקיף בקורפוס הידע והחשיבה הפסיכואנליטיים והפסיכו-דינאמיים, תוך שימת דגש על הממשקים ההדדיים המתקיימים בין תחום זה לבין דיסציפלינות וגופי-ידע מתחומי מדעי הרוח, החברה, החיים, הטכנולוגיה והאמנויות.

רציונאל:

קיים צורך הולך וגובר בקרב העוסקים בטיפול נפשי פסיכואנליטי/פסיכודינאמי, במסגרת אקדמית מתאימה שתהווה קורת גג להעמקה ולהרחבה של תחומי הידע בנושאים אלה ותאפשר ליצור עבודות מחקר **תיאורטיות** בתחום הפסיכואנליזה וממשקיה. הלימודים המוצעים מציעים לכך מענה במסגרת אקדמית ללמידה לתואר שלישי (PhD) בתחומים אלה. מאחר שהתכנית לפסיכותרפיה מהווה היום את הגוף הגדול והמקצועי ביותר בארץ ללימודי תעודה בפסיכותרפיה בגישה פסיכואנליטית, הרי שטבעי שהיא תהיה שותפה מרכזית בגיבושם של לימודים אלה במסגרת המדרשה לתארים מתקדמים.

אוכלוסיית היעד ללימודי הדוקטורט:

התכנית מיועדת לפסיכיאטרים (MD), פסיכולוגים (MA), ועובדים סוציאליים (MA), **בעלי תואר שני עם תזה**. עדיפות תינתן למועמדים אשר סיימו את לימודי התעודה בתכנית לפסיכותרפיה באוניברסיטת תל-אביב, או בתכנית דומה בתכניה ובהיקפה המוכרת על ידי האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה.

התכנית הינה אקדמית גרידא, ואינה מעניקה ללומדים בה ולבוגריה כול הכשרה מעשית לעסוק (practice) בפסיכואנליזה. כמו כן יודגש שמדובר בעבודות תיאורטיות (בשונה מעבודות אמפיריות, איכותניות).

קבלה לתכנית:

בהתאם לדרישות המדרשה, דרישות התכנית לפסיכותרפיה, הגשת הצעת מועמדות כתובה (פירוט בהמשך) ובכפוף לראיונות קבלה.

דרישות הלימודים נכון לשנה"ל 2018/19:

כחלק ממסגרת לימודי הדוקטורט המוצע, יהיה על כל תלמיד ללמוד 22 יח' לימוד הכוללות 6 יח' חובה ו- 16 יח' קורסי בחירה והשלמות:

6.5 יח' חובה:

0.5 **אתיקה** – פרופ' יחיאל בר אילן (המדרשה לתארים מתקדמים)

4 יח' **קורס ביו-סטטיסטיקה** – ד"ר אופק רונן (המדרשה לתארים מתקדמים), או:

מי שמציג ציון מעל 85 בסטטיסטיקה ו/או שיטות מחקר בלימודי התואר השני – יהיה פטור מקורס ביו סטטיסטיקה ויוכל ללמוד במקומו את:

4 יח' **קורס התפתחות החשיבה הפסיכואנליטית – תיאוריה וקליניקה** – ד"ר יוסי טריאסט (התכנית לפסיכותרפיה) (*מי שיחויב בקורס ביו-סטטיסטיקה יתבקש לקחת את הקורס של ד"ר טריאסט בנוסף).

2 יח' **קורס כתיבה מדעית בחשיבה ביקורתית** - ד"ר שלומית גדות (התכנית לפסיכותרפיה)

16 יח' בחירה והשלמות (מתחלקים בין המדרשה לאוניברסיטה) - נחלקות לשניים:

א. 7 יחידות לימוד במסגרת המדרשה:

1 יח' **קורס מודרנה, פוסט מודרנה, מטא-מודרנה** - ד"ר שלמה מנדלוביץ' (התכנית לפסיכותרפיה)

2 יח' **התיאוריות הפסיכואנליטיות: מוקדים, צירים, מרחבים** – ד"ר שלמה מנדלוביץ' (התכנית לפסיכותרפיה).

2 יח' **קורס מושג הסובייקט (ה'אני') בפילוסופיה החדשה (דקארט והיגל) – פרופ' צבי טאובר** (החוג לפילוסופיה)

2 יח' **קורס שיטות פרשנות סמיוטיות של טקסט תיאורטי מדעי** – ד"ר שלומית גדות (התכנית לפסיכותרפיה)

ב. 9 יחידות לימוד, אותן יש לבחור מתוך כלל הקורסים באוניברסיטה ואשר עוסקים בנושאים הרלוונטיים לכל מחקר לגופו.

מבנה ההנחיה:

צוות ההנחיה כולל מנחה, המורשה להנחות עבודות לתואר שלישי, מתוך רשימת המנחים המופיעה להלן, או, לחילופין, כול חבר סגל אחר מדרגת מרצה בכיר ומעלה באוניברסיטת תל-אביב, ויועץ-מלווה, מתוך כלל המורים של התכנית לפסיכותרפיה באוני-תל-אביב. בנוסף, מתקיים סמינר דוקטורנטים דו-שבועי, בהנחייתן של ד"ר מירב רוט, מרכזת הלימודים מטעם התכנית וד"ר רינה לזר.

מהלך הכתיבה:

במהלך השנה הראשונה מתבקש כל תלמיד/ה לגבש הצעת מחקר שתוגש לוועדה מלווה לשיפוט. הוועדה המלווה כוללת את מנחה העבודה, יו"ר ועדה מתוך אוניברסיטת תל אביב וחבר ועדה נוסף מאוניברסיטה אחרת, אשר פוגשים את התלמיד לאורך המחקר מספר פעמים ומלווים את תהליך הכתיבה שלו – לקראת סיום ההצעה, במהלך הכתיבה ולקראת סיום הכתיבה והגשת המחקר לשיפוט סופי על ידי שופטים שאינם מכירים את המועמד והעבודה עד כה. מי שלא הצליח לגבש את ההצעה במהלך השנה הראשונה זכאי לסיימה במהלך שנת הלימודים השניה. עד תום ארבע שנות לימוד הציפיה היא שניתן יהיה להגיש עבודת דוקטורט שלמה לשיפוט, בהינתן שחובות הלימוד הושלמו.

צוות המנחים המוצעים לעבודות הדוקטור:

פרופ' אלן אפטר - בית הספר ללימודי ההמשך, הפקולטה לרפואה; פרופ' שלמה בידרמן - הפקולטה למדעי הרוח; פרופ' יולנדה גמפל - בית הספר למדעי הפסיכולוגיה; פרופ' אורי הדר - בית הספר למדעי הפסיכולוגיה; פרופ' שירלי זיסר - המחלקה לספרות אנגלית ולימודים אמריקאיים, פרופ' צבי טאובר - החוג לפילוסופיה; ד"ר אורי כהן, בית הספר לחינוך; פרופ' חגי כנען - החוג לפילוסופיה; פרופ' יחיאל לבקוביץ, הפקולטה לרפואה; ד"ר שלמה מנדלוביץ, החוג לפסיכיאטריה; פרופ' חנה נוה - המחלקה לספרות; פרופ' ורד נעם, בית הספר ליהדות; פרופ' זהבה סולמון - בית הספר לעבודה סוציאלית; פרופ' ירון סנדרוביץ, החוג לפילוסופיה; פרופ' משה צוקרמן, מכון כהן להיסטוריה ופילוסופיה של המדעים והרעיונות; פרופ' נעמה פרידמן, בית הספר לחינוך ובית הספר סגול למדעי הרוח; פרופ' נעה צאודר-נעמן, החוג לפילוסופיה. בנוסף ניתן לבחור כל איש סגל מאוניברסיטת תל-אביב המורשה להנחות דוקטורט ומאשר את הנחיית עבודתו, בכפוף לאישור והסכמת מרכזת לימודי התואר השלישי.

תהליך הקבלה:

על כל תלמיד/ה אשר רוצה להגיש מועמדות ללימודים אלה לשלוח:

1. קורות חיים אקדמיים.
2. תקציר ראשוני של הרעיון לעבודות הדוקטורט, בן 2-3 עמודים, אשר מציג את נושא המחקר שהמועמד/ת מבקש/ת לחקור, ואף את אופן החקירה (מתודולוגיה) אשר הוא מבקש/ת להשתמש בו לשם חקירת הנושא שבחר/ה. (ברור שבשלב זה מדובר בניסוח ראשוני ובלתי מחייב, אך מטרתו להציג את הכיוון הכללי ואף את אופן החשיבה עליו בשלב זה)
3. שני מכתבי המלצה – רצוי מגורמים אשר מכירים את יכולת החשיבה והניסוח, העבודה העצמאית והכישורים האקדמיים של המועמד/ת.
4. תקציר של עבודת הגמר לתואר מוסמך
5. גיליון ציוני תואר שני

לשאלות נוספות ניתן לפנות לד"ר מירב רוט, מרכזת לימודי התואר השלישי מטעם התכנית לפסיכותרפיה, במייל: rothmerav@gmail.com

פורום ביון

מרכז: משה לנדאו

הרעיונות של ביון נלמדים לעומקם ומשמשים כר פורה למחשבות ורעיונות יצירתיים. במסגרת המפגשים הבאים ננסה להעלות ולנסח כמה מן הרעיונות הללו בתחומים של (state of mind)-מצב הנפש של O, חשיבה, טרנספורמציות, טכניקה טיפולית וכו'. במסגרת פורום זה יתקיימו 4 מפגשים, בימי ד' בין השעות 20:30-22:30 ובכל מפגש יתקיימו 2 הרצאות ולאחריהן יתקיים דיון עם הקהל.

12.12.2018

אמת רגשית, חופש פנימי והממד האסתטי אודות מצב הנפש של O

מרצה: משה לנדאו

אמת או חופש: הרהור אקזיסטנציאליסטי

מרצה: פרופ' שי פרוגל

מנחה: ד"ר רנה לזר

09.01.2019

תנאים של השראה-הבטים אחדים בטכניקה הפסיכואנליטית של ביון

מרצה: רובי שונברגר

טרנספורמציות בין מיתוס לתיאוריה בעזרת אופרה- atonement בשתי אופרות

של ואגנר

מרצה: ד"ר משה ברגשטיין

מנחה: משה לנדאו

06.03.2019

רוויה –אי-רוויה פרושים רווים ולא רווים-משחק הגומלין בין מחשבות והיכולת לחשיבה

מרצה: נעמה קינן

נפילה לתוך העצמי ונפילה מחוץ לעצמי בהתייחס ל"סזורה" ול"שנוי הטסטורפלי"

מרצה: נעמי בר

מנחה: אלינה שלקס

03.04.2019

מצב המינד של המטפל והאמן בדרך לפרוש וליצירה

מרצים: האמן צבי לחמן, אתי לנדאו וד"ר אילן ברנט

מנחה: אתי לנדאו

עלות הפורום: 350 ₪ (לכל ארבעת המפגשים)
(250 ₪ לתלמידי וסגל התכנית לפסיכותרפיה, לימודי המשך ברפואה, אוניברסיטת תל-אביב).

"מפגשים"

מסגרת לימודים שנתית - מפגשים - עקרונות וכלים פסיכודינמיים במפגש הטיפולי

מרכזת: גב' ריבה גור

מטרות הלימודים :

מסגרת לימודים ייחודית אשר נועדה לפתוח צוהר לעולם הנפשי הלא מודע ולאפשר למשתתפים לפתח תובנה מעמיקה של מפגשים טיפוליים מסוגים שונים והתהליכים העומדים בבסיסם. הלימודים מיועדים להקנות למשתתפים כלים חדשים ומעשיים שיסייעו בעבודתם. מסגרת הלימודים כוללת קורסים תיאורטיים ויישומיים, וכן סדנאות התנסויות.

קהל היעד ותנאי קבלה:

רופאים (M.D.), יועצים חינוכיים ואירגוניים, קלינאי תקשורת, מרפאים בעיסוק, אחים, פיזיותרפיסטים, דיאטנים ונציגי מקצועות בריאות נוספים, בעלי תואר ראשון לפחות באחד מהתחומים הנ"ל. על המועמדים להגיש קורות חיים ולעבור ראיון אישי.

הלימודים מתקיימים בימי שני בין השעות 17:00-20:30.

משך הלימודים: שני סמסטרים ובנוסף סדנא בחופשת סמסטר חורף וסדנא בחופשת סמסטר קיץ.
סה"כ 128 שעות אקדמיות.

הלימודים בכל סמסטר יוכרו רק אם התלמיד השתתף ב 75% משעות הלימוד ושילם שכ"ל כנדרש. עם סיום הלימודים יוענק אישור השתתפות.

פירוט הקורסים :

סמסטר א'

הבטים של בריאות נפשית וחולי – פרט ומערכת – נורית בר

הקורס בוחן את הזיקה של סימפטומים קליניים ואבחנות דינמיות – התפתחותיות מגוונות. בין השאר נסקרים האטיולוגיה, המהלך, התמונה הקלינית והטיפול מתוך נקודת מבט אינטגרטיבית, המשלבת את הפן הקליני עם הפן ההתפתחותי. הקורס יעסוק במגוון הפרעות בהן הפרעות חרדה, הפרעות דיסוציאטיביות, מחלות אפקטיביות, פסיכוזות והפרעות אישיות. בנוסף, יידונו סוגיות של פתולוגיה בארגונים, והיבטים של חיבור בין מחלות הפרט והמערכת.

מושגי מפתח במפגש הבינאישי – ריבה גור

הקורס עוסק בהעמקת ההבנה של היבטים פסיכודינמיים בתיאוריה ובטכניקה. במהלך הקורס ייבחנו מושגי מפתח במפגש הבינאישי כגון: המסגרת הטיפולית וגבולותיה, החוזה הטיפולי, העברה והעברה נגדית. הקורס מדגיש הבטים מעשיים ומיועד להרחיב את הכלים השונים העומדים לרשות המשתתפים בו. הקורס מעודד שיחה ודיון פתוח תוך שהמשתתפים מביאים מקרים מתוך עבודתם בטיפול, ביעוץ ובהדרכה ואלה נבחנים בראי המושגים והכלים הנלמדים.

סמסטר ב'

גורמים מחוללי שינוי בקשר טיפולי – רותי קורמן

בקורס זה יבחנו תהליכים עיקריים המחוללים שינוי במפגש טיפולי. הקורס מתבסס על שילוב זוויות ראייה של תיאוריות עיקריות שעיצבו לאורך השנים את שדה החשיבה הפסיכואנליטי ובכלל זה היסודות שהונחו ע"י פרויד, תיאוריות יחסי אובייקט (בעיקר קליין וויניקוט) ופסיכולוגית העצמי (קוהוט). במהלך הקורס נבחן כיצד מתייחסות העמדות השונות ליחסי המטפל עם המטופל ומהם הכלים שהן מציעות המסייעים לשינוי ולריפוי. יידונו מושגים כגון: הכלה, החזקה, פירוש ועוד. הדיון יתבסס על חומר תיאורטי לצד דוגמאות שיביאו המשתתפים והמרצה.

הקשבה טיפולית – מתיאוריה למעשה – ד"ר ירי גביעון

קורס שמטרתו פיתוח מיומנויות הקשבה ורגישות למימדים הפסיכודינמיים שנלמדו בקורסים הקודמים. במהלך הקורס יביאו המשתתפים דילמות וסוגיות מעבודתם ואלה ינותחו בהתאם למושגים המרכזיים. מטרת הקורס היא ליצור אינטגרציה בין החלקים התיאורטיים והמעשיים ולספק כלים ליישום החשיבה הפסיכודינמית בעבודה היומיומית.

במהלך חופשות הסמסטר תתקיימנה שתי סדנאות מרוכזות חווייתיות ותיאורטיות כאחד. פירוט תכני סדנאות יימסר בהמשך

סגל המורים והמדריכים:

גב' צ'לה בניה, גב' נורית בר, גב' ריבה גור, ד"ר ירי גביעון, מר אורי לוין, ד"ר לוסיאן לאור טצה, גב' רותי קורמן.

*התכנית שומרת לעצמה זכות לשינויים בלי למסור על כך הודעות אישיות.

סדרי הרשמה:

את טופס ההרשמה ניתן לקבל במזכירות התכנית לפסיכותרפיה ובאתר:

[http:// www.medicine.tau.ac.il/psychotherapy](http://www.medicine.tau.ac.il/psychotherapy)

יש למלא את טופס ההרשמה במלואו, לצרף צילומי תעודות על השכלה, תמונת דרכון ודמי רישום על סך 250 ₪ **באשראי או בהמחאה לפקודת אוניברסיטת תל אביב** (דמי הרישום לא יוחזרו). יש לבקש מהממליצים להעביר את ההמלצות ישירות למזכירות התכנית לפסיכותרפיה. את טופס הרישום עם המסמכים הנלווים יש להגיש עד 30/07/2018.

מועמדים העומדים בתנאי קבלה יוזמנו לראיון אישי. הודעות הקבלה תשלחנה במהלך חודשים יוני-יולי.

שכר לימוד ותנאי תשלום:

שכ"ל לשנה"ל תשע"ט 2018/2019 הינו **4,000 ₪** כולל דמי רישום. למתקבלים, דמי הרישום מהווים חלק משכר הלימוד. התשלום הנו עבור כל שנת הלימודים ויש להסדירו עד ה- 01/08/2018. ניתן לחלקו עד 5 תשלומים בהמחאות לפקודת אוניברסיטת ת"א.

תלמיד, אשר שילם שכ"ל שנתי כנדרש והודיע על הפסקת לימודיו עד שישה שבועות מפתחת שנה"ל, יוכל לקבל החזר שכ"ל, למעט 50% משכ"ל של סמסטר א'.

*לאחר תהליך הקבלה, הסדרת תשלום היא תנאי להצטרפות כתלמיד/ה בתכנית.

לוח שנה"ל תשע"ט 2018/2019

מפגשים

יום ראשון ללימודים	יום	ב'	15/10/2018
ערב פתיחת שנה"ל וטקס הענקת התעודות	יום	ב'	15/10/2018
כנס משותף עם הפקולטה למדעי הרוח המחלקה לספרות	יום	ב'	26/11/2018
כנס משותף עם הפקולטה למדעי הרוח המחלקה לספרות	יום	ג'	27/11/2018
חופשת חנוכה	יום	ב'	03/12/2018
כנס משותף של כל המסלולים	יום	ו'	11/01/2019
היום האחרון לסמסטר הראשון	יום	ב'	14/01/2019
סדנאות חורף	יום	ב'	טרם נקבע
כנסים של יתר המסלולים המתקדמים – פסיכולוגיית העצמי והמסלול ההתייחסותי	יום	ו'	טרם נקבע
יום הראשון לסמסטר ב'	יום	ב'	04/03/2019
חופשת פסח	יום	ב'	16/04-26/04/19
חזרה ללימודים אחרי חופשת פסח	יום	ב'	29/04/2019
כנס של המסלול המתקדם - מצבים מנטליים ראשוניים	יום	ו'	03/05/2019
היום האחרון ללימודים וערב סיום	יום	ב'	03/06/2019
סדנת קיץ מרוכזת	יום	ב'	טרם נקבע

מערכת שעות מפגשים 2018/2019

יום שני

20:30-19:00	18:30-17:00	
מושגי מפתח במפגש הבינאישי	הבטים של בריאות וחולי – פרט ומערכת	סמסטר א'
ריבה גור	נורית בר	
הקשבה טיפולית – מתיאוריה למעשה	גורמים מחוללי שינוי בקשר טיפולי	סמסטר ב'
ד"ר ירי גביעון	רותי קורמן	

הנספחים:

הנחיות לכתיבת סיכום טיפול ועבודת הגמר עמ' 135-140

רשימת המדריכים האישיים עמ' 141-143

רשימת המורים והמדריכים הקבוצתיים עמ' 144-145

כללי התנהגות אתית עמ' 146-154

* * * * *

הנחיות לכתיבת סיכום טיפול

מרכזת ההדרכה – נילי שור

על הסיכום להיכתב תוך הסוואת פרטים מזיהוי של המטופל/ת

שנה א': לקראת תום שנת הלימודים הראשונה על התלמיד להגיש סיכום טיפול כתוב למדריך האישי שלו. המדריך יאשר למזכירות את קבלת העבודה. את האישור להגשת העבודה למדריך, יש להגיש עד למועד הרישום לשנה"ל העוקבת. התוכן: סיכום הטיפול יתמקד בהיבטים, בשאלות ובלבטים שעלו בטיפול והובאו לדיון בהדרכה, ו/או בחלקה של ההדרכה בתהליך הלמידה והטיפול, ובהקשרים שבין תהליך ההדרכה ותהליך הטיפול. ההליך: סיכום הטיפול יערך באופן עצמאי ע"י התלמיד ויובא לדיון למדריך האישי. היקף העבודה 5-6 עמודים. הערכה: המדריך האישי יקרא את העבודה וייתן את המשוב לתלמיד עם העתק למזכירות. * הגשת סיכום טיפול הנה תנאי מעבר לשנת הלימודים הבאה.	
שנה ב': בתום שנת הלימודים השנייה על התלמיד להגיש סיכום טיפול כתוב למדריך האישי שלו. המדריך יאשר למזכירות את קבלת העבודה. את האישור להגשת העבודה למדריך, יש להגיש עד למועד הרישום לשנה"ל העוקבת.	
התוכן: בדומה לסכום הטיפול של שנה ראשונה, עם הרחבה תיאורטית של רעיון או מושג שעולה מתוך העבודה הטיפולית, והדגמה כיצד בא לידי ביטוי בעבודת הטיפול וההדרכה. ההליך: הסיכום יערך ע"י התלמיד באופן עצמאי ויובא לדיון למדריך האישי. היקף העבודה הנו 7-8 עמודים. הערכה: המדריך האישי יקרא את העבודה וייתן את המשוב לתלמיד עם העתק למזכירות. *הגשת סכום טיפול הנה תנאי מעבר לשנת הלימודים הבאה. **סיכומי טיפול יעברו גריסה לאחר הקריאה באחריות המדריך הקורא.	
המלצה: במידה והתלמיד ירצה, ניתן לבחור מהרעיונות שעולים מהסכום נושא להרחבה לעבודת גמר. המדריך והמונח יוכלו לגבש רעיון להצעה לעבודה, מחשבה על מנחה מתאים לנושא וצעדי המשך נוספים להתחלת כתיבה. ניתן לפנות גם לכל אחד מחברי וועדת עבודות גמר לקבלת עזרה בקישור למנחה לעבודה.	

הנחיות לכתיבת עבודת גמר

יו"ר ועדת עבודות גמר - מיקי תודר-גולדין

כתיבה והגשה של עבודת גמר, על פי התקנות, מהווה חלק מהדרישות האקדמיות מהלומדים ותנאי הכרחי לקבלת תעודת בוגר התכנית לפסיכותרפיה.

מטרתה של כתיבת העבודה היא לעשות אינטגרציה בין החומרים התיאורטיים שנלמדו במהלך הלימודים בתכנית לבין העבודה הקלינית שנעשתה על ידי הכותב ובהתייחסות גם לתהליך ההדרכה שליווה את העבודה הקלינית. העבודה יכולה להיבנות מתיאור מקרה טיפולי אל עבר התיאוריה/ות שמסבירה/ות את מהלכו או להעמיד במרכזה מושג תיאורטי מסויים אותו ידגים הכותב דרך מספר ויניטות קליניות מעבודתו.

כל שימוש בדוגמאות קליניות מחייב הסוואה קפדנית של פרטי המטופלים, באופן שלא יאפשר את זהויותם, על פי כללי השמירה על סודיות רפואית.

הכותבים רשאים ואף מוזמנים להעשיר את העבודה דרך חומרים נוספים מתחומי עניין נוספים שלהם, אולם אלו בגדר תוספות והרחבות לעבודה המבוססת על פסיכותרפיה פסיכואנליטית.

לא ניתן להגיש עבודה שהוגשה במסגרת לימודית אחרת.

כשלב מקדים לכתיבת העבודה, על התלמיד להגיש הצעה בת כמה שורות לאחרית על עבודות הגמר ולקבל את אישורה. ההצעה תוגש במייל או בפקס ותכלול התייחסות קצרה לסוגיה המרכזית שעליה רוצה הכותב לכתוב, התייחסות לתיאוריות ולתיאורטיקנים שעליהם תתבסס הכתיבה וכמה מילים על הדוגמא הקלינית שתלווה את הסוגיה.

ניתן להגיש את העבודה לאחר סיום כל חובות הלמידה וההדרכה, לרבות הגשת סכומי טיפול. הצעת העבודה תוגש עד לתחילת שנת הלימודים העוקבת של הכותב (מסיימי שנה ג'), והעבודה תוגש לכל המאוחר עד לסוף חודש אפריל של שנת הלימודים העוקבת. הגשה במועדים אלה אינה כרוכה בתשלום. הגשה במועד מאוחר יותר של ההצעה והעבודה תחויב בתשלום נוסף. ככלל, ניתן להגיש עבודת גמר לא יאוחר משבע שנים מיום תחילת הלימודים בתכנית. במידה וישנה חריגה מטווח זה, על התלמיד לפנות לוועדת חריגים.

לאחר אישורה של ההצעה יבחר הכותב מנחה לכתיבה. סיוע במציאת מנחה ניתן לקבל על ידי חברי וועדת עבודות הגמר. כל אנשי הסגל בתכנית מוסמכים להנחות את הכתיבה. בקשות חריגות למנחים מבחוץ יועלו לאישור הוועדה. הכותב חייב לקבל את אישורה של הוועדה למנחה שנבחר.

לכותב ולמנחה העבודה מוקצות עשר שעות הנחייה. התנהלות ההנחיה תקבע בין השניים.

היקף הכתיבה הינו בין עשרים לשלושים עמודים מודפסים וביניהם עמוד שער בעברית ואנגלית, תקציר ורשימה ביבליוגרפית (פורמט מדויק ניתן לראות בידיעון התכנית (עמוד 140)).

לאחר שהמנחה יאשר את העבודה, ישלח הכותב עותק מוצפן למזכירות החוג. יו"ר ועדת עבודות הגמר תעביר את העבודה לקריאה של שני קוראים מצוות עבודות הגמר ובשילוב קוראים חיצוניים, בהתאם לשיקולי הוועדה.

הוועדה תשתדל להתאים את קוראי העבודה לנושא ולגישה בה נכתבה העבודה.

ציון העבודה יהיה עובר או נכשל.

משוב על העבודה יועבר לתלמיד על ידי קוראי העבודה בפגישה אישית.

דיווח בכתב על המשוב יועבר על ידי הקוראים לכותב העבודה, למנחה ולמזכירות.

על הכתיבה והפרסום של העבודה יחולו כל ההגבלות הנובעות מחובת שמירת הסודיות הרפואית.

בעקבות פרסומים של עבודות גמר כמאמר או כהרצאה, ברצוננו להבהיר שכל פרסום של עבודה או חלקים ממנה, בעל פה או בכתב, מחייב את ציון שמה של התכנית לפסיכותרפיה, שם המנחה ואת היות העבודה חלק מדרישות הלימודים בתכנית.

דוגמת הכותר של סיכום טיפול

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
ביה"ס ללימודי המשך ברפואה
התכנית לפסיכותרפיה

סיכום טיפול
(לשנים א' – ב')

מוגש ע"י: שם פרטי + משפחה
מס' הטלפון

תלמיד/ת שנה:

מדריך/ה: שם פרטי + משפחה

תאריך: חודש, שנה

דוגמת הכותר והשער של עבודת גמר. הדוגמא באנגלית בעמוד הבא

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
ביה"ס ללימודי המשך ברפואה
התכנית לפסיכותרפיה

נושא העבודה באותיות מודגשות

מוגש כעבודת גמר לקבלת
תעודה בפסיכותרפיה

ע"י: (שם הכותב)

מנחה העבודה: (שם המנחה)

תאריך: חודש, שנה

Tel Aviv University
Sackler Faculty of Medicine
School of Continuing Medical Education
Program of Psychotherapy

Title (Capital letters)

Presented in partial fulfillment of the requirements for a
Diploma in Psychotherapy

Submitted by: (Name of the Author)

Supervised by: (Name of Supervisor)

Date: Month, Year

רשימת מדריכים אישיים בשנה"ל תשע"ט 2018/2019

* כולם מדריכים במבוגרים, אלו שיש לידם ☺ מדריכים גם בילדים.

תואר	שם מלא	הדרכת ילדים	עיר
ד"ר	אביב אלכס		תל אביב-יפו
גב'	אהרונסון כהן נילי	☺	תל אביב-יפו
ד"ר	אולמן חנה		רחובות
גב'	אוריין חנה		רמת גן
מר	אידן אלדד	☺	ירושלים
גב'	אייזן צביה	☺	הרצליה
גב'	אלבק ארנה		תל אביב-יפו
מר	אמיתי אשר		רמת השרון
גב'	אפלכאום פלד טליה		תל אביב-יפו
גב'	אשר סילביה	☺	תל אביב-יפו
גב'	בן אמו איזבל	☺	הרצליה
גב'	בניטה רחל		תל אביב-יפו
גב'	בנקיר עירית	☺	רמת השרון
גב'	בר נוף לילי		רעננה
ד"ר	ברגשטיין משה		רמת השרון
גב'	ברוך חוה		תל אביב-יפו
גב'	ברנע דורית		תל אביב-יפו
גב'	ברנע תמר		הרצליה
גב'	ברקן אהובה		תל אביב-יפו
גב'	גולדשטיין שרה		תל אביב-יפו
ד"ר	גרנק מישל		רשפון
גב'	דינור אסתר	☺	כפר סבא
גב'	דרור-שיבר תמי		תל אביב-יפו
גב'	וייס וונדי		תל אביב-יפו
גב'	וינטראוב אלישבע	☺	חיפה
גב'	וקשטיין חנה		ראשון לציון
גב'	זופניק מונה	☺	גבעתיים
ד"ר	זינגר מאזאס ליליאנה		כפר סבא
גב'	זכרין רות		תל אביב-יפו
גב'	זלינגר מיכל	☺	הרצליה
מר	זקס חגי		כוכב יאיר
גב'	חזן ניצה		גבעתיים
גב'	חזקיהו יעל	☺	תל אביב-יפו
גב'	חסון כץ אורלי		תל אביב-יפו
גב'	טופילסקי דיאנה		תל אביב-יפו
גב'	טורקניץ ידידה	☺	תל אביב-יפו
גב'	טלר אירית		תל אביב-יפו

רשימת מדריכים אישיים בשנה"ל תשע"ט 2018/2019 - המשך
 * כולם מדריכים במבוגרים, אלו שיש לידם ☺ מדריכים גם בילדים.

תואר	שם מלא	הדרכת ילדים	עיר
גב'	טלרנט ענת	☺	תל אביב-יפו
גב'	טפר מיכל		הרצליה
ד"ר	טריאסט יוסף		תל אביב-יפו
גב'	טריף יעקובה	☺	תל אביב-יפו
גב'	יופה-ינקלוביץ נאווה	☺	מודיעין
גב'	ירון-מלמד לילי		קרית-אוונו
גב'	לביא נורית		תל אביב-יפו
ד"ר	לוי דניאל		ראשון לציון
גב'	לולב דורון		עין החורש
ד"ר	לזר רינה		תל אביב-יפו
מר	ליכטמאייר מרכוס		מבשרת ציון
גב'	לרמן שוורצמן איריס	☺	הרצליה
גב'	מאיר טפרברג יעל		קיסריה
גב'	מוהבן אגסי ליאורה		אבן יהודה
גב'	מילר איריס	☺	צופית
מר	מילר יואל	☺	כפר סבא
גב'	מילר נעמי	☺	כפר סבא
ד"ר	מן גבראלה		כפר שמריהו
מר	מסצ'יאני אלברטו	☺	רמת השרון
מר	נח אורי		תל אביב
גב'	ניר עדית		ירושלים
גב'	סובול יהודית	☺	תל אביב-יפו
גב'	סמואל יעל		רעננה
גב'	ספורטא ריבה	☺	רמת גן
ד"ר	עפר גילה		תל אביב-יפו
גב'	ערן דפנה		הרצליה
גב'	פטרן מיקי		רשפון
גב'	פרגו גופר רוני	☺	רעננה
גב'	פרוני אמיליה	☺	ירושלים/תל אביב
גב'	פרץ-צדוק יפה	☺	תל אביב-יפו
גב'	צאן חגית		יהוד
גב'	צדוק טסה	☺	תל אביב-יפו
ד"ר	קבילי דורית	☺	הרצליה
גב'	קולקר שרה		תל אביב-יפו
גב'	קורמן רות		תל אביב-יפו
מר	קיטרון דוד		תל אביב-יפו
גב'	קלע רחל	☺	רמות השבים
גב'	קפלינסקי מרגלית		תל אביב-יפו
גב'	קריגר חיה	☺	ראשון לציון

רשימת מדריכים אישיים בשנה"ל תשע"ט 2018/2019 - המשך
 * כולם מדריכים במבוגרים, אלו שיש לידם ☺ מדריכים גם בילדים.

שילת		רב הון רינת	גב'
תל אביב-יפו		רוז ג'רמי	מר
כפר סבא	☺	רוזנבאום שרה	גב'
תל אביב-יפו		רוט מירב	ד"ר
תל אביב-יפו		רז-שילוח חמוטל	גב'
כרמי יוסף		ריינשרייבר חנה	גב'
תל אביב-יפו		שוורץ חוה	ד"ר
גבעתיים	☺	שונברגר רובי	מר
הרצליה		שור אורנה	גב'
סביון		שור נילי	גב'
תל אביב-יפו	☐	שושני מיכאל	ד"ר
ירושלים		שטוקמן דליה	גב'
רמת השרון		שטראוס רונה	גב'
קדימה		שטרסבורג שרון	גב'
תל אביב-יפו		שכטר מירה	גב'
הוד השרון		שלגי בעז	ד"ר
רמת השרון		שפירא-ברמן עפרית	ד"ר
תל אביב-יפו		תודר-גולדין מיקי	גב'
תל אביב-יפו		תימור אלונה	גב'
כפר סבא	☺	תמרקין רחל	גב'

רשימת המורים המלמדים בשנה"ל תשע"ט 2018/2019

גב' אלבק אורנה	גב' הלוי סנדרה
ד"ר אמיר אילן	גב' המאירי ולדרסקי עירית
ד"ר אמיר דנה	ד"ר הררי חגי
גב' אשוח סמדר	גב' וקשטיין חנה
גב' אשל עפרה	ד"ר זיו-ביימן שרון
ד"ר באט רוני	ד"ר זיו אפי
גב' בדנס נגה	גב' זכרין רות
גב' בודור-ריש סיגלית	גב' חזן ניצה
גב' בור עדנה	גב' חנין יעל
ד"ר ביינארט שלמה	גב' חסון-כץ אורלי
פרופ' בלס רחל	פרופ' טאובר צבי
ד"ר בן אמו איזבל	גב' טלרנט ענת
ד"ר בן ארי-סמירה קרין	גב' טפר מיכל
גב' בניה צ'לה	ד"ר טצה-לאור לוסיאן
מר בקר אבי	ד"ר טרבס אילן
גב' בר נורית	גב' טריאסט יהודית
גב' בר נעמי	ד"ר טריאסט יוסי
ד"ר ברגשטיין משה	גב' טריף יעקבה
ד"ר ברושי יואב	ד"ר ידלין-גדות שלומית
ד"ר ברמן אבי	גב' יופה נאווה
פרופ' ברמן עמנואל	ד"ר כהן פריד עפרה
גב' ברנע דורית	גב' כספי נאירה
גב' ברק-מלמד עידית	ד"ר לאור אילנה
גב' ברקן אהובה	ד"ר לב גדעון
ד"ר גביעון ירי	גב' לובלינסקי אירית
גב' גבריאלי-רחבי איריס	ד"ר לוי דני
מר גולדיוק הוגו	ד"ר לזר רינה
גב' גולדשמידט-היימן אילנה	ד"ר לנדאו גילה
גב' גור ריבה	מר לנדאו משה
גב' גוריון מיכל	מר מילר יואל
גב' גמפל גלית	ד"ר מן גבי
פרופ' גמפל יולנדה	מר מסצ'יאני בטו
מר דורבן יהושע (שוקי)	גב' מצנר רבקה
ד"ר דיאמנט אילן	גב' נוה אורית
גב' דיטרוי אנקה	ד"ר נוסקביץ' אבי
גב' דינור אסתי	גב' ניר עדית
גב' הבר-מושיב שלומית	גב' סגל רות
גב' הדרי אורנה	ד"ר סלאבין ג'ונתן
מר הדרי גדעון	ד"ר סלאבין מל
גב' הירש-נפחן מלכה	גב' ערן דפנה

רשימת המורים המלמדים בשנה"ל תשע"ט 2018/2019 - המשך

ד"ר	פולק תמי
גב'	פטרן מיקי
ד"ר	פכלר עמית
ד"ר	פלדמן אליהו
גב'	פלדפוגל דורה
מר	פרגו-גופר עמי
גב'	צאן חגית
גב'	צדוק טסה
מר	קולקה רענן
גב'	קורמן רותי
גב'	קינן נעמה
גב'	קפלינסקי מרגי
גב'	רב-הון רינת
ד"ר	רוט מירב
גב'	רז-שילוח חמוטל
גב'	רחמני מיקי
גב'	שביט נעמי
גב'	שומן ענת
מר	שונברגר רובי
ד"ר	שור הנרי
גב'	שור נילי
גב'	שושני אורלי
ד"ר	שטרית-וטין ויויאן
ד"ר	שטרית שרון
גב'	שטרסבורג שרון
ד"ר	שלגי בעז
מר	שלוש ממי (מאיר)
גב'	שלקס אלינה
גב'	תימור אלונה
גב'	תמיר-אורון טלי

כללי התנהגות אתית

לסגל ולתלמידי התכנית לפסיכותרפיה

הקדמה

למה אתיקה בתכנית לפסיכותרפיה

תהליך הלימוד וההכשרה בפסיכותרפיה מיועד להקנות רמה מקצועית טובה בעזרה למטופל והבנה לתהליכים הנפשיים המתרחשים בטיפול ובהדרכה. אתיקה וכלליה הנם חלק בלתי נפרד מתהליך זה.

האתיקה – תורת המידות הטובות, הנה מקצוע פילוסופי, הדן בבעיות ובשיפוטיות מוסריים, תוך התייחסות למעטפת החברתית. כללי האתיקה מספקים מערכת ערכים וכללי התנהגות המנחים אנשי מקצוע בכלל ופסיכותרפיסטים, במקרה שלנו בפרט, בעבודתם המקצועית. הם מכילים עקרונות, כללים ואמות מידה ייחודיים, אליהם ניתן ויש לשאוף להגיע.

בשנים האחרונות התפתחה מודעות נרחבת לחשיבותו של המרכיב האתי בקשר הטיפולי, כאשר בבסיסו כבוד האדם. מכאן גם חשיבותו בתהליך הלימוד וההדרכה של פסיכותרפיה. הסיטואציה האינטימית בטיפול הפסיכותרפויטי ובהוראתו עלולה ליצור מצבים מורכבים הקשורים במהותם לדילמות אתיות. כך גם בתהליך הלימוד וההדרכה בפסיכותרפיה. מזכיר כמה מהשטחים, בהן יכולות להופיע בעיות אלו במודע או שלא מודע: העברה והעברה נגדית, הזדהות השלכתית, תהליכים מקבילים בטיפול והדרכה, גרסיה, שיפוט לקוי, אינטנסיביות יתר בקשר הטיפולי ומצבים של נאמנויות כפולות של חברי הסגל והתלמידים בתפקידיהם השונים.

לאור סיטואציות ייחודיות אלו יש צורך בקוד אתי בתכנית לפסיכותרפיה שתייחס וידגיש אספקטים אתיים הקשורים הן לתהליך הפסיכותרפויטי והן לתהליך הלמידה וההוראה. לקוד ההתנהגות האתית יש תפקיד חשוב בהגברת המודעות לדילמות אתיות בעת העיסוק במקצוע. הקוד אינו עוסק בחוק הגם שקיימת זיקה בין אתיקה וחוק. קוד אתי זה יכול על סגל התכנית והתלמידים(עובדים סוציאליים, רופאים ופסיכולוגים) ויבוא בנוסף לקוד האתי של כל מקצוע המיוצג בתכנית שלנו ולתקנון המשמעת של האוניברסיטה.

תפקידיה של וועדת האתיקה :

1. להגביר ערנות ומודעות לאתיקה אצל התלמידים וחברי סגל ההוראה וההדרכה.
 2. להביא להתייעצות, ליבון ודיון דילמות בתחום האתי.
 3. להפיץ כללי ההתנהגות האתית.
 4. לברר תלונות ספציפיות הנוגעות להפרת כללי האתיקה ע"י התלמידים וחברי הסגל. בתום הבירור תעביר הוועדה מסקנותיה, כולל המלצותיה האופרטיביות, לראש התוכנית.
 5. לעדכן באופן שוטף את כללי ההתנהגות האתית של התוכנית, בעקבות אירועים שעלו לדיון בוועדת האתיקה והניסיון שרכשה הוועדה בעבודתה.
- כללי התנהגות אתית ינחו את עבודת הפסיכותרפויט במסגרת הלימודים וההוראה בתכנית ובעבודתו המקצועית היום יומית.

וועדת האתיקה בתכנית לפסיכותרפיה

א. חברות בוועדת האתיקה

1. וועדת אתיקה תמנה שבעה חברים, נציגי שלושת המקצועות: פסיכולוגים, עובדים סוציאליים ורופאים.
2. חברי ועדת האתיקה יבחרו על-ידי ועדת ההוראה, באישורו של ראש התכנית.
3. יו"ר הוועדה ייבחר ע"י וועדת אתיקה מבין חבריה.
4. אחת לשנתיים יוחלף אחד מחברי הוועדה.
5. יו"ר הוועדה יתחלף פעם בארבע או שש שנים עפ"י החלטת הוועדה.
6. חברים חדשים יוצעו ע"י חברי וועדת האתיקה ויקבלו את אישורה של וועדת ההוראה.
7. מורים ומדריכים שמעוניינים להיות חברים בוועדה יציעו את עצמם לחבר בוועדת האתיקה או ליו"ר התכנית.

ב. מטרות הוועדה

ועדת האתיקה משמשת כוועדה מייעצת לראש התכנית ולוועדת הוראה בכל הקשור ל:

1. איתור והגברת מודעות לאתיקה, לדילמות אתיות, ולכללי התנהגות אתית.
2. טיפול בתלונות ספציפיות שיוגשו על תלמיד, מורה או מדריך בתכנית

הוועדה ממליצה, ששני התחומים הנ"ל יהיו בטיפול, בהנחה, שהלימוד והעיסוק התיאורטי בצד היישום המעשי מהווים תהליך מפרה ומסייעים בגיבוש דרכי חשיבה ועקרונות לתחום האתיקה.

ג. תפקודה של וועדת האתיקה:

1. הוועדה תעמוד לרשות ראש התכנית, ועדת הוראה, סגל ההוראה וההדרכה, הצוות והתלמידים. מומלץ להפנות אליה שאלות עקרוניות בתחום האתיקה וכן תלונות ספציפיות.
2. תלונות תופנה ליו"ר וועדת האתיקה במכתב סגור וחתום ע"י המתלון דרך מזכירות התכנית ותטופלנה בסודיות מרבית.
3. מגיש התלונה ייתן הסכמה בכתב לכך שתלונתו תובא לידיעת נושא התלונה (הנילון).
4. הוועדה תיידע את הנילון (נושא התלונה) על התלונה שהוגשה נגדו ותאפשר לו להגיב בכתב או בע"פ, לבחירתו, תוך חודש ימים.
5. תלונה אנונימית תובא לדיון ברמה העקרונית בלבד.
6. לאחר בירור ודיון בתלונה תשיב הוועדה בכתב לנילון (נושא התלונה) ולמתלון, תפרט את מסקנותיה והמלצותיה בליווי ההנמקות.
7. מסקנות הוועדה והמלצותיה יוגשו לראש התכנית.
8. ראש התכנית ישיב לוועדת האתיקה על אופן יישום ההמלצות.

שמירת סודיות

1. שמירת סודיות חלה על כל העובדים והלומדים בתכנית לפסיכותרפיה.
2. הסודיות חלה על כל מידע, שמקורו במטופל, במטפל המודרך, במדריך ובעמיתים.
3. בחוזה הטיפול תידון האפשרות שהטיפול יובא להדרכה או להתייעצות עפ"י שיקול דעתו של המטפל.
4. בחוזה ההדרכה תיכלל האפשרות, שמידע אודות הטיפול וההדרכה יוצג בפני הפורום הרלבנטי בתכנית לפסיכותרפיה.
5. חובת סודיות המידע לא תופר, למעט בקרים הבאים:
 - א. עפ"י דרישת החוק.
 - ב. כאשר המחויב בשמירת סודיות המידע נתבע בהליך משפטי אזרחי, פלילי, משמעתי או אתי, הקשור לטיפול או להדרכה.
6. ניתן כתב ויתור על חובת שמירת הסודיות על ידי המטופל או אפוטרופסו. יש לוודא שלא הופעל לחץ למתן כתב הויתור, ושהמטופל מודע לתוצאות האפשריות ממתן או אי מתן מידע. כמו כן, יש לציין, כי הויתור ניתן לאדם מסוים / או למטרה מסוימת.
7. כאשר מספר אנשים שותפים לסיטואציה הטיפולית והלימודית, הויתור צריך להינתן ע"י כל אחד מהמשתתפים.
8. בהדרכה ובהוראה חייבים לנקוט צעדים נאותים על מנת להסוות באופן מוחלט את זהות המטופל.
9. בדיונים הנוגעים לתלמיד התכנית יש להימנע מדיונים פומביים לא הכרחיים.
10. יש לשים לב בדיונים לקשיים הנובעים מקשרים כפולים.
11. בפרסום חומר מטיפול ומהדרכה, במאמר או בהרצאה, אין לחשוף מידע מזהה שעשוי לזהות את מטופל אלא א"כ התקבל אישור מפורש מהמטופל. במידה ומוצג חומר שאין בו מידע מזהה, ללא קבלת אישורו של המטופל, יש להקפיד הקפדה מרובה על כך שלא יהיה בו כל חומר מזהה שהוא (ביוגרפי, נסיבתי וכו').

מקצועיות ויושר

חברי התכנית לפסיכותרפיה, מורים, מדריכים ותלמידים:

- א. יתחייבו לשמור על כבוד מקצועם ומקצוע הפסיכותרפיה. עליהם לשקוד על התפתחות מקצועית מתמדת ולהרחיב את מיומנותם המקצועית בידע עכשווי ורלוונטי באופן קבוע. עליהם להכיר במגבלותיהם ולעסוק רק בתחומים ובשיטות בהן הוסמכו. אם יתנסו בשיטות חדשות להם לצורך למידה, יעשה טיפול זה תוך הדרכה.
- ב. יקפידו על הגינות, אמינות ויושר בטיפול, בהוראה ובמחקר, תוך שמירה על כבוד המטופל.
- ג. לא יציגו מידע מטעה על מקצועם, עיסוקם או על אחרים העוסקים בו.
- ד. לא יבצעו שירותים מקצועיים שהינם מעבר להכשרתם וניסיונם ואם הם עדיין בשלב הלמידה לא יטפלו ללא ליווי, הדרכה והכוונה.
- ה. ידייקו בהצגת הכשרתם המקצועית לפי התעודות והאישורים שבידיהם וישתמשו בתואר רק אם הוסמכו לכך.
- ו. ידווחו למטופל, לתלמיד ולעמית על דרכים חלופיות לטיפול בו הם מיומנים, אם יש טיפול חלופי עדיף.
- ז. יפנו לייעוץ מקצועי כאשר המצב או המקרה מצדיק זאת.
- ח. יודיעו לוועדת האתיקה של התכנית לפסיכותרפיה על הפרה, לכאורה, של כללי האתיקה ע"י חבר התכנית, אם במסגרת פעולתו בתכנית או מחוצה לה, - תדון הוועדה לאתיקה בעניינו. באם התלונה נוגעת להפרה שנעשתה מחוץ למסגרת התכנית, יופנה המתלון גם לאיגוד המקצועי אליו שייך הנילון.

אחריות לגבי המטופל

- א. יש להעביר את תוכן החוזה הטיפולי בתחילת התהליך הטיפולי.
- ב. על המטפל להתייחס למטופל בכבוד וביושר, תוך הכרה בערכו העצמי ובכבודו כאדם ולהתייחס בהבנה ובאמפטיה למחשבותיו, רגשותיו, מעשיו.
- ג. על המטפל לפעול בנאמנות לטובת המטופל ועפ"י שיקול דעת מקצועי בלבד, הנקי מכל שיקולים זרים.
- ד. מטפל מחויב להימנע מכל אפליה שהיא על רקע מין, גזע, דת וכד'.
- ה. על המטפל לעשות את המירב למתן טיפול נאות
- ו. מטפל מחויב להימנע מלנצל לרעה את אמונו ותלותו של המטפל בו. וכן עליו להימנע מקיום קשרים כפולים אישיים או עסקיים
- ז. המטפל ימסור למטופל מידע ברוח חוק זכויות החולה.
- ח. המטפל יקיים קשר טיפולי כל עוד סביר שהטיפול ייטיב עם המטופל.
- ט. מטפל לא ינטוש ולא יזניח מטופל במהלך הטיפול בלא לקבוע סידורים סבירים להמשך הטיפול, ויעזור לו בקבלת שירותים טיפולים חלופיים, בתיאום עמו.
- י. המטפל עשוי להיות משוחרר מאחריותו אם המטופל הפר את החוזה הטיפולי. במקרה כזה מומלץ להתייעץ עם ועדת אתיקה הן לגבי החוק והן כללי האתיקה של מקצוע המטפל.
- יא. מטפל המעוניין להקליט או להסריט, או לתת לצד שלישי מקצועי אפשרות לצפות בתהליך הטיפולי, יבקש את הסכמת המטופל מראש ובכתב, ויכבד את סירובו, ללא הפעלת לחץ.
- יב. חל איסור מוחלט על קיום קשר מיני עם מטופל/ת בתקופת הטיפול. אין לקיים קשר מיני במשך שלוש שנים לאחר סיום הטיפול בגלל אספקטים של העברה והעברה נגדית. לאחר פסק הזמן יש לשקול את הנסיבות.
- יג. תכובד זכותו של המטופל לקבל החלטות כולל ההחלטה על הפסקת הטיפול. המטפל יסייע למטופל בהבנת משמעות החלטותיו, תוצאותיהן ואחריותו לגביהן. לאחר שהתקבלה ההחלטה יכבד המטפל את רצון המטופל ויסיע ככל יכולתו.

אחריות מורה/מדריך כלפי התלמידים

- א. המורה יתן מידע מדויק וכתוב על החומר הנלמד, על שיטות הלימוד על התעודה או האישור שיקבל בסיום ואפשרויות השימוש בהם. הוא ילמד רק חומר שהוא בתחום מיומנותו.
- ב. על המדריך/מורה המחויבות לדאוג לתנאי הדרכה נאותים
- ג. מתוך מודעות למעמדו רב ההשפעה ימנע המדריך/מורה מלנצל אמונם ותלותם של התלמידים, מתמחים ומודרכים בו.
- ד. בתקופת ההוראה/הדרכה אין לקיים קשרים מיניים בין מדריך/מורה למודרך/תלמיד.
- ה. המדריך/מורה ימנע מניצול המודרך/התלמיד בקשרים עסקיים ומעידוד או יצירת ציפיות שאינן מוצדקות ומעוגנות בקשר המקצועי גרידא.
- ו. על המדריך לדאוג לכך שתהיה הידברות סדירה בינו לבין המודרך. עליו להבהיר הציפיות ממנו וכיצד הוא עומד במטלות שהוטלו עליו ולעודד את המודרך לשתף את המדריך בתגובותיו להדרכה.
- ז. יש לקיים דיוני הערכה על התלמיד במסגרת המצומצמת ההכרחית ולהימנע מקיום דיונים פומביים.
- ח. על המדריך/מורה לתת את דעתו לרמה המקצועית ולהתנהגות האתית של המודרך. עליו להסב את תשומת לבו של המודרך כאשר הוא מפר את חובותיו האתיות, המדריך יביא זאת לידיעת האחראים להכשרה, תוך שהוא מיידע את המודרך על כך.
- ט. אם המטפל המודרך הנו מומחה(מוסמך), המטפל הוא האחראי לטיפול שהוא נותן. אם אינו מוסמך, האחריות המקצועית היא גם של המדריך.

אחריות כלפי העמיתים

מורה/מדריך ותלמיד

- א. יתייחסו זה לזה בכבוד, הגינות ותום לב.
- ב. ישמרו בסוד כל מידע אישי שיגיע לידיעתם במגעים המקצועיים עם העמיתים.
- ג. יכבדו את זכויות עמיתיהם, יודו לעוזרים שלהם במחקר, יצינו בכל פרסום את אלה שתרמו לעבודתם בעשייה וברעיונות וידאגו לפרסום עבודתם בצורה מהימנה ומדויקת, תוך שמירה על כבוד המטופלים.
- ד. ימנעו מלהביע בקורת באזני מטופלים לגבי התערבותם הטיפולית של עמיתים למקצוע. בקורת כזו תעלה רק באפיקים מקצועיים מתאימים.
- ה. באם נודע, כי הפונה בבקשת עזרה מקצועית מטופל בו זמנית ע"י מטפל אחר, יעשה מאמץ לקבל את הסכמת המטופל להידברות בין המטפלים. אם המטופל אינו מסכים, המטפל ישקול את משמעות קבלת המטופל לטיפול, ע"י נסיבות הפניה.
- ו. אם נודע, כי במצב בריאותו של המועמד ללימודים או של התלמיד בתוכנית, קיים ליקוי העלול למנוע או להגביל את תפקודו ו/או להוות סכנה לבריאות, לשלום או לצרכים חיוניים של הציבור הנתון לטיפולו בתקופת הלימודים ו/או לאחריה, רשאית הוועדה להמליץ בפני ראש התוכנית, כי לא יתקבל ללימודים או יורחק מן התוכנית.

לסיים: ראוי שכללי האתיקה המקובצים כאן יהיו נתונים לבדיקה ולהתחדשות מתמדת בהתאמה להתפתחויות במקצוע הפסיכותרפיה, באתיקה ובחוק הקיימים בישראל. החברים, אליהם הכללים מופנים מוזמנים לשלוח הערותיהם והארותיהם.